

Monitoring Circulaire Ambachtscentra

Definitief eindrapport

Rijkswaterstaat

11 december 2020

Project	Monitoring Circulaire Ambachtscentra
Opdrachtgever	Rijkswaterstaat
Document	Definitief eindrapport
Status	Definitief
Datum	11 december 2020
Referentie	121373/20-019.033
Projectcode	121373
Projectleider	ir. R. Dijcker
Projectdirecteur	ir. J.F. Kramer
Auteur(s)	ir. R. Dijcker, mevrouw ir. J. van der Vegte
Gecontroleerd door	ir. R. Dijcker
Goedgekeurd door	ir. R. Dijcker
Paraaf	

Adres

Witteveen+Bos Raadgevende ingenieurs B.V.
Leeuwenbrug 8
Postbus 233
7400 AE Deventer
+31 (0)570 69 79 11
www.witteveenbos.com
KvK 38020751

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Witteveen+Bos is gecertificeerd op basis van ISO 9001.

© Witteveen+Bos

Niets uit dit document mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt in enige vorm zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Witteveen+Bos noch mag het zonder dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd, behoudens schriftelijk anders overeengekomen. Witteveen+Bos aanvaardt geen aansprakelijkheid voor enigerlei schade die voortvloeit uit of verband houdt met het wijzigen van de inhoud van het door Witteveen+Bos geleverde document.

INHOUDSOPGAVE

1 AANLEIDING EN DOEL MONITOR CIRCULAIRE AMBACHTSCENTRA 5

1.1 Aanleiding: toename ambachtscentra vraagt om voortgangsmeting 5

1.2 Doel Monitor Circulaire Ambachtscentra 5

1.3 Leeswijzer 6

2 METHODIEK EN BEGRIPPEN 7

2.1 Ontwikkeling monitor 7

2.2 Begrippen en definities 10

3 OVERWEGINGEN EN RESULTATEN 11

3.1 Wat is het doel van de monitor? 11

3.2 Wat zijn de praktische wensen die aan de monitor gesteld worden? 12

3.3 Wat is zijn de 'must have' en 'nice to have' variabelen? 12

3.4 Hoe kan het meetobject 'circulaire ambachtscentra' afgebakend worden in de monitor? 13

3.5 Kunnen alle CA deelnemen aan de monitor? 15

3.6 Hoe kunnen nieuwe CA deelnemen aan de monitor? 16

3.7 Hoe kunnen de shortlist variabelen meetbaar gemaakt worden? 16

3.7.1 Hoe kan inzicht in de verschijningsvormen, locaties/gemeenten van CA verkregen worden? 16

3.7.2 Hoe kan inzicht verkregen worden in de (eventuele) vermindering van grof huishoudelijk restafval over tijd? 19

3.7.3 Hoe kan inzicht verkregen worden in de hoeveelheid van hoogwaardig product- en materiaalhergebruik en de eventuele toename over tijd? 20

3.7.4 Hoe kan inzicht verkregen worden in de hoeveelheid CO_2-reductie? 21

3.7.5 Hoe kan inzicht verkregen worden in participatie van burgers in CA? 21

3.7.6 Hoe kan inzicht verkregen worden in maatschappelijke effecten, op het gebied van werkgelegenheid in zijn algemeen en voor PSO-doelgroepen? 22

3.7.7 Hoe kan inzicht verkregen worden in maatschappelijke effecten, op het gebied van educatie aan leerlingen? 22

3.7.8 Hoe kan inzicht verkregen worden in maatschappelijke effecten, op het gebied van gedrag van burgers? 23

3.7.9 Hoe kan inzicht verkregen worden in de geschiktheid van materialen en producten voor hergebruik, reparatie en repurpose per materiaal- en productgroep? 23

3.7.10 Hoe kan de toegevoegde van CA over tijd inzichtelijk gemaakt worden? 24

3.7.11 Welke shortlist variabelen kunnen niet meetbaar gemaakt worden, en waarom? 25
3.7.12 Aan welke aanvullende informatie bleek tijdens het opstellen van de monitor behoefte te zijn. 25
3.8 Hoe kan de Monitor het beste uitgezet worden? 25
3.8.1 Hoe kan de benodigde informatie bij gemeenten worden opgehaald? 26
3.8.2 Hoe kan de benodigde informatie bij CA worden opgehaald? 26
3.9 Resultaten 'Proef op de som'! 28

4 RAMING TIJD EN MIDDELEN VOOR UITVOERING MONITOR 30

4.1 Tijdsbesteding CBS 30
4.2 Tijdsbesteding gemeenten 30
4.3 Tijdsbesteding CA 30
4.4 Tijdsbesteding onderzoeker 31

5 REFLECTIE EN AANBEVELINGEN 32

5.1.1 Praktische uitvoering 32
5.1.2 Verbeteren kwaliteit data en resultaten 33
5.1.3 Invloed van maatschappelijke context 34
5.1.4 Klantonderzoek door en voor circulaire ambachtscentra 36
5.1.5 Wat zeggen de monitor resultaten (niet)? 36

Laatste pagina 37

Bijlage(n) Aantal pagina's

I Toelichting DPSIR-methodiek 2
II Selectie Shortlist variabelen (stap 2) 13
III Longlist variabelen 13
IV Variabelen die zijn afgevallen in stap 3 2
V Monitoringsplan 27

1

AANLEIDING EN DOEL MONITOR CIRCULAIRE AMBACHTSCENTRA

1.1 Aanleiding: toename ambachtscentra vraagt om voortgangsmeting

Nederland is in transitie naar een circulaire economie waarin huidige afvalstoffen als grondstoffen en producten worden beschouwd. Stap voor stap verandert onze maatschappij, die ingericht is op de lineaire gedachte: van nieuwe grondstoffen worden producten gemaakt die aan het einde van hun leven een afvalstof (zonder waarde) zou worden, naar een volledig circulaire economie in 2050. Met als tussendoel, 50 % minder primair grondstof gebruik in 2030. Het icoonproject 'Circulaire Ambachtscentra' is een van de projecten waarmee het Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2020-2023 concrete invulling geeft aan deze beleidsdoelen.

Circulaire ambachtscentra (CA) bestaan verspreid door het land in allerlei verschijningsvormen. Wat deze centra met elkaar gemeen hebben is dat zij hoogwaardig product- en materiaalhergebruik realiseren door het herbestemmen, opknappen en herontwerpen. Circulaire ambachtscentra bestaan uit een samenwerking van verschillende organisaties, zoals bijvoorbeeld milieustraten, kringloopwinkels en stichtingen en onderwijsinstellingen en gemeenten. Naast milieu-impact hebben de centra ook maatschappelijke impact. Zo bieden veel centra bijvoorbeeld werk- en leerplekken voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

In 2019 hebben 43 gemeenten plannen ingediend voor het opstarten van een circulair ambachtscentrum. In 2020 groeide het animo voor het opzetten van circulaire ambachtscentra verder. Hoewel de centra nu vaak nog in de kinderschoenen staan en de impact op de circulaire economie nog beperkt is, komt het project opgang. Daarom is het tijd voor de volgende stap in het icoonproject: de voortgang en effecten van circulaire ambachtscentra meten. Hiervoor is een monitoringsmethodiek ontwikkeld. Dit rapport beschrijft de Monitor Circulaire Ambachtscentra en hoe deze tot stand is gekomen.

1.2 Doel Monitor Circulaire Ambachtscentra

De Monitor Circulaire Ambachtscentra heeft als doel de voortgang van de circulaire ambachtscentra in kaart te brengen. Om een landelijk beeld te geven van de verschillende verschijningsvormen, de ontwikkeling van de centra en de toegevoegde waarden van de circulaire ambachtscentra op zowel milieu als sociale aspecten. Daarbij staan de volgende hoofdvragen centraal:

1. welke bijdrage leveren de verschillende vormen van circulaire ambachtscentra aan het verminderen van afval en de toename van hoogwaardig product- en materiaalhergebruik, zowel kwalitatief als kwantitatief?

2. welk effect hebben circulaire ambachtscentra in de maatschappij op het gebied van werkgelegenheid, educatie en gedrag van inwoners?

Gebruiksvriendelijkheid is een belangrijke randvoorwaarde die wordt gesteld aan de ontwikkeling van de monitoringsmethodiek. Dat wil zeggen, een methodiek die periodiek, praktisch uitvoerbaar is door geschikte partijen op basis van reeds beschikbare basisgegevens/bronnen, en waar nodig voorzien is van concrete en praktisch uitvoerbare verbetersuggesties.

1.3 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 beschrijft de methodiek die gehanteerd is om de Monitor Circulaire Ambachtscentra te ontwikkelen. Hier wordt het proces besproken en wordt toegelicht wie hierbij betrokken zijn geweest. Ook bevat dit hoofdstuk een begrippenlijst. Hoofdstuk 3 ligt toe hoe de Monitor Circulaire Ambachtscentra tot stand is gekomen. In dit hoofdstuk worden de resultaten en overwegingen beschreven die voortkwamen uit het onderzoek naar acht onderzoeksvragen. Op basis van deze resultaten is het monitoringsplan opgesteld. Deze bevat monitoringsprotocollen en een analyse/presentatie format en is te vinden in bijlage V. Hoofdstuk 5 bevat een raming van de tijd en middelen die benodigd zijn voor de uitvoering van de monitor. Er wordt afgesloten met een conclusie en overzicht van aanbevelingen in hoofdstuk 6.

2

METHODIEK EN BEGRIPPEN

2.1 Ontwikkeling monitor

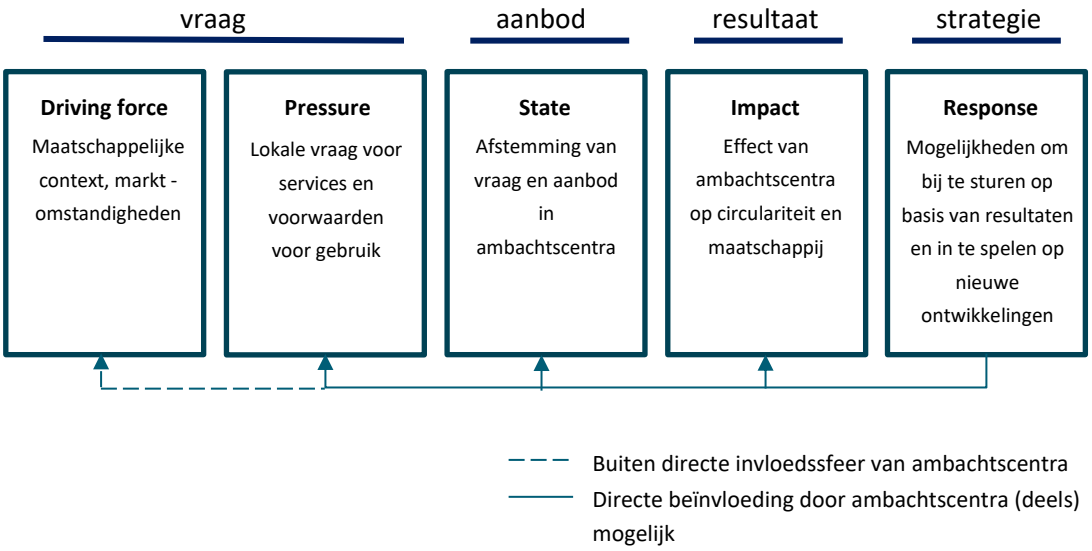
De monitor is tot stand gekomen in vijf stappen:

In *stap 1* vond overleg plaats met RWS en de klankbordgroep. De klankbordgroep bestaat uit afgevaardigden vanuit Rijkswaterstaat, de Branchevereniging Kringloopbedrijven Nederland (BKN), de Nederlandse Vereniging Reinigingsdirecteuren (NVRD), Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en stichting Repair Café. Met behulp van deze input is antwoord gegeven op de volgende onderzoeksvragen:
- wat is het doel van de monitor?
- wat zijn de praktische wensen die aan de monitor worden gesteld?
- wat zijn de 'must have' en 'nice to have' variabelen?
- hoe kan het meetobject 'circulaire ambachtscentra' afgebakend worden in de monitor?

Inhoudelijk is in deze werkstap de breedte opgezocht en zijn zo veel mogelijk eventueel relevante variabelen verzameld die samen de longlist vormen. Hiervoor zijn de volgende rapportages, onderzoeken en monitors geraadpleegd:
- onderzoek effecten circulaire ambachtscentra, AnteaGroup 2020;
- handleiding Prestatieladder socialer ondernemen, TNO 2019;
- sociale activatie op circulaire ambachtscentra, Panteia 2019;
- publieksonderzoek circulaire economie, Kantar 2019;
- inspiratiegids circulair ambachtscentrum, RWS 2020;
- BKN-benchmark, BKN 2020;
- statistiek gemeentelijk afval; opzet van het onderzoek, CBS 2004.

De lijst variabelen die uit dit literatuuronderzoek voortkwam is aangevuld door de klankbordgroep. Vervolgens zijn alle geïnventariseerde variabelen in DPSIR-treintjes verwerkt om ontbrekende variabelen te achterhalen. DPSIR staat voor Driving Forces, Pressure, State, Impact, Response. Dit is een beproefd denkraam waarmee de totale keten van oorzaak naar gevolg tot oplossing- de DPSIR-keten- in beeld wordt gebracht (afbeelding 2.1). Een nadere toelichting van de gehanteerde DPSIR-methodiek is te vinden in bijlage I.

Afbeelding 2.1 DPSIR-methodiek analyseert de maatschappelijk context en marktomstandigheden (Driving forces) die de lokale vraag naar services van het CA (Pressures) beïnvloeden. Gekeken vanuit een marktperspectief beschrijven de Driving force een Pressure variabelen dus samen de vraagzijde van de markt. De State variabelen beschrijven de verschijningsvorm en functies van het Circulaire ambachtscentrum waar vraag en aanbod samen komen. De Impact variabelen beschrijven het effect van circulaire ambachtscentra op circulariteit en de maatschappij. Oftewel, het resultaat. Door de Driving forces, Pressures, State en Impact variabelen te analyseren kan vervolgens voor elke variabele een responsemaatregel bedacht worden om de strategie af te stemmen. Responses op Driving force variabelen liggen uiteraard buiten de directe invloedssfeer van een individuele organisatie

In *stap 2* is op basis van de in werkstap 1 geformuleerde monitoringsdoelen, praktische wensen en voorkeuren een selectie gemaakt van de meest interessante variabelen om te meten.

Samen vormen deze variabelen de shortlist. Bijlage II geeft een uitgebreidere beschrijving van de methodiek die in stap 2 gebruikt is en geeft een overzicht van de in stap 2 geselecteerde shortlist variabelen. Bijlage III geeft een overzicht van de longlist variabelen.

In *stap 3* zijn alle shortlist variabelen doorvertaald naar indicatoren en is onderzocht hoe de benodigde informatie verkregen kan worden. Deze lijst met indicatoren is voorgelegd aan de klankbordgroep waarin zij reflecteerden op de volgende kernvragen: is het haalbaar om deze indicator te meten? en wegen de moeite en kosten op tegen de meerwaarde van de indicator? Op basis van de feedback van de klankbordgroep is de lijst met indicatoren aangescherpt. De variabelen en indicatoren die in deze werkstap zijn afgevallen zijn te vinden in bijlage IV. Vervolgens is onderzocht of de indicatoren in publieke CBS-data te vinden zijn, of al in andere onderzoeken gemeten of beschreven worden.

Verder is in deze werkstap gewaarborgd dat de Monitor Circulaire Ambachtscentra aansluit op de jaarlijkse BKN-benchmark (zie onderstaand tekstkader) door zoveel mogelijk gebruik te maken van dezelfde productclassificaties en rekentools. Hierdoor kan de belasting voor de betrokken partijen worden beperkt.

BKN-benchmark

Jaarlijks voert de Brancheverenigingvoor Kringloopbedrijven Nederland een benchmark uit onder haar leden. inzicht krijgen in de ontwikkeling van de kringloopbranche is het voornaamste doel van deze benchmark. Ook geven de resultaten de betrokken winkels inzicht in hun prestatie ten opzichte van anderen. De BKN-benchmark is dit jaar voor het 7de jaar op rij uitgevoerd. Elk jaar worden er verbeterpunten doorgevoerd om beter aan te sluiten bij de dagelijkse praktijk en onduidelijkheid weg te nemen. Zo sluit de enquête bijvoorbeeld aan op het registratiesysteem (KPRS) dat de meeste (ook niet aangesloten) kringloopwinkels hanteren. Kringloopwinkels vormen vaak een belangrijk onderdeel van het CA. Er is daarom getracht de Monitor Circulaire Ambachtscentra zo veel mogelijk aan te laten sluiten op de BKN-benchmark. Hiervoor is gebruikgemaakt van onderstaande bronnen:

- CO_2-tool, opgesteld door BKN en TNO;
- BKN Organisatie Vragenlijst 2020;
- BKN Winkelvragenlijst 2020;
- artikeltypes actueel gewicht, 2014 (KPRS).

In deze werkstap zijn de volgende onderzoeksvragen beantwoord:

- hoe kan inzicht in de verschijningsvormen, locaties/gemeenten van CA verkregen worden?
- hoe kan inzicht verkregen worden in de (eventuele) vermindering van grof huishoudelijk restafval over tijd?
- hoe kan inzicht verkregen worden in de hoeveelheid van hoogwaardig product- en materiaalhergebruik en de eventuele toename over tijd?
- hoe kan inzicht verkregen worden in de hoeveelheid CO2-reductie?
- hoe kan inzicht verkregen worden in participatie van burgers in CA?
- hoe kan inzicht verkregen worden in maatschappelijke effecten, op het gebied van werkgelegenheid in zijn algemeen en voor PSO-doelgroepen?
- hoe kan inzicht verkregen worden in maatschappelijke effecten, op het gebied van educatie aan leerlingen?
- hoe kan inzicht verkregen worden in maatschappelijke effecten, op het gebied van gedrag van burgers?
- hoe kan inzicht verkregen worden in de geschiktheid van materialen en producten voor hergebruik, reparatie en repurpose per materiaal- en productgroep?
- hoe kan de toegevoegde van CA over tijd inzichtelijk gemaakt worden?
- welke shortlist variabelen kunnen niet meetbaar gemaakt worden en waarom?

In *stap 4* is de definitieve set indicatoren uitgewerkt tot een monitoringsplan bestaande uit een monitoringsprotocol, vragenlijsten en een analyse/ presentatieformat (Bijlage V). In deze werkstap stonden de volgende onderzoeksvragen centraal:

- kunnen alle CA deelnemen aan de monitor?
- hoe kunnen nieuwe CA deelnemen aan de monitor?
- hoe kan de monitor het beste worden uitgezet?

Vervolgens is het meetprotocol in de praktijk getest (*'Proef op de som'*) door de retourboulevard in Amersfoort. Hiervoor is afstemming geweest met de trekker van het CA (de gemeente Amersfoort) en de betrokken kringloopwinkel Acht+. De aangewezen knel- en verbeterpunten zijn verwerkt in de monitor, of beschreven als aanbeveling. Ook werd teruggekeken op het proces en is de volgende onderzoeksvraag beantwoord:

- aan welke aanvullende informatie bleek tijdens het opstellen van de monitor behoefte te zijn?

Na een laatste feedback en verwerkingsronde is *in stap 5* de definitieve Monitor Circulaire Ambachtscentra en de bijgaande onderbouwing afgerond.

2.2 Begrippen en definities

In dit rapport worden een aantal termen gebruikt die een heldere definitie behoeven, deze worden hieronder toegelicht:

- *Circulair Ambachtscentrum* (CA): De definitie van een circulair ambachtscentrum is nog in ontwikkeling. In de prijsvraag 2020 worden CA als volgt gedefinieerd:. Een circulair ambachtscentrum is een locatie of netwerk waarbij partijen samenwerken om hoogwaardig product- en materiaalhergebruik te realiseren. Een circulair ambachtscentrum bestaat bijvoorbeeld uit samenwerking tussen een milieustraat, kringloopwinkel en reparatiewerkplaats. Maar ook andere partijen die kunnen bijdragen aan hergebruik kunnen zich aansluiten bij het netwerk. Ten behoeve van de ontwikkeling van de Monitor Circulaire Ambachtscentra is deze brede definitie, verder uitgewerkt en afgebakend. In paragraaf 3.4 wordt een nadere toelichting hierop gegeven;
- *consumentenproducten*: met deze verzamelterm worden alle producten en materialen bedoeld die circulaire ambachtscentra innemen:
  - in de monitor worden deze onderverdeeld in de volgende categorieën: textiel, kleingoed/curiosa, meubilair, boeken en platen, speelgoed, fietsen, hobby/vrije tijd, wit en bruingoed en computers(grijsgoed), doe-het-zelf producten (stekkerloos gereedschap, bevestigingsmaterialen, onderdelen etc. en bouwmaterialen (hout, stenen, tegels, cement etc.);
- 10R-strategiën: hiermee worden 10 technische manieren geduid om te werken aan een circulaire economie. De 10R ladder omvat zowel hoog- als laagwaardige R-strategieën. In CA wordt ingezet op: reuse, repair, refurbish, repurpose en recycle:
  - *Reuse:* betekent hergebruik. Het gaat hierbij om het volwaardig hergebruik van producten in zijn geheel in dezelfde functie door een andere gebruiker;
  - *Repair:* betekent repareren. Vanuit duurzaamheidsoogpunt is het beter om goed onderhoud en reparatie uit te voeren dan materialen af te danken en nieuwe materialen te gebruiken;
  - *Refurbish* betekent renoveren of opknappen. Het gaat er hierbij om producten of bouwdelen te herstellen of te vernieuwen door ze op te knappen;
  - *Repurpose:* Betekent herbestemmen. Hierbij wordt een product hergebruikt met een ander doel. Soms worden alleen componenten van het product herstemd in een ander product.
  - *Recycle:* brede term die we hier specifiek gebruiken voor gescheiden afvalmaterialen die door recyclingbedrijven worden verwerkt tot grondstoffen voor nieuwe producten;
- *direct producthergebruik:* hiermee wordt een vorm van hergebruik van producten bedoelt, zonder dat hiervoor waarde verhogende handelingen nodig zijn zoals opknappen en reparatie (afstoffen/ een eenvoudige schoonmaak vallen wel onder deze categorie). Deze categorie komt overeen met de 10R-strategie ‘reuse’;
- *producthergebruik na reparatie/opknappen*: hiermee wordt een vorm van hergebruik van producten bedoelt waarvoor waarde verhogende handelingen voor nodig zijn. Deze term categorie overlapt met de termen ‘repair’, ‘refurbish’, ‘repurpose’;
- *PSO:* betekent Prestatieladder Socialer Ondernemen. Met behulp hiervan wordt de bijdrage van een organisatie aan het sociaal domein berekent. Waarbij het gaat om het bieden van werk, participatie en ontwikkelmogelijkheden voor PSO-doelgroepen;
- *verzorgingsgebied:* Dit is het gebied waar consumenten die een bezoek brengen aan de fysieke winkel(s) (over het algemeen) wonen.

3

OVERWEGINGEN EN RESULTATEN

In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe de Monitor Circulaire Ambachtscentra tot stand is gekomen aan de hand van de in hoofdstuk 2 beschreven onderzoeksvragen. De gemaakte keuzes worden beargumenteerd en de overwegingen hierbij worden toegelicht. Het resultaat van alle keuzen en afwegingen is een monitoringsplan bestaande uit een monitoringsprotocol en analyse/presentatieformat. Deze beide resultaatsproducten zijn opgenomen in bijlage V.

3.1 Wat is het doel van de monitor?

De eerste vraag die gesteld is bij het opstellen van de monitor is: Wat is het doel van de monitor? Een gesprek met RWS over de doelstellingen van de CA ende uitvraag voor het uitwerken van de monitor vormden de eerste stap voor het beantwoorden van die vraag. Hieruit bleek dat de monitor het volgende op zou moet leveren:

- inzicht in de verschijningsvormen en locaties/gemeenten;
- inzicht ontstaat in het effect de verschillende verschijningsvormen op:
  - de hoeveelheid van grof huishoudelijk restafval en de eventuele vermindering over tijd;
  - de hoeveelheid van hoogwaardig product- en materiaalhergebruik en de eventuele toename over tijd;
  - inzicht in de reductie van CO_2;
- inzicht in participatie van burgers;
- inzicht in maatschappelijke effecten, op het gebied van:
  - werkgelegenheid in zijn algemeen en voor PSO-doelgroepen;
  - educatie aan leerlingen;
  - gedrag van burgers;
- inzicht in de geschiktheid voor hergebruik, reparatie en repurpose per materiaal- en productgroep.

In een overleg met de klankbordgroep werd daarbij de nadruk gelegd op de verschijningsvormen van CA. Ook bleek er belangstelling te zijn om ‘de meerwaarde’ van CA over de tijd te monitoren.

Aanscherping focus monitor doelstellingen

Het project Circulaire Ambachtscentra is een initiatief van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. Zij is het project gestart met het doel bij te dragen aan de realisatie van een volledig circulaire economie in 2050. Vanuit deze visie ligt de focus primair op afvalreductie en milieuwinst en zijn impact op het sociale domein een afgeleide doelstelling.

Bij het opstellen van de longlist van variabelen (aan de hand van eerdere onderzoeken en de DPSIR-methodiek) bleek dat CA op veel sociaal maatschappelijke aspecten een impact kunnen hebben. Denk hierbij aan het verminderen van sociale segregatie tussen bevolkingsgroepen, het bieden van sociale contacten en dagstructuur aan werknemers en vrijwilligers, het bijdragen aan integratie of aan de educatie van burgers over de circulaire economie. Er is bewust de keuze gemaakt om het monitoren van sociaal/maatschappelijke effecten te beperken tot de effecten die in de doelstellingen van het CA project beschreven staan. Te weten, het effect op werkgelegenheid, de educatie van leerlingen, het gedrag van burgers ten aanzien van hergebruik en het CA en de betrokkenheid van burgers bij het CA.

Op het gebied van milieu bleek er een duidelijke interesse in het inzichtelijk maken van de broeikasgasuitstoot die vermeden wordt met het hergebruik van producten en materialen. Er is bewust gekozen om de impact van hergebruik op het gebruik van (schaarse) primaire grondstoffen (nog) niet mee te nemen in de monitor. De reden hiervoor is pragmatisch, het berekenen van deze gegevens gaat gemoeid met een redelijke investering (tijd en geld), terwijl de impact in de opstartfase van de CA nog beperkt zal zijn. Er wordt daarom prioriteit gegeven aan andere aspecten zoals het monitoren van de verschijningsvormen en activiteiten van de CA.

3.2 Wat zijn de praktische wensen die aan de monitor gesteld worden?

Een belangrijke wens die aan de monitor gesteld wordt is dat deze ingezet kan worden op het monitoren van bestaande CA, maar ook van nieuwe. Immers is de verwachting dat er nog vele nieuwe initiatieven, en dus ook mogelijk nieuwe verschijningsvormen, bij zullen komen.

In overleg met RWS werd duidelijk dat zij de voorkeur geeft aan een jaarlijkse monitor. Deze termijn sluit goed aan bij de boekhoudingssystemen van organisaties, wat handig is voor het ophalen van gegevens bij CA. Er is toen besloten om eventueel interessante gegevens die op een lagere frequentie gemonitord kunnen worden (Driver en Pressure variabelen, zie volgende paragraaf) buiten de Monitor Circulaire Ambachtscentra te monitoren in aanvullende onderzoeken.

Een belangrijke wens vanuit met name de klankbordgroep is dat de monitor een niet al te grote tijdsbelasting mag geven voor de CA. Hoewel er veel aspecten interessant kunnen zijn was het in de ontwikkeling van de monitor dus zaak om steeds de balans te zoeken tussen de meerwaarde van extra informatie en de tijdsinspanning die dit vergt. Met deze wens is op twee manieren rekening gehouden in de ontwikkeling van de monitor. Enerzijds is geprobeerd zoveel mogelijk afstemming te zoeken met de BKN-benchmark. Het idee hierachter is dat CA die ook de BKN-benchmark invullen slechts 1x bepaalde data hoeven op te zoeken. Anderzijds heeft er samen met de klankbordgroep steeds een pragmatische afweging gevonden over of een indicator wel voldoende meerwaarde biedt ten opzichte van de benodigde inspanning. Soms leidde dit ook tot een vereenvoudiging van de vraagstelling/categorisering. Voor de indicatoren waar dit het geval is wordt dit beschreven in paragraaf 3.7.

3.3 Wat is zijn de ‘must have’ en ‘nice to have’ variabelen?

Focus op State en Impact

Nadat het DPSIR-model was toegelicht bleek er in beide klankbordoverleggen een overwegende belangstelling te zijn voor het monitoren van State variabelen en enkele Impact variabelen. Er bleek, om pragmatische redenen minder interesse te zijn in het monitoren van Driver en Pressure variabelen die bedoeld zijn om veranderende trends vroegtijdig te spotten, of de oorzaak achter veranderingen in State, of Impact te verklaren. Er werd daarom besloten om deze variabelen alleen mee te nemen in de jaarlijkse monitor als ze zeer makkelijk te meten zijn. De keuze om vrijwel allen State en impact variabelen te meten heeft zowel voor- als nadelen.

De voordelen zijn:
- een sterke focus op het monitoren van de ontwikkeling van de CA, een belangrijk doel van de monitor;
- focus op dat wat er nu is, in plaats van mogelijke (onzekere) ontwikkelingen;
- eenvoudig houden van de datacollectie: alle data wordt jaarlijks verzameld waarbij alleen gemeenten en CA hoeven te worden geraadpleegd (geen klanten en burgers);
- eenvoudig houden van de data-analyse: er zijn minder mogelijk interessante correlaties die onderzocht kunnen worden.

Echter, door Driver en Pressure variabelen niet (of nauwelijks) te monitoren ontbreken er twee typen variabelen in de DPSIR-treintjes. De analyse kracht van deze methode wordt daarmee ondermijnd.

Wanneer deze goed gebruikt wordt zou de methode het namelijk mogelijk maken voor CA om (zelf):
- terug te kijken: welke ontwikkelingen leiden er bijvoorbeeld toe dat het CA weinig klanten uit een bepaalde doelgroep ontvangt?
- vooruit te kijken: welke impact kan de veranderende perceptie op tweedehands artikelen mogelijk hebben op de bedrijfsvoering van het CA?
- inzicht te krijgen in de mogelijke Responses om gewenste veranderingen te bewerkstelligen.

Hoewel dit waardevolle inzichten kan geven voor CA en hen kan helpen hun impact te vergroten, sluit het identificeren van kansen voor de optimalisatie van de bedrijfsvoering niet aan bij de doelstellingen van de Monitor Circulaire Ambachtscentra. Een sterke focus en het eenvoudig houden van de monitor wegen dus zwaarder.

Selectie shortlist variabelen

In werkstap 2 is uit de longlist een selectie gemaakt van de meest relevante variabelen (de musthaves). Deze vormden samen de shortlist. In deze stap zijn variabelen geselecteerd aan de hand waarvan jaarlijks goed de staat van, en impact op de in paragraaf 3.1 genoemde doelstellingen gemonitord kan worden. Met andere woorden: variabelen die niet direct een van de doelstellingen inzichtelijk maken, minder frequent dan jaarlijks gemeten moeten worden, of focust leggen op 'aanleiding, of omgevingsomstandigheden' zijn afgevallen. De afweging of iets praktisch meetbaar zijn gemaakt in werkstap 3 en deze overwegingen staan beschreven in paragraaf 3.7.

3.4 Hoe kan het meetobject 'circulaire ambachtscentra' afgebakend worden in de monitor?

In de Regeling specifieke uitkering circulaire ambachtscentra (Staatscourant van het koninkrijk der Nederlanden, 2020) wordt een circulair ambachtscentrum als volgt gedefinieerd:
- in het circulair ambachtscentrum worden ten minste drie van de volgende elementen in samenhang met elkaar gebracht:
  1°. kringloopwinkel;
  2°. milieustraat;
  3°. sociaal-maatschappelijke instelling;
  4°. reparatiewerkplaats of repair café;
  5°. werkplaats of makerplaats;
  6°. onderwijs;
  7°. alternatief element met betrekking tot het realiseren van structureel hoogwaardig product- en materiaalhergebruik en het daarvoor inzetten van opleidings- en werkplekken;
- in een circulair ambachtscentrum is sprake van ten minste één plaats die voor publiek toegankelijk is en die in ieder geval de functie heeft van verkooppunt van tweedehands goederen.

Wanneer deze definitie van CA als meetobject gehanteerd zou worden in de monitor zou de monitor in feite alle activiteiten en impact van de 7 genoemde typen organisaties omvatten zodra zij een samenwerkingsverband starten, ook de activiteiten die zij volledig zelfstandig uitvoeren. Deze definitie van het meetobject heeft het grote nadeel dat hij zeer breed is, met als gevolg dat de meerwaarde van CA vertroebeld in de grote hoeveelheid gegevens. In dezelfde regeling wordt ook beschreven wat het doel is van het ontwikkelen van een landelijk dekkend netwerk van circulaire ambachtscentra. Namelijk: 'Het stimuleren van levensduurverlenging of structureel hoogwaardig product- en materiaalhergebruik en duurzame activatie van mensen om de hoeveelheid afval, en daarmee de CO_2-uitstoot, te reduceren'. Ook in de prijsvraag 2020 heeft hoogwaardig- product en materiaal hergebruik een prominente plek in de definitie van CA. Namelijk: 'Een circulair ambachtscentrum is een locatie of netwerk waarbij partijen samenwerken om hoogwaardig product- en materiaalhergebruik te realiseren.'

Hieruit kan worden opgemaakt dat het faciliteren van hoogwaardig hergebruik en de daaruit voorkomende impact op het milieu en sociale domein, het belangrijkste kenmerk is van CA. Het opnemen van de eerst benodigde handeling voor het bereiken 'hoogwaardig hergebruik' in de afbakening van het meetobject

geeft de mogelijkheid om het begrip CA in de monitor nauwer af te bakenen. Er is gekozen om in de monitor de volgende afbakening te hanteren:

Een circulair ambachtscentrum is een samenwerkingsverband van verschillende organisaties. De Monitor CA kijkt naar (het deel) van de organisatie(s) dat betrokken is vanaf het moment dat er een handeling plaatsvindt met als doel een product te selecteren voor één van de hoogwaardige R-strategieën (reuse, repair, refurbish, repurpose) tot en met het moment dat de producten worden aangeboden/ verkocht voor hergebruik. .

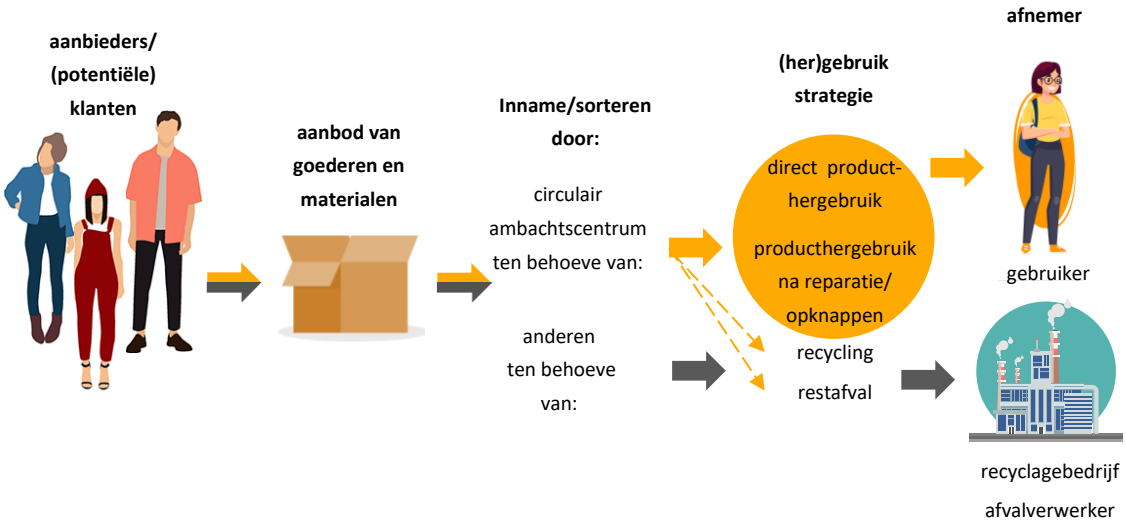
Het deel van de organisatie(s) dat enkel betrokken is bij het selecteren/ scheiden van afvalstromen voor (materiaal) recycling, en de werkstappen die daarop volgen vallen buiten de scope van de Monitor Circulaire Ambachtscentra.

afbeelding 3.1 en onderstaand voorbeeld lichten deze afbakening verder toe

---

Afbeelding 3.1 In onderstaande afbeelding worden circulair ambachtscentra van andere organisaties onderscheiden aan de hand van hun proces. De goederenstromen en activiteiten die volgens bovenstaande definitie bij het CA horen worden met oranje pijlen weergegeven. Hier bieden klanten goederen en materialen aan. Het ambachtscentrum neemt deze producten in en selecteert ze op geschiktheid voor direct producthergebruik en producthergebruik na reparatie/ opknappen. De afnemer van deze goederen is een volgende gebruiker. Goederen die ongeschikt zijn voor hergebruik worden gerecycled of als restafval verwerkt. De recycling en verwerking van restafvalstromen is een bijproduct en niet het hoofddoel van een CA. Daarom zijn de in de afbeelding dunne gestippelde pijlen getekend van het CA naar recycling en restafval.

De goederenstromen, activiteiten en bedrijfsonderdelen die volgens bovenstaande definitie niet bij het CA horen worden met grijze pijlen weergegeven. Dit betreft het aanbod en inname van producten met het doel dat deze uiteindelijk gerecycled, of als restafval verwerkt worden door bijvoorbeeld een afvalverwerker of recyclebedrijf.

Factory Vectors by Vecteezy, Box vector created by freepik - www.freepik.com, School vector created by pikisuperstar - www.freepik.com

Een voorbeeld ter illustratie

Een klant komt met een aanhangwagen goederen brengen bij de milieustraat. Eerst komt hij bij de containers van het CA. Hier wordt hij er door een medewerker op gewezen dat hij zijn oude tafel in de container voor direct hergebruik kan zetten en zijn kapotte schommelstoel in de container voor reparatie kwijt kan. Vervolgens rijdt hij door om zijn snoeiafval en oude matras te storten in de recycle en restafvalcontainers verder op het terrein.

Het deel van de organisatie dat zich bezighoudt met het sorteren voor 'direct producthergebruik' en 'producthergebruik na reparatie/opknappen' valt binnen de scope van deze monitor. Evenals alle activiteiten die na het sorteren plaatsvinden tot en met het moment dat het product bij een nieuwe gebruiker beland. In dit voorbeeld is dat dus het deel van de milieustraat waar de medewerker van het CA en de twee containers staan waar de tafel en schommelstoel opgeslagen worden.

Het deel van de organisatie dat zich alleen bezighoudt met recycling en restafval valt buiten de scope van deze monitor. In dit voorbeeld is dat dus het deel van de milieustraat dat zich alleen bezighoudt met het sorteren van te recyclen snoeiafval en het restafval (de oude matras).

Uiteraard kan zich de situatie voordoen dat de ingenomen schommelstoel bij nader inzien niet te repareren is en alsnog restafval wordt. De sorteeractiviteit en de schommelstoel blijven ook dan binnen de onderzoek scope van deze monitor vallen.

Belangrijkste overwegingen

Het belangrijkste voordeel van deze scope afbakening is dat een grootdeel van de activiteiten die de organisaties binnen het samenwerkingsverband afzonderlijk van elkaar uitvoeren, buiten de scope van de monitor komen te liggen.

Er kleven ook een paar nadelen aan deze scopeafbakening. De eerste is dat de afbakening van de scope niet gelijk valt met die van de individuele organisaties. Dat maakt het lastiger voor CA om de juiste informatie aan te leveren. Voor het aanleveren van de data zullen zij in hun registratie mogelijk onderscheid moeten gaan maken tussen verschillende activiteiten, waar zij dat nu nog niet doen.

Ten tweede punt is dat de monitor geen onderscheid maakt tussen nieuwe activiteiten die het CA ontwikkelde en het faciliteren van hoogwaardig hergebruik die ook al plaatsvonden voordat het samenwerkingsverband bestond (bijvoorbeeld de verkoop van tweedehandsproducten door een kringloopwinkel). De gemeten impact kan daardoor niet volledig toegeschreven worden aan het ontstaan van CA.

Er is onderzocht of het concept CA in de monitor verder afgebakend kan en zou moeten worden. De belangrijkste overweging om dit niet te doen is dat de alternatieve situatie (wanneer er geen CA zou zijn), moeilijk in beeld te brengen is. Zou de lokale maker bijvoorbeeld ook een bedrijf zijn gestart wanneer hij zijn spullen niet in de kringloopwinkel zou kunnen verkopen? En zou de klandizie in de kringloopwinkel gelijk, of juist lager zijn geweest zonder het nieuwe aanbod van de lokale maker in de collectie? Misschien is dit in de eerst jaren dat een CA bestaat nog met enige zekerheid in te schatten, maar op den duur wordt het puur giswerk.

Ook het vergelijken van gemeenten met CA en zonder CA levert geen reëel referentiepunt op. Er zijn zoveel andere factoren die mogelijk verschillen (in activiteiten, omzet, hergebruik etc.) zouden kunnen verklaren dat de vergelijking geen standhoudt. Denk hierbij bijvoorbeeld aan: de sociaaleconomische samenstelling van het verzorgingsgebied, de prijs van afvalverwerking, aantrekkelijkheid van het bezoeken van een winkel.

Tot slot, is het de vraag of het eigenlijk wel wenselijk zou zijn om puur de meerwaarde van de samenwerking te meten. In Nederland worden veel studies uitgevoerd naar afvalinzameling en recycling. De beschikbare gegevens over hoogwaardig hergebruik zijn zeer beperkt. Door alle activiteiten omtrent hoogwaardig hergebruik binnen CA te meten ontstaat al een bredere kijk op dit deel van de (circulaire) economie.

3.5 Kunnen alle CA deelnemen aan de monitor?

Op dit moment worden verspreid door het land circulaire ambachtscentra opgezet. In het rapport 'onderzoek effecten circulaire ambachtscentra' (AnteaGroup, 2020) worden drie ontwikkelstadia van CA beschreven. Te weten: richten, inrichten en verrichten. Hieraan is voor de Monitor één ontwikkelstadium toegevoegd 'gevorderd initiatief', om ook op de toekomst voorbereid te zijn.

Zie onderstaand tekstkader voor de verkorte beschrijvingen van de stadia. In de stadia richten en inrichten bevindt het CA zich in een opstartende fase. In deze fasen vinden er nog geen aanvullende activiteiten plaats, maar worden wel de nodige voorbereidingen getroffen.

Uit de ''Proef op de som'' bleek het waardvol te zijn om alle CA-onderdelen de enquête toe te sturen en alleen CA-onderdelen in de stadia 'verrichten' en 'gevorderd initiatief' te vragen om deze in te vullen. CA in opstartende fasen krijgen op deze manier de kans om alvast te zien wat er gevraagd zal gaan worden zodat ze hun administratie hierop in kunnen richten.

Richten: er wordt onderzocht of er mogelijkheden zijn om een CA te starten. Door naar andere CA te kijken wordt informatie verzameld en inspiratie opgedaan. De trekker brengt mogelijke partners in kaart. In een consultatieronde onderzoeken (potentiële) partners samen waar de ambities liggen en of er op hoofdlijnen kansen bestaan voor samenwerking. Ketenpartners formuleren met elkaar de uitgangspunten en doelen waar zij naartoe willen werken. De trekker bedenkt meerdere kansrijke concepten en business cases.

Inrichten: Partners steken de koppen bij elkaar, wisselen kennis en ideeën uit, maken afspraken en bespreken obstakels. Er wordt een kosten- en batenanalyse en logistiek concept uitgewerkt waarbij men rekening houdt met de locatie(s), transport, opslagcapaciteit, kosten en baten, wettelijke kaders, emissies, benodigde arbeidscapaciteit en gebruikersgemak. Er wordt een plan van aanpak geschreven waarin in detail de doelen, benodigde acties om de doelen te behalen, de betrokken partijen en de verdeling van taken en verantwoordelijkheden worden beschreven. Er wordt een projectteam opgezet die de initiatieven van het CA zal aanwakkeren.

Verrichten: Met een pilot testen de betrokken partijen of het circulair ambachtscentrum werkbaar is. Er wordt een communicatiestrategie ontwikkeld en het centrum krijgt steeds meer voet aan de grond. Door het monitoren van de ontwikkeling van het CA worden ideeën opgedaan voor het opschalen/ verbeteren van het ambachtscentrum.

Gevorderd initiatief: het CA draait, de hoofdstructuren staan, er wordt voornamelijk gewerkt aan kleine verbeteringen en schaal vergroting.

3.6 Hoe kunnen nieuwe CA deelnemen aan de monitor?

RWS heeft inzicht over de CA initiatieven die subsidie hebben aangevraagd voor het uitwerken van hun plannen. Echter is het ook mogelijk om een CA te starten zonder deze subsidie aan te vragen. Voordat gegevens bij CA verzameld kunnen worden is het dus eerst zaak om een overzicht te krijgen van alle CA. Op dit moment bestaat er geen lijst waar alle CA geregistreerd worden. Echter, is het zeer waarschijnlijk dat gemeenten betrokken, of ten minste op de hoogte zijn van het bestaan van een CA in hun gemeente. Immers hebben veel van de bij CA betrokken partijen regelmatig contact met de gemeente bijvoorbeeld omdat deze opdrachtgever is. Er is daarom ervoor gekozen om jaarlijks in een korte vragenlijst (uitgevoerd door het CBS binnen een bestaande enquête) gemeenten aan te laten geven of er in hun gemeente een CA is. Er kan niet met zekerheid gezegd worden dat 100 % van de CA bij de gemeente bekend zijn. Maar dit is wel de meest betrouwbare methode die er op dit moment is.

3.7 Hoe kunnen de shortlist variabelen meetbaar gemaakt worden?

3.7.1 Hoe kan inzicht in de verschijningsvormen, locaties/gemeenten van CA verkregen worden?

Om twee redenen is er interesse in het monitoren van de verschijningsvormen en locatie van CA. Enerzijds wordt hiermee een beeld verkregen van wat CA in de praktijk zijn, wat zij doen en hoe dit type organisatie zich in de tijd ontwikkeld. Anderzijds kunnen verschillen in de verschijningsvorm, mogelijk verschillen in de

bereikte impact verklaren.

Uit de longlist zijn alle aspecten die onderdeel uitmaken van de verschijningsvorm en locatie geselecteerd. In de onderstaande alinea's wordt voor al deze aspecten beschreven hoe deze meetbaar gemaakt worden. Ook worden eventuele afwegingen inzichtelijk gemaakt.

Partnerpartijen die samen het circulair ambachtscentrum vormen

Er is gekozen om een contactpersoon bij het CA te vragen inzicht te geven in de partnerpartijen die samen het circulair ambachtscentrum vormen. CA weten het beste hoe zij georganiseerd zijn en voor het beantwoorden van deze vraag is geen input van alle deelnemende organisaties nodig.

Er is gekozen voor een multiple choice vraag zodat de antwoorden makkelijk gebruikt kunnen worden voor statistische analyses. Als antwoord mogelijkheden zijn de bouwstenen van een CA gebruikt zoals deze voorkomen in de officiële definitie van circulaire ambachtscentra conform de Regeling specifieke uitkering circulaire ambachtscentra (Staatscourant van het koninkrijk der Nederlanden, 2020). De antwoord optie 'ander, namelijk…', maakt het mogelijk om ook eventueel afwijkende organisatievormen in te voeren.

Rol gemeente

Er is gekozen om een contactpersoon bij het CA te vragen inzicht te geven in de rol van de gemeente. CA zijn hier zelf het beste van op de hoogte. Voor het beantwoorden van deze vraag is geen input van alle deelnemende organisaties nodig, dus kan één persoon deze vraag beantwoorden.

Er is gekozen voor een multiple choice vraag zodat de antwoorden makkelijk gebruikt kunnen worden voor statistische analyses. Als antwoord mogelijkheden zijn de vier reeds bekende rollen gekozen namelijk: initiatiefnemer, supporter, financieel ondersteunend en geen. De antwoord optie 'ander, namelijk…', maakt het mogelijk om ook eventueel afwijkende rollen in te voeren.

Aantal vestigingslocaties en online aanwezigheid

Er is gekozen om een contactpersoon bij het CA te vragen inzicht te geven in het aantal fysieke locaties waar het CA gevestigd is. CA zijn hier zelf het beste van op de hoogte. Voor het beantwoorden van deze vraag kan de CA contactpersoon de input van alle deelnemende organisaties nodig hebben. Deze vraag wordt daarom ook aan de CA-onderdelen gesteld. Er is gekozen voor een open vraag waar alleen getallen ingevuld kunnen worden.

In de ''Proef op de som'' kwam een terechte opmerking dat sommige partijen alleen online samenwerken. Dit gebeurt bijvoorbeeld als een lokale maker spullen aanbiedt via de webshop. Naar aanleiding hiervan is een vraag toegevoegd over de samenwerking op het gebied van online verkoop. Er is gekozen voor een eenvoudige Ja/nee vraag.

Functies en services

De verschillen tussen CA zijn niet alleen te duiden door het type organisaties dat samenwerkt. Een functionele beschrijving van functies en services helpt om inzicht te krijgen in wat de CA echt doen en waarin ze van elkaar verschillen.

Voor het beantwoorden van deze vraag kan de CA-contactpersoon de input van alle deelnemende organisaties nodig hebben. Deze vraag wordt daarom ook aan de CA-onderdelen gesteld. Er is gekozen voor een multiple choice vraag waarbij alle mogelijk aanwezige functies en services geselecteerd kunnen worden. Dit antwoord format maakt statistische analyses het eenvoudigst.

De multiple choice opties bestaan uit: de vijf R-strategieën die in CA plaatsvinden en een selectie van de functies en services die het vaakst beschreven werden in de voorgaande onderzoeken. Enkele niche functies zoals een plantenasiel en een champignonkwekerij op koffiedik zijn niet in de meerkeuze opties opgenomen. De antwoord opties 'ander, namelijk…', maken het mogelijk om deze specifieke activiteiten op te geven.

Functioneren CA

Het ideaalbeeld van het CA project is dat burgers bij ontspulling niet meer zelf hoeven te kiezen waar zij hun goederen kwijt kunnen. In het ideale geval zou een burger zijn goederen bij het CA afleveren en worden deze vervolgens op een zo hoogwaardig mogelijke manier hergebruikt. In het kader van dit ideaalbeeld is de fysieke nabijheid van de samenwerkende partijen interessant. Om in de voorgaande paragraaf genoemde redenen is het interessant om zowel inzicht te krijgen in zowel het type partnerpartijen dat in elkaars nabijheid gevestigd is en het type functies en activiteiten dat daar dus samenkomt.

In de vraagstelling wordt onderscheid gemaakt tussen 3 verschillende afstanden: dezelfde locatie, dezelfde wijk/ industrieterrein en elders. Hiermee wordt de vraag makkelijker te beantwoorden voor CA, dan wanneer naar afstanden gevraagd wordt. Bovendien speelt in de praktijk waarschijnlijk alleen de gevoelsmatige afstand voor de consument een rol en komt dit niet op 100m aan.

In eerste instantie is geprobeerd om met vier multiple choice vragen de afstanden tussen partners in beeld te brengen. In de 'Proef op de som' bleek dit echter niet haalbaar. Met een groot aantal partners bestaan er mogelijk immers meerdere clusters van partners, waarvan sommigen zich in dezelfde wijk bevinden en anderen juist verder af. Het bleek uitermate onoverzichtelijk te worden om deze diversiteit in multiple choice vragen te vatten. Bovendien zou er met behulp van een groot aantal vragen slechts beperkte informatie opgehaald worden. In overleg met de retourboulevard Amersfoort is toen geconcludeerd dat met een open vraag veel sneller de gewenste informatie opgehaald kan worden en deze bovendien rijkere informatie zou kunnen verschaffen. In de open vraag wordt de CA-contactpersoon gevraagd toe te lichten hoe het CA georganiseerd is en daarbij in te gaan op: de fysieke locatie van de partijen, de eventuele online samenwerking en de goederen en dienstenstromen die onderling plaatsvinden.

Het analyseren van een open vraag kost uiteraard meer tijd dan die van multiple choice vragen. Wel geeft een open vraag meteen de mogelijkheid om rijkere informatie op te halen. De ervaring leert dat bij het duiden van de statistische resultaten (op basis van gesloten vragen) vaak een behoefte ontstaat om de situatie beter te begrijpen. Vaak wordt er op dat moment besloten om ofwel, alsnog kwalitatieve informatie op te halen, ofwel het resultaat niet te verklaren. Nu kan bij de analyse van de andere onderzoeksresultaten (bijvoorbeeld die over hoeveelheden goederen) eenvoudig teruggevallen worden op deze 'rijke' informatie. Uiteraard bestaat er bij open vragen waarin een beschrijving gevraagd wordt altijd een kans dan bepaalde informatie niet ingevuld wordt. Hier kan eventueel op ingespeeld worden door bij het doorklikken naar de volgende vraag, in een pop-up venster de inzender te vragen of hij zeker weet of hij alle deelvragen beantwoord heeft. Daarbij moet opgemerkt worden dat mensen geneigd zijn om de meest interessante informatie over hun organisatie te delen, de kans is dus groot dat meest intensieve/nabije samenwerkingen vooral benoemd worden. Het zou dan ook aangenomen kunnen worden dat de niet specifiek beschreven relaties van kleine omvang zijn.

Verzorgingsgebied

Het is om twee redenen interessant om inzicht te krijgen in de omvang van het verzorgingsgebied. Enerzijds geeft dit inzicht in de dekking van CA over Nederland. Anderzijds maakt een vergelijking tussen het aantal bezoekers en het aantal huishoudens in het verzorgingsgebied het mogelijk om een globale inschatting te maken van het bereik van CA.

Er is gekozen om een contactpersoon bij het CA te vragen inzicht te geven in de omvang van het verzorgingsgebied. CA zijn hier zelf het beste van op de hoogte. Voor het beantwoorden van deze vraag is geen input van alle/meerdere deelnemende organisaties nodig, dus kan één persoon deze vraag beantwoorden.

In eerste instantie werd gevraagd om postcodes van het verzorgingsgebied in te geven. In de 'Proef op de som' werd dit als erg arbeidsintensief ervaren. Er werd een simpeler alternatief aangereikt, namelijk het vragen van gemeentes. Eerder was deze optie afgevallen, omdat de grenzen van verzorgingsgebieden niet samen hoeven te vallen met gemeentegrenzen. Zeker in het landelijkgebied kunnen de afstanden binnen een (samengestelde) gemeente immers best groot zijn. Er is uiteindelijk gekozen voor een combinatie van opties. Waar mogelijk kunnen CA hele gemeenten opgeven, als de grens specifieker getrokken kan worden kan gebruik gemaakt worden van de postcodegebieden.

Onderzoekers zullen deze gegevens later zelf aan aantallen huishoudens kunnen koppelen doormiddel van CBS-data (https://www.cbs.nl/nl-nl/dossier/nederland-regionaal/geografische-data/gegevens-per-postcode).

Voor het opzoeken van de postcodegebieden wordt verwezen naar een gratis interactieve kaart. Uiteraard is het van belang om voor het uitzenden van de vragen te checken of deze link nog werkt en eventueel een ander alternatief te zoeken.

Omvang circulair ambachtscentrum

De omvang van een CA kan op meerdere manieren gemeten worden, namelijk doormiddel van: terreinoppervlak, vloeroppervlak, omzet, winst, klanten aantallen, massa's ingezamelde, verkochte, of gerepareerde producten en materialen en de omvang van het personeelsbestand. In deze paragraaf zal alleen ingegaan worden op oppervlakten. De andere aspecten komen in latere paragrafen aanbod.

Oppervlak

Er is gekozen om een contactpersoon bij het CA te vragen inzicht te geven in het totale terrein en vloeroppervlakte. CA zijn hier zelf het beste van op de hoogte. Voor het beantwoorden van deze vraag kan de CA-contactpersoon de input van alle/meerdere deelnemende organisaties nodig hebben. Deze vraag wordt daarom ook aan de CA-onderdelen gesteld. Er is gekozen voor open vragen waar alleen getallen ingevuld kunnen worden. Ook in de BKN-benchmark wordt gevraagd naar oppervlakten van het totale terrein en vloeroppervlakte.

3.7.2 Hoe kan inzicht verkregen worden in de (eventuele) vermindering van grof huishoudelijk restafval over tijd?

Wat niet mogelijk is

Via het CBS is data beschikbaar over de hoeveelheid grof huishoudelijk restafval per gemeente. Echter riep dit de vraag op in hoeverre het type producten en materialen dat CA verwerken overeenkomt met het type producten en materialen dat onder de noemer grof huishoudelijk restafval valt. Kortom, is het wel te verwachten dat er minder grof huishoudelijk restafval ontstaat door toedoen van CA? Om deze vraag te beantwoorden is contact opgenomen met BKN om inzichtelijk te krijgen welk type producten en materialen consumenten aanleveren. Vervolgens is navraag gedaan bij CBS om inzicht te krijgen waar in de data de genoemde product en materiaal typen terugkomen. Uit deze navraag bleek dat de CBS-categorie grof huishoudelijk restafval maar in beperkte mate goederen bevat die door CA verwerkt worden. Zo wordt een afgedankte kast bijvoorbeeld als houtafval geregistreerd en maken boeken, elektronica, speelgoed en textiel onderdeel uit van de 'mengfractie'. Kortom, het succes van CA is niet per se terug te zien in een veranderingen in de hoeveelheid grof huishoudelijk restafval. Daarmee is besloten de hoeveelheid grof huishoudelijk restafval per gemeente niet als indicator op te nemen in de monitor.

Ook is onderzocht of de massa's geregistreerd onder de term 'bruikbaar huisraad' het gewenste inzicht zouden kunnen bieden. Dit bleek om afval te gaan dat door, of in opdracht van de gemeente, is ingezameld en grotendeels door kringloopbedrijven wordt verkocht. Dit is dus geen bruikbaar huisraad dat wordt afgedankt. Daarmee is ook deze indicator niet geschikt.

Wat wel mogelijk is

Uiteindelijk is besloten deze indicator te meten aan de hand van de massa door CA ingezamelde producten. Hierbij wordt in de vraag onderscheid gemaakt tussen herkomst van het product (consumenten, bedrijven, tussenhandelaren). Ook wordt er onderscheid gemaakt naar de bestemming (direct producthergebruik, producthergebruik na reparatie/opknappen, materiaalrecycling, doorverkoop aan handelaren, restafval). Op basis van deze gegevens kan de totale impact van CA op de vermindering van restafval in kaart gebracht worden. Het is echter niet zo dat deze impact er niet geweest zou zijn zonder CA. Kringloopbedrijven verkochten immers eerder ook al veel producten. Wanneer als uitgangspunt wordt dat producthergebruik na reparatie/opknappen de aanvullende functie van CA is ten opzichte van de situatie zonder CA (dit is uiteraard niet volledig de realiteit) dan bieden de cijfers ook inzicht in de aanvullende impact die CA hebben op afvalvermindering.

Dataverzameling en punt van aandacht

Er is gekozen om een contactpersoon bij het CA te vragen inzicht te geven in de massa's ingezamelde producten, CA zijn hier zelf immers het beste van op de hoogte. Voor het beantwoorden van deze vraag kan de CA-contactpersoon de input van alle/meerdere deelnemende organisaties nodig hebben. Deze vraag wordt daarom ook aan de CA-onderdelen gesteld. Er is gekozen voor open vragen waar alleen getallen ingevuld kunnen worden. Ook in de BKN-benchmark wordt naar massa's gevraagd, hierin wordt echter geen onderscheid gemaakt tussen direct producthergebruik en producthergebruik na reparatie/opknappen. Uit de klankbordoverleggen en de 'Proef op de som' bleek het mogelijk voor CA om dit onderscheid te maken. Deze administratie stap vergt echter wel extra inspanning, zonder dat deze verplicht is (voorwaardelijk aan een contract), of beloond wordt. Mogelijk leidt het ontbreken van een duidelijke incentive tot beperkte data. Als dit in de praktijk blijkt zou nagedacht kunnen worden over het creëren van een dergelijke incentive.

3.7.3 Hoe kan inzicht verkregen worden in de hoeveelheid van hoogwaardig product- en materiaalhergebruik en de eventuele toename over tijd?

Wat is hoogwaardig hergebruik?

Om deze vraag te kunnen beantwoorden moest eerst overeenstemming bereikt worden over wat hoogwaardig product en materiaalhergebruik is en aan welke vormen van hoogwaardig hergebruik CA werken. Deze vraag is voorgelegd aan de klankbordgroep aan de hand van de 10R strategieën, de verschillende manieren om aan circulariteit te werken. Uit deze discussie bleek dat reuse, repair, refurbish en repurpose als hoogwaardige strategieën werden gezien waar CA aan bijdragen.

Repurpose stond hierbij ter discussie, de klankbordgroepleden was er duidelijk over dat het gebruiken van producten om andere producten te fabriceren niet het doel van CA zou moeten zijn. Het zou hoogwaardiger zijn om de vrijkomende materialen her te gebruiken in hetzelfde type product. Er is voor gekozen deze strategie toch als hoogwaardig hergebruik te categoriseren, omdat dit hoogwaardiger is dan op dit moment de standaard is en een strategie is waar veel CA mee bezig zijn.

Er is voor gekozen om recycling als laagwaardig hergebruik te categoriseren. Uiteraard is het mogelijk om materialen hoogwaardig te recyclen zonder verlies van kwaliteit. Echter valt de recycle methode buiten de invloedssfeer van CA. Selectie voor recycling gebeurt bij CA alleen voor producten die niet hoogwaardiger hergebruikt kunnen worden en is daarmee de meest laagwaardigste optie die zij hebben (naast restafval).

Hoogwaardige hergebruik strategieën als: rethink, redesign, reduce en remanufacture zijn niet opgenomen in de definitie, omdat CA hier geen directe invloed ophebben.

Hoe is hoogwaardig hergebruik te meten?

De hoeveelheid hoogwaardig hergebruik is op twee manieren uit te drukken, namelijk massa en waarde. Eerder werd al beschreven hoe informatie verkregen wordt over de totale massa van goederen die ingezameld wordt voor direct en indirect product- en materiaalhergebruik. Op eenzelfde manier is besloten om CA in een enquête te vragen naar de omzet die volgt uit direct producthergebruik en producthergebruik na reparatie/opknappen.

Uit overleg met RWS bleek dat het wenselijk zou zijn om inzicht te krijgen in het type product dat hoogwaardig hergebruikt wordt en om welke vorm van hoogwaardig hergebruik het dan gaat. De klankbordgroep gaf aan dat het voor CA lastig is om onderscheid te maken tussen de verschillende R-strategieën. Bij nader inzien bleek bovendien met name het verschil tussen directe hergebruik, en hergebruik van producten waar 'echt' werk in is gaan zitten interessant gevonden te worden. Er is toen besloten alleen onderscheid te maken tussen direct hergebruik en indirect hergebruik (of terwijl, hergebruik na reparatie opknappen), waarbij afstoffen of schoonmaken onder direct hergebruik vallen.

Er is gekozen om grotendeels dezelfde productcategorieën te onderscheiden als ook in de BKN-monitor gehanteerd worden. Enerzijds omdat deze lijst een (vrij) compleet overzicht geeft van het type producten dat consumenten aanleveren voor hergebruik, anderzijds omdat het hanteren van dezelfde categorieën ervoor

zorgt dat CA die ook bij de BKN zijn aangesloten grotendeels dezelfde data kunnen gebruiken. In de klankbordgroep bleek dat er behoefte was aan het toevoegen van twee extra categorieën waarvan verwacht wordt dat CA hier in de toekomst een grotere rol in gaan spelen. Dit zijn de categorieën: doe-het-zelf producten (stekkerloos gereedschap, bevestigingsmaterialen, onderdelen etc.) en bouwmaterialen (hout, stenen, tegels, cement etc.). Daarnaast is er de optie om een 'anders, namelijk…' om overige productcategorieën in te vullen.

Dataverzameling

Er is gekozen om een contactpersoon bij het CA te vragen inzicht te geven in de massa van producten die CA verkochten of repareerden voor direct en indirect hergebruikten in de verschillende productcategorieën. Ook wordt er gevraagd naar de omzet die hieruit voortkomt. Voor het beantwoorden van deze vraag kan de CA-contactpersoon de input van alle/meerdere deelnemende organisaties nodig hebben. Deze vraag wordt daarom ook aan de CA-onderdelen gesteld. Er is gekozen voor open vragen waar alleen getallen ingevuld kunnen worden. Ook in de BKN-benchmark wordt naar massa's en omzet gevraagd, hierin wordt echter geen onderscheid gemaakt tussen direct producthergebruik en producthergebruik na reparatie/opknappen.

Hierbij geldt hetzelfde punt van aandacht als eerder vermeld: uit de klankbordoverleggen en de 'Proef op de som' bleek het mogelijk voor CA om onderscheid te maken tussen direct producthergebruik en producthergebruik na reparatie/opknappen. Deze administratie stap vergt echter wel extra inspanning, zonder dat deze verplicht is (voorwaardelijk aan een contract), of beloond wordt. Mogelijk leidt het ontbreken van een duidelijke incentive tot beperkte data. Als dit in de praktijk blijkt zou nagedacht kunnen worden over het creëren van een dergelijke incentive.

3.7.4 Hoe kan inzicht verkregen worden in de hoeveelheid CO_2-reductie?

BKN heeft samen met TNO een CO2-rekentool ontwikkeld waarmee de door kringloopbedrijven vermeden CO_2-uitstoot berekend kan worden op basis van de massa's producten in de door BKN gehanteerde productcategorieën. In de Monitor Circulaire Ambachtscentra wordt (zoals eerder beschreven) naar twee extra productcategorieën gevraagd bovendien kan beargumenteerd worden dat de CO_2-impact van direct en indirect hergebruikte producten niet gelijk is. Desalniettemin zal de tool een goede eerste inschatting kunnen geven. Bovendien staat BKN ervoor open om de tool in samenwerking met RWS uit te bereiden zodat de impact van CA op de reductie van CO_2-uitstoot beter berekend kan worden. Vermeden CO_2-uitstoot is dus een indicator die de onderzoeker zelf uit zal moeten rekenen op basis van de bij CA opgehaalde massa's producten.

3.7.5 Hoe kan inzicht verkregen worden in participatie van burgers in CA?

Burgers kunnen op drie manieren betrokken zijn bij CA: als bezoeker/klant, als deelnemer aan een evenement of cursus, of als vrijwilliger. De participatie van burgers en de eventuele impact die dit heeft op het gedrag van burgers is vanuit de doelstelling van het ministerie van IenW een bijeffect van CA, daarom is besloten hier beperkte aandacht aan te geven in de monitor. Er worden daarom alleen kwantitatieve gegevens verzameld, over aantallen burgers die op de verschillende manieren betrokken zijn bij CA. Er wordt geen informatie verzameld over de eventuele impact die deze betrokkenheid op hen heeft.

Er is gekozen om een contactpersoon bij het CA te vragen inzicht te geven in de het aantal betalende en niet betalende bezoekers, deelnemers aan evenementen, of cursussen en vrijwilligers. Voor het beantwoorden van deze vraag kan de CA-contactpersoon de input van alle/meerdere deelnemende organisaties nodig hebben. Deze vraag wordt daarom ook aan de CA-onderdelen gesteld. Er is gekozen voor open vragen waar alleen getallen ingevuld kunnen worden. Ook in de BKN-benchmark wordt naar aantallen bezoekers en vrijwilligers gevraagd. Bij BKN aangesloten organisaties zullen hiervoor dus geen extra inspanning hoeven te leveren.

3.7.6 Hoe kan inzicht verkregen worden in maatschappelijke effecten, op het gebied van werkgelegenheid in zijn algemeen en voor PSO-doelgroepen?

Omdat de werkgelegenheid en de eventuele impact die dit heeft op het leven van burgers vanuit de doelstelling van het ministerie van IenW een bijeffect is van CA is besloten hier beperkte aandacht aan te geven in de monitor. Er worden daarom alleen kwantitatieve gegevens verzameld over aantallen werkplekken.

Werkgelegenheid kan uitgedrukt worden in aantallen fte's en mensen. Vervolgens kan er onderscheid gemaakt worden tussen de basis waarop de arbeidsrelatie georganiseerd is en de contracttypen waaronder mensen werkzaam zijn. Uit overleg met RWS en de klankbordgroep bleek dat er zowel interesse was in het aantal mensen dat werkzaam is bij CA als ook het aantal fte dat zij invullen. Ook de basis waarop zij betrokken zijn werd relevant gevonden. In eerste instantie werden hier dezelfde categorieën onderscheiden als in de BKN-benchmark. Uit de 'Proef op de som' bleek echter dat de groep 'vrijwilliger' in de praktijk nogal eens tot verwarring leidt. Daarom is deze categorie scherper gedefinieerd en is er een extra categorie toegevoegd: 'additionele/gesubsidieerde werkgelegenheid: werkervaringsplaats, re-integratie traject etc.' voor mensen die niet betaald krijgen, maar niet (volledig) vrijwillig bij het CA werken.

Het verschil in contracttypes werd door de klankbordgroep niet interessant gevonden. Ook een gedetailleerder overzicht naar het type PSO-medewerkers dat bij CA betrokken zijn bleek niet van toegevoegde waarde.

Het aantal PSO-medewerkers dat doorstroomde naar betaald werk binnen of buiten de organisatie werd wel als een belangrijke indicator gezien. In de 'Proef op de som' bleek echter dat doorstromen naar een hoger opleidingsniveau niet altijd de best mogelijk ontwikkeling . Er is daarom besloten om CA naar beide effecten te vragen.

Er is gekozen om een contactpersoon bij het CA te vragen inzicht te geven in de het aantal fte en personen dat werkzaam/betrokken is bij het CA. Voor het beantwoorden van deze vraag kan de CA-contactpersoon de input van alle/meerdere deelnemende organisaties nodig hebben. Deze vraag wordt daarom ook aan de CA-onderdelen gesteld. Er is gekozen voor open vragen waar alleen getallen ingevuld kunnen worden. Tot slot, is het interessant om te zien hoe de werkgelegenheid bij CA zich verhoudt tot de algemene arbeidsmarkt. Omwille van deze vergelijking kan de onderzoeker via het CBS-gegevens verzamelen over de werkeloosheid (https://opendata.cbs.nl/statline/portal.html?_la=nl&_catalog=CBS&tableId=84469NED&_theme=760).

3.7.7 Hoe kan inzicht verkregen worden in maatschappelijke effecten, op het gebied van educatie aan leerlingen?

Uit een overleg bleek dat er alleen interesse is in de bijdrage van CA aan educatie van leerlingen of studenten die gelieerd zijn aan een onderwijsinstelling. Daarbij gaat het om het aantal leerlingen/studenten, hun onderwijsniveau, en het type activiteit waaraan zij deelnamen bij het CA.

Er is gekozen om een contactpersoon bij het CA te vragen inzicht te geven in de onderwijsniveaus waarmee het CA samenwerkt (multiple choice vraag, meerdere antwoorden mogelijk) en het aantal leerlingen naar type activiteit (onderzoeksstage, werkstage, snuffelstage, maatschappelijke diensttijd begeleid schoolvak (praktijk/theorie), éénmalige rondleiding/workshop en anders, namelijk…). Voor het beantwoorden van deze vraag kan de CA-contactpersoon de input van alle/meerdere deelnemende organisaties nodig hebben. Deze vraag wordt daarom ook aan de CA-onderdelen gesteld. Er is gekozen voor open vragen waar alleen getallen ingevuld kunnen worden.

3.7.8 Hoe kan inzicht verkregen worden in maatschappelijke effecten, op het gebied van gedrag van burgers?

In de gesprekken met RWS en de eerder uitgevoerde onderzoeken kwamen verschillende mogelijke effecten van CA op het gedrag van burgers naar voren. Velen daarvan zijn gericht op de houding van burgers ten aanzien van bijvoorbeeld het van milieu, de circulaire economie, tweedehands goederen etc. Wanneer deze variabelen in het DPSIR-model geplaatst worden is het echter de vraag of deze als effect gezien moeten worden, of eerder de Drivers zijn die de maatschappelijke context beschrijven waarin CA opereren. Er is besloten om het monitoren van deze grondhouding geen onderdeel te laten zijn van de Monitor Circulaire Ambachtscentra en deze eventueel periodiek te meten in een aanvullend onderzoek. In plaats daarvan is gekozen om alleen het gedrag zelf te meten.

Het gedrag van burgers ten aanzien van CA kan gemeten worden aan de hand van de populariteit van CA. Deze populariteit kan gemeten worden aan de had van het aantal (wel en niet betalende) bezoekers in verhouding tot het aantal huishoudens in het verzorgingsgebied (meting beschreven in paragraaf 3.7.1); de massa's ingezamelde en verkochte producten en daaruit voortkomende omzet (meting beschreven in paragraaf 3.7.2 en 3.7.3); en de prijsontwikkeling van tweedehandsproducten. De prijsontwikkeling van tweedehandsproducten wordt gemonitord in de BKN-benchmark.

3.7.9 Hoe kan inzicht verkregen worden in de geschiktheid van materialen en producten voor hergebruik, reparatie en repurpose per materiaal- en productgroep?

De vraag of een product geschikt is voor hergebruik, reparatie en repurpose kan op verschillende manieren worden beantwoord. Zo kan er gekeken worden of het technisch haalbaar is om een product opnieuw te gebruiken. Er zou gekeken kunnen worden of het vanuit milieuoogpunt gunstig zou zijn om het product opnieuw te gebruiken. Ook kan geschiktheid betekenen dat dit economisch gezien rendabel is. Er is uiteindelijk voor gekozen om de economische geschiktheid te meten. De belangrijkste reden hiervoor is dat deze indicator een stuk eenvoudiger te meten is dan de andere twee. Bovendien wordt een deel van de hiervoor benodigde data al verzameld voor andere onderzoeksvragen. Hoe geschikt een materiaal- of productgroep economisch gezien is voor hergebruik blijkt namelijk onder andere uit de massa producten en materialen die hoogwaardig worden hergebruikt (zie paragraaf 3.7.2 en 3.7.3 voor methode). Het nadeel van deze indicator is dat de categorieën onderling niet vergelijkbaar zijn, omdat de producten in de categorieën een ander gewicht hebben. Het voordeel aan deze indicator is dat het aanbod (beschikbaarheid), en de vraag naar het product ook meegenomen zijn. Een ander voordeel van deze indicator is dat economische geschikte producten ook per definitie technische geschikt zijn.

Uit de 'Proef op de som' bleek verder dat CA allerlei niche hergebruik concepten ontwikkelen en ook een goed (globaal) beeld hebben van wat er werkt en wat er niet werkt. Naar aanleiding van de 'Proef op de som' is daarom een open vraag aan de enquête toegevoegd waarin CA kunnen aangeven welke producten er in hun organisatie worden gerepareerd of opgeknapt en hoe financieel aantrekkelijk dit is. Op deze manier wordt ook inzicht verkregen in de geschiktheid van specifieke materiaal- en productgroepen voor hergebruik na opknappen/ reparatie.

Tot slot is onderzocht of ook de technische geschiktheid van producten die nu niet hergebruikt worden in beeld gebracht kunnen worden, als een soort maximum potentieel hergebruik. Dit is op basis van de huidige CBS-data niet mogelijk. Indien gewenst zou dit in een aanvullende sorteeranalyse onderzocht kunnen worden.

3.7.10 Hoe kan de toegevoegde van CA over tijd inzichtelijk gemaakt worden?

De toegevoegde waarde van CA kan in drie domeinen gevonden worden: sociaal, milieu/circulariteit en economisch. Er is besloten om voor het bepalen van de toegevoegde waarde van CA in het sociaal een milieu/circulaire domein uitsluitend gebruik te maken van variabelen die ook benodigd zijn om antwoord te geven op andere onderzoekvragen. Op het economisch domein zijn wel een aantal aanvullende variabelen aan de monitor toegevoegd, namelijk financiële zelfstandigheid en vermeden maatschappelijke kosten voor afvalverwerking. Hieronder is te zien welke variabelen er onder deze domeinen vallen en waar beschreven staat hoe deze gemeten kunnen worden.

Sociaal:
- bijdrage aan educatie (par. 3.7.7);
- gedrag van inwoners (par. 3.7.8);

Milieu/circulariteit:
- verminderen van afval (par. 3.7.2);
- toename van hoogwaardig product- en materiaal gebruik (par. 3.7.3);
- CO2-reductie (par. 3.7.4);

Economisch:
- werkgelegenheid (per 4.6);
- financiële zelfstandigheid (par 3.7.2, 3.7.3 en 3.7.10);
- vermeden maatschappelijke kosten voor afvalverwerking (3.7.10).

Financiële zelfstandigheid en bestaansrecht

In de economie kan de toegevoegde waarde van organisatie uitgedrukt in de prijs die consumenten betalen voor haar services en producten. Deze toegevoegde waarde kan uitgedrukt worden in de omzet, of in de winst die het CA maakt. Hoe gegevens over de omzet uit verkoop opgehaald worden is al eerder beschreven. Aanvullend wordt CA gevraagd data aan te leveren over de omzet uit reparatie en andere services. Ook de economisch toegevoegde waarde kan dus worden uitgesplitst naar die van verkoop, reparatie en overige services. Het is goed te beseffen dat de optelsom van de omzet van alle CA-onderdelen niet per se gelijk is aan de omzet van het CA. Het is immers goed mogelijk dat het ene CA-onderdeel het andere betaald voor het afnemen van een service of product.

Om de winst te kunnen berekend wordt gevraagd naar de kosten van het CA. In de 'Proef op de som' bleek het zoals verwacht niet mogelijk deze op te splitsen naar activiteit (verkoop, reparatie, overig). Er wordt gevraagd naar de kosten op de winstverlies rekening. Hierop staan de afschrijvingen van investeringen in plaats van de gedane uitgaven in het betreffende jaar (kasboekoverzicht). Dit heeft als voordeel dat er een stabieler en realistischer beeld ontstaat van de toegevoegde waarde. Er zou ook direct naar de winst gevraagd kunnen worden in plaats van naar de kosten. Er is gekozen om niet naar beide te vragen, omdat de winst al berekend kan worden uit de omzet en kosten. Het is dus niet noodzakelijk om beide vragen te stellen.

Tot slot, gaf de klankbordgroep zeer terecht aan dat veel CA geen winstoogmerk hebben, maar vooral (be)staan voor het creëren van impact. Vanuit dat oogpunt is het financieel veiligstellen van bestaansrecht de enige factor van belang. Veel CA ontvangen vergoedingen van overheden voor het uitvoeren van bepaalde diensten (onderdeel van de omzet uit activiteiten). Sommigen ontvangen ook subsidies, andere CA-onderdelen werken aan het CA uit idealisme en leggen er geld of vrije tijd op toe. Voor deze monitor is het interessant om te weten hoe waarschijnlijk het is dat de CA-onderdelen financieel of eigen benen kunnen staan.

Er is gekozen om een contactpersoon bij het CA te vragen inzicht te geven in de financiële situatie van het CA. Voor het beantwoorden van deze vraag kan de CA-contactpersoon de input van alle/meerdere deelnemende organisaties nodig hebben. Deze vragen worden daarom ook aan de CA-onderdelen gesteld. Om de omzet en kosten in beeld te brengen is er gekozen voor open vragen waar alleen getallen ingevuld kunnen worden. De waarschijnlijkheid dat het CA (onderdeel) op eigenbenen kan staan wordt gemeten aan de hand van een multiple choice vraag.

Vermeden maatschappelijke kosten voor afvalverwerking

Een alternatieve manier voor het inzichtelijk maken van de toegevoegde waarde van CA is het berekenen van de vermeden maatschappelijke kosten voor afvalverwerking. Deze schaduwprijs methode gaat ervan uit dat alle goederen die het CA verwerkt niet als restafval hoeft te worden verwerkt. De gemeente zal dus lagere kosten hebben op het moment dat het CA veel hergebruik faciliteert.

Er wordt aanbevolen om gemeenten in een al bestaande CBS-enquête te vragen naar de kosten voor de verwerking van fijn en grof huishoudelijk afval. Dit zal nog wel georganiseerd moeten worden. De onderzoeker kan op basis van die gegevens berekenen hoeveel maatschappelijke kosten de CA voorkomen.

3.7.11 Welke shortlist variabelen kunnen niet meetbaar gemaakt worden, en waarom?

Bijlage IV geeft een overzicht van alle variabelen die wel op de shortlist stonden, maar uiteindelijk niet meetbaar gemaakt zijn. De meesten hiervan zijn afgevallen omdat ze minder goed een bepaald doel meetbaar maakten dan een andere variabele, of omdat de variabele meer detail gaf (en dus meer werk koste) dan nodig was om het doel meetbaar te maken. Slechts één variabele viel af omdat deze binnen de monitor niet meetbaar te krijgen is. Dit is de prijs die mensen betalen voor ontspulling bij het CA ten opzichte van de alternatieve manier van ontspulling. Een naar verwachting belangrijke incentive voor burgers om gebruik te maken van het CA. De grondslag en methode voor beprijzen van afval is dermate verschillend door Nederland heen dat dit vrijwel niet te vergelijken is. Er wordt daarom aangeraden om het vergelijken van de prijzen in een aanvullend onderzoek op te nemen.

3.7.12 Aan welke aanvullende informatie bleek tijdens het opstellen van de monitor behoefte te zijn.

Tijdens het opstellen van de monitor kwam er een bericht vanuit de EU dat zij hergebruik van producten willen gaan monitoren in haar lidstaten. Bijgaand aan de data zal de EU lidstaten gaan vragen naar een rapport waarin beschreven wordt welke meetmethode gebruikt is (bevinding op basis van het document Draft decision- reporting of Data on Re-use of products - September 2020). Vooruitlopend op dit voornemen van de EU worden daarom alle CA-onderdelen gevraagd hoe zij de massa's van ingezamelde en verkochte producten meten.

Tijdens 'Proef op de som' bleek het CA uitermate goed op de hoogte te zijn van omstandigheden die haar activiteiten bevorderen, of juist belemmeren. Bovendien bleek de mogelijkheid om te leren van andere centra bij te dragen aan de motivatie om deel te nemen aan de monitor. Daarom worden CA aan de hand van een viertal open vragen, gevraagd om inzicht te geven in succesfactoren en knelpunten.

De Monitor Circulaire Ambachtscentra is met de grootste zorg samengesteld en in de 'Proef op de som' op één CA getest. Desondanks is het goed mogelijk dat CA moeite hebben met het invullen van de vragenlijsten. Om inzicht te krijgen in de knelpunten en mogelijk onbetrouwbare data is besloten om aan het einde van de monitor te vragen of de respondent moeilijkheden heeft ondervonden en zo ja, waar en waarom.

3.8 Hoe kan de Monitor het beste uitgezet worden?

In paragraaf 3.7 is beschreven met behulp van welke variabelen inzicht verkregen kan worden in de gestelde onderzoeksdoelen. Hieruit blijkt dat informatie nodig is op vier niveaus: de gemeente, het CA als geheel en de verschillende CA-onderdelen en data/informatie die via het CBS of de BKN reeds beschikbaar is.

Voor zowel CA als gemeenten is gekozen om de informatie op te halen in de vorm van een online enquête. Dit is de meest logische methode, omdat het over een vaste set vragen gaat, waarvoor de deelnemende

partij tijd nodig heeft om deze te kunnen beantwoorden. Bovendien legt een online enquête een database aan waarop de data-analyse kan plaatsvinden.

3.8.1 Hoe kan de benodigde informatie bij gemeenten worden opgehaald?

Er wordt voorgesteld de vragen aan gemeenten op te laten nemen in een al bestaande CBS-enquête. Deze methode heeft de voorkeur boven een nieuwe enquête, omdat het slechts gaat om een viertal vragen over een onderwerp waar het CBS al vaker onderzoek op uitvoert in opdracht van RWS. Het opzetten van een geheel nieuw onderzoek vergt dus veel tijd in verhouding tot de informatie die hiermee opgehaald wordt. De CBS-enquête wordt bij voorkeur in het eerste kwartaal van het jaar uitgevoerd zodat alle CA-contactpersonen tijdig in beeld zijn en in het tweede kwartaal (tegelijk met de BKN-benchmark) een verzoek kunnen ontvangen om deel te nemen aan monitor.

3.8.2 Hoe kan de benodigde informatie bij CA worden opgehaald?

Hoe komen de vragen bij de juiste persoon terecht?
Alle contactpersonen van de CA-initiatieven die door de gemeenten aangedragen worden kunnen de CA-vragenlijst ontvangen. Uit de 'Proef op de som' bleek het wenselijk om CA die zich in de ontwikkelfases 'richten' en 'inrichten' bevinden (de eerste twee opstartfases volgens: onderzoek effecten circulaire ambachtscentra, AnteaGroup 2020) de vragenlijsten ter kennisneming toe te sturen, zodat zij zich kunnen voorbereiden op wat hen in de toekomst gevraagd gaat worden. CA in de ontwikkelfases 'verrichten' en 'gevorderd initiatief' (die in de praktijk aan het werk zijn eventueel met pilot) kunnen gevraagd worden de enquête in te vullen.

CA's zijn veelal een samenwerkingsverband tussen organisaties die ieder hun eigen administratie hebben. Hierdoor zal de informatie voor de monitor uit verschillende systemen gehaald moeten worden. Daarom is (net als in de BKN-benchmark) gekozen voor een systeem waarbij één contactpersoon per CA verantwoordelijk is voor het ophalen van alle informatie bij de verschillende partners. De enquête voor CA bestaat daarom uit twee vragenlijsten. De eerste vragenlijst gaat over het CA in zijn geheel, inclusief alle samenwerkende partijen. Een deel van de vragen op deze vragenlijst kan direct door de contactpersoon van het CA worden ingevuld (eventueel samen met collega's). Voor een ander deel van de vragen dient de contactpersoon informatie te verzamelen bij de verschillende CA partners. Hiervoor dient de tweede vragenlijst.

Wat deze monitor complexer maakt dan de BKN-benchmark is dat er (veel) onderlinge stromen plaatsvinden. Voor betrouwbare data is het van belang dat de vragenlijst voor CA-onderdelen uitgezet wordt naar de juiste organisatieonderdelen zodanig dat alle CA-activiteiten en onderdelen in beeld komen en er geen overlap ontstaat. In (vrijwel) alle CA's zullen onderling materiaal (en geld) stromen tussen de organisatieonderdelen plaatsvinden. Dit maakt het uitzetten van de monitor complex doordat stromen makkelijk dubbel geteld worden, of over het hoofd wordt gezien. Onderstaand kader legt met behulp van een voorbeeld uit welke complexiteit er verwacht kan worden.

Voorbeeld ter illustratie van complexiteit verspreiding enquête
Stel, een milieustraat verkoopt haar ingezamelde textiel aan een lokale maker die er tassen van naait. De tassen worden vervolgens via de lifestyleshop in de stad verkocht die de lokale maker een deel van de omzet betaald. Een ander deel van de tassen verkoopt de lokale maker online via de eigen webshop.

In de monitor willen we slechts 1x de massa ingezamelde textiel meten en 1x de massa verkochte producten. De onderlinge stromen mogen dus niet dubbel geteld worden. Alleen tellen aan de innamezijde (milieustraat) geeft niet per definitie een volledig beeld van de materiaal inname naar bestemming. Zo weet alleen de lokale maker hoeveel van het ingezamelde textiel ook daadwerkelijk hoogwaardig is hergebruikt en welk deel alsnog gerecycled moest worden. Aan de verkoopzijde ontstaat eenzelfde type probleem. Wanneer de lokale maker opgeeft hoeveel kg tassen zij verkocht heeft en de lifestyleshop dat ook doet worden de tassen die die via de lifestyle shop verkocht dubbel geteld. Kortom, de verkoop via de lifestyleshop zal gecorrigeerd moeten worden voor de tassen. Of andersom, als de verkoopcijfers van de lifestyleshop worden opgevraagd dient de online verkoop van de lokale maker niet te worden vergeten.

Dit voorbeeld laat zien dat er vooraf goed nagedacht moet worden over wie welke cijfers aan moet en kan leveren om een compleet en betrouwbaar overzicht te krijgen. Hoe deze datacollectie het meest eenvoudig plaats kan vinden is voor elk CA anders. Het hangt immers af van wat elke partij weet.

Op dit moment zijn CA nog volop in ontwikkeling en is er nog geen sprake is van 'standaard organisatievormen'. Het standaardiseren van de enquête voor CA-onderdelen is daardoor op dit moment niet haalbaar. Er is gekozen om dit probleem te ondervangen door 1-op-1 ondersteuning bij het uitzetten van de enquêtevragen naar andere organisatieonderdelen. Zolang standaardisering van de enquête nog niet haalbaar is zal de onderzoeker voorafgaand aan de monitor contact opnemen met de contactpersoon van het CA om samen te bespreken hoe het CA in elkaar zit en samen te bepalen welke CA-onderdelen het beste antwoord kunnen geven op de verschillende vragen. De onderzoeker zal vervolgens voor alle CA-onderdelen de benodigde aanpassingen maken aan de 'vragenlijst onderdeel circulair ambachtscentrum', zodat elk CA-onderdeel de juiste vragen en juiste scope afbakening van de vragen ontvangt. Zo kan dubbeltelling voorkomen worden, zonder dat er gaten in de data ontstaan.

Hoewel dit arbeidsintensief is heeft dit intensieve contact ook een voordeel. Immers krijgt de onderzoeker zo zeer goed inzicht in de organisatievormen en de onderlinge relaties tussen verschillende CA-onderdelen. Daarnaast ziet de onderzoeker wanneer er 'standaard organisatievormen' ontstaan en CA gecategoriseerd kunnen worden. Op dat moment kan een passende gestandaardiseerde onderzoeksmethodiek per type CA ontwikkeld worden, waardoor individuele gesprekken op den duur overbodig worden.

Overwogen alternatieven
Er is overwogen om bij alle vragen waarbij mogelijke onderlinge stromen plaatsvinden de CA-onderdelen te vragen om aan te geven welk deel van de totale stroom naar een CA partner gaat, of ontvangen wordt van een CA-partner. Dit zou de benodigde tijdsinvestering voor CA-onderdelen enorm verhogen ten opzichte van het gekozen alternatief, waarbij sommige onderdelen juist relatief weinig gegevens hoeven aan te leveren, omdat andere onderdelen hier ook in kunnen voorzien. Een ander nadeel is dat het rekensysteem zo sterk (of zwak) zal worden als de zwakste schakel. Wanneer één CA-onderdeel immers geen onderscheid kan maken in bijvoorbeeld de omzet die hij ontving van CA-partners en consumenten, dan kloppen de cijfers niet meer. Door 1-op-1 afstemming kan dit probleem opgevangen worden. Dan zou de betreffende CA-partner die zijn administratie gedetailleerder bijhoudt bijvoorbeeld deze informatie kunnen verschaffen. Tot slot, was het mogelijk geweest om elk CA-onderdeel goederen en omzet stromen uit te laten splitsen naar elke afzonderlijke CA-partner, om zo het hele netwerk inzichtelijk te krijgen. De administratieve last die daarmee opgelegd zou worden is buitenproportioneel aan de meerwaarde die deze informatie op zou leveren.

Praktische uitwerking

Net als in bij de BKN-benchmark is ervoor gekozen om de vragenlijsten in eerste instantie in Word naar de CA-contactpersoon te sturen zodat deze alle vragen van tevoren door kan nemen. Zo kan deze persoon alvast alle relevante informatie opzoeken voordat de online enquête gestart wordt. Ook helpt dit mogelijk de CA-contactpersoon in het gesprek met de onderzoeker.

Na afstemming met de onderzoeker wordt de contactpersoon wordt gevraagd de vragenlijst voor de aparte organisatieonderdelen in Word format (om zelfde redenen als hierboven genoemd) uit te zetten naar de CA-onderdelen. Zodra alle antwoorden binnen zijn zal de contactpersoon gevraagd worden alle data in te voeren in een online enquête. Dit betekent dat de contactpersoon één survey voor het CA als geheel invult en een survey voor elk organisatieonderdeel dat apart ondervraagd is. Hierbij wordt de CA-contactpersoon gevraagd om de ontvangen informatie op juistheid (aannemelijkheid) te controleren. Het één voor één invoeren van de data helpt bij deze controle. Daarnaast wordt door het online invullen van de enquête meteen een database aangelegd. De BKN maakt voor haar benchmark gebruik van eenzelfde systeem. Zij geeft echter aan dat er veel handwerk gemoeid is met het invullen van de enquête. Op dit moment onderzoekt zij daarom de mogelijkheden om de data invoer te automatiseren voor organisaties die werken met het KPRS-systeem. Dit biedt mogelijk ook opties voor het automatiseren van (een deel) van de Monitor Circulaire Ambachtscentra.

Timing

Bij voorkeur wordt de enquête onder CA gelijktijdig uitgezet met de BKN-benchmark. In de praktijk zal een groot deel van de data namelijk aangeleverd worden door kringlooporganisaties die aangesloten zijn bij de BKN. Er zijn grote overeenkomsten tussen de BKN-benchmark en Monitor Circulaire Ambachtscentra waar het aankomt op vragen over bijvoorbeeld massa's goederen, oppervlakte, omzet en kosten en personeel. Door de monitors tegelijk uit te zetten hoeven de bij BKN aangesloten kringlooporganisaties slechts éénmaal de administratie in te duiken en kan de belasting worden beperkt.

De BKN-benchmark wordt normaliter eind eerste kwartaal uitgezet. De data verzameling en controle van gegevens vindt het tweede kwartaal plaats, in het derde kwartaal worden de gegevens geanalyseerd om de resultaten eind augustus de publiceren. Met name het gelijktijdig uitzetten en verzamelen van de data kan het proces voor CA efficiënter maken.

3.9 Resultaten 'Proef op de som'!

De volgende lijst van punten geeft een korte samenvatting van de bevindingen tijdens de 'Proef op de som'. Sommige punten zijn al eerder ter sprake gekomen in de beantwoording van de deelvragen. Anderen zijn meer impliciet meegenomen in de aanscherping en verduidelijking van de monitor:

- de definitie van een CA is onduidelijk. Zo zou een centrum zonder upcycling/reparatie ook een CA genoemd kunnen worden;
- een plaatje helpt de definitie van het CA te verduidelijken;
- de beschrijvingen van de ontwikkelstadia zijn te lang, een korte samenvatting zou helpen;
- voor het CA is het prettig de vragenlijsten al te ontvangen in de inrichten ontwikkelfase, zodat ze weet wat er in de toekomst gevraagd gaat worden en ze zich hierop kan voorbereiden;
- het is onvoldoende duidelijk dat de enquête alles wil meten wat met hoogwaardig hergebruik te maken heeft, ook wat er al gebeurde voordat de organisaties samen werkten;
- bij een aantal enquêtevragen zou een voorbeeld de vraag verduidelijken;
- het is wenselijk om (in de onlineversie) een link te hebben tussen de begrippen in de tekst en de begrippenlijst zodat je niet voor de definities hoeft te bladeren;
- de manier om het verzorgingsgebied aan te geven is tijdrovend, bij voorkeur zou het fijn zijn hele gemeenten/plaatsen in te kunnen vullen;
- er is onduidelijkheid over of de vragen over locaties gaan over fysieke locaties, of online webshops gaan;
- de vragen over de afstand tussen vestigingslocaties zijn ingewikkeld doordat er meerdere organisatiegroepjes kunnen zijn. Liever wordt een korte kwalitatieve beschrijving geschreven over hoe het CA in elkaar zit;

- ingezamelde en verkochte massa's producten schatten/ meten naar productcategorie is mogelijk;
- ingezamelde massa's producten kunnen soms beter gemeten worden, hiervoor moet bijvoorbeeld geïnvesteerd worden in een scherm voor invoer. Dit is best wenselijk, maar deze investering wordt alleen gedaan wanneer dit financieel aantrekkelijk is, of bijvoorbeeld via een contractvoorwaarde verplicht wordt gesteld;
- de massa ingezamelde producten kan geschat worden doormiddel van het aantal brengers en een kental voor de gemiddelde massa die een brenger aanlevert;
- er zijn stromen van en naar tussenhandelaren, deze passen nog niet op het formulier;
- er moet een oplossing gevonden worden voor het voorkomen van dubbeltellen van stromen die tussen CA-partners onderling plaatsvinden;
- omzet meten naar productcategorie is mogelijk;
- kosten meten naar productcategorie is niet mogelijk;
- onderscheid maken naar direct hergebruik en hergebruik na reparatie/opknappen is mogelijk met de huidige definitie, maar dit vergt voor elk product wel een extra handeling en is dus 'irritant' voor de medewerkers, de benodigde tijd is vrijwel niet te kwantificeren;
- er wordt veel bedrijfsafval ingezameld voor grootschalige upcycling, denk hierbij bijvoorbeeld aan verkeersborden. Dit valt niet onder consumentenproducten en heeft dus nog geen plaats in de monitor;
- de vraag of de upcycle initiatieven op zichzelf kunnen bestaan, of gesponsord worden vanuit andere opbrengsten wordt nog niet volledig door de monitor beantwoord;
- de definitie van 'betaald werk' moet verduidelijkt worden en er zou een categorie bij moeten komen voor aanvullende werkgelegenheid voor onbetaald (onvrijwillig) werk en arbeidservaringsplekken
- de definitie van 'financieel op eigen benen staan' moet verduidelijkt worden;
- het primaire doel is niet altijd om een PSO-medewerker naar betaald werk te leiden. Het doel kan ook zijn dat PSO-medewerkers een diploma behalen dat toegang geeft tot een hoger onderwijsniveau;
- er wordt aangegeven nog eens te kijken naar de aanname voor het berekenen van de gemeentelijke kostenbesparing. Veel goederen-/materiaalstromen zouden immers geen restafval worden, maar gerecycled worden en dus iets opleveren in plaats van kosten;
- het CA vindt het interessant voor zichzelf en startende CA welke concepten/business modellen werken en welke niet. Ze zou graag zien dat de monitor het mogelijk maakt om van elkaar te leren;
- er wordt aangegeven dat het interessant zou zijn om inzicht te krijgen wat elke organisatie binnen het CA eraan heeft om deel uit te maken van de circulaire economie;
- het CA heeft zelf heldere ideeën over welke voorwaarden/omstandigheden hen zouden helpen om meer hoogwaardig hergebruik te faciliteren en deelt deze graag.

4

RAMING TIJD EN MIDDELEN VOOR UITVOERING MONITOR

Dit hoofdstuk bevat een raming van de tijdsbesteding en middelen die de onderzoekers en deelnemers nodig hebben voor het uitvoeren van de jaarlijkse Monitor Circulaire Ambachtscentra. Bij het maken van de raming is zoveel mogelijk gebruik gemaakt van de ervaringen uit de praktijktest. De raming is gebaseerd op de volgende uitgangspunten.

4.1 Tijdsbesteding CBS

Ervan uitgaande dat vragenlijst voor gemeenten als onderdeel van een bestaande CBS-enquête kunnen meegenomen worden in een dus al bestaande workflow zal het CBS naar verwachting 1 à 2 dagen nodig hebben voor het uitzetten van de enquête, de data verzameling en het rapporteren van de resultaten. Hierin zijn de volgende activiteiten meegenomen:

- het opnemen van de 4 vragen voor gemeenten (zie bijlage V) in bestaande vragenlijsten;
- het uitsturen van de vragenlijst;
- het verwerken en aanleveren van de resultaten.

4.2 Tijdsbesteding gemeenten

Uit de praktijktest gaf de gemeente Amersfoort aan een halfuur tot één uur nodig hebben voor het beantwoorden van de vragen. De tijdsbesteding zit hem met name in het navragen van de gemiddelde kosten voor de verwerking van restafval. Er wordt aangenomen dat andere gemeenten waarin een CA gevestigd is ook een half uur tot één uur nodig hebben om de vragen te beantwoorden.

4.3 Tijdsbesteding CA

CA-contactpersoon

In tabel 4.1 is geraamd hoeveel tijd het de CA-contactpersonen zal kosten om de monitor in te vullen. Dit komt in het eerste jaar neer op in totaal 2 à 3 dagen voor een CA met 5 onderdelen. Er wordt verwacht dat er dat eerste jaar veel afstemming nodig is tussen zowel de CA-onderdelen en de contactpersoon, als de contactpersoon en het de onderzoeker. Wanneer meer ervaring met de monitor is opgedaan worden de posten voor voorbereiding en faciliteren van het invullen van vragenlijst door CA-onderdelen kleiner. In de raming wordt verder aangenomen dat CA vooraf weten wat er gemeten gaat worden en hun administratiesysteem hierop hebben afgestemd. En dat zij, wanneer zij de benodigde data niet in hun administratie beschikbaar hebben simpelweg geen antwoord op de vraag geven.

Tabel 4.1 Tijdraming CA-contactpersoon

Activiteit	Aantal uren	Opmerking
voorbereiding/ afstemmen bellen met de onderzoeker, doornemen meetprotocollen, klaar leggen administratie	3 uur	hoe vaker de monitor wordt uitgevoerd, hoe kleiner deze post
faciliteren data verzameling: Verspreiden enquête onder onderdelen, nabellen, inhoudelijke ondersteuning CA-onderdelen en bespreken inhoudelijke vragen met de onderzoeker	2 uur per onderdeel	hoe vaker de monitor wordt uitgevoerd, hoe kleiner deze post
invullen van de algemene CA-vragenlijst	2,5 uur	de grootste tijdsbesteding zit in vraag: 7-10, 13 en 22
controleren en invoeren vragenlijst CA-onderdelen	1 uur per CA-onderdeel	de grootste tijdsbesteding zit in vraag: 4, 6 en10 vragenlijst 2

CA-onderdeel

Naar schatting hebben de CA-onderdelen 2 tot 4 uur tijd nodig voor het voorbereiden, afstemmen en invullen van de monitor. Wederom wordt ervanuit gegaan dat CA-onderdelen vooraf weten wat er gemeten gaat worden, ze hun administratiesysteem hierop hebben afgestemd en dat zij, wanneer zij de benodigde data niet in hun administratie beschikbaar hebben simpelweg geen antwoord geven op de vraag. De grootste tijdsbesteding voor CA-onderdelen zit in vraag: 4, 6 en 10.

4.4 Tijdsbesteding onderzoeker

In totaal wordt geschat dat de partij die het onderzoek uitvoert zo'n 90 à 105 dagen (70.000 à 85.000 euro) nodig heeft voor het begeleiden van de monitor (uitgaande van 40 CA). Dit is als volgt opgedeeld:

Tabel 4.2 Tijdsraming

Activiteit	Aantal dagen
afstemming CA en ondersteuning en personalisatie enquête	gemiddeld 1,5 dag per CA
voorbereiding/ digitalisering enquêtes	4-6 dagen
analyse	12-16 dagen
rapportage	8-12 dagen
projectbeheersing, kwaliteitscontrole	9-10 dagen

Het eerste jaar zal de partij die het onderzoek uitvoert relatief veel tijd kwijt zijn met zowel het uitzetten van de enquêtes, en ondersteunen van de CA, als de analyse. In latere jaren zal dit steeds minder tijd gaan kosten omdat:

1 er al standaard manieren zijn bedacht en uitgewerkt voor het ophalen van de informatie bij verschillende organisatieonderdelen;
2 de CA zelf ervaring hebben met hoe de monitor werkt en daardoor zelfstandiger kunnen werken;
3 er al gestandaardiseerde analyse- en rapportageformats bestaan die gevolgd/gebruikt kunnen worden.

In deze raming is geen rekening gehouden met posten voor het delen van informatie tussen CA onderling. Zoals bijvoorbeeld een bijeenkomst voor CA waar best practices worden gedeeld, of het opstellen van individuele benchmark rapporten waarin CA zich kunnen vergelijken met anderen. Vooral de bijeenkomst kan in deze opstartfase een meerwaarde hebben. Omdat het de mogelijkheid geeft van elkaar te leren.

5

REFLECTIE EN AANBEVELINGEN

5.1.1 Praktische uitvoering

Afbakening 'circulaire ambachtscentra' als meetobject

De officiële definitie van CA, bestaande uit 7 bouwstenen, is erg breed. Wanneer deze definitie van CA als meetobject gehanteerd zou worden in de monitor zou de monitor in feite alle activiteiten en impact van de 7 genoemde typen organisaties omvatten zodra zij een samenwerkingsverband starten, ook de activiteiten die zij volledig zelfstandig uitvoeren. Als gevolg hiervan zou de meerwaarde van CA in de monitor vertroebelen in de grote hoeveelheid gegevens. Uit het doel achter het ontwikkelen van een landelijk dekkend netwerk van circulaire ambachtscentra blijkt een belangrijke focus van CA, namelijk: 'Het stimuleren van levensduurverlenging of structureel hoogwaardig product- en materiaalhergebruik en duurzame activatie van mensen om de hoeveelheid afval, en daarmee de CO_2-uitstoot, te reduceren'. Hieruit kan worden opgemaakt dat het faciliteren van hoogwaardig hergebruik en de daaruit voorkomende impact op het milieu en sociale domein, het belangrijkste kenmerk is van CA. Het opnemen van de eerst benodigde handeling voor het bereiken 'hoogwaardig hergebruik' in de afbakening van het meetobject geeft de mogelijkheid om het begrip CA in de monitor nauwer af te bakenen. Er is in de monitor daarom onderbouwd gekozen om een strakkere onderzoek scope te definiëren waarin hergebruik centraal staat. Het wordt aanbevolen om ook de officiële definitie nog eens goed onder de loep te nemen. Ook uit de 'Proef op de som' kwam naar voren dat de definitie verrassend ruim is, zelfs zo ruim dat een CA geen enkele vorm van hoogwaardig hergebruik hoeft te faciliteren.

In kaart brengen circulaire ambachtscentra en ontwikkelstadia

Dit rapport bevat de Monitor Circulaire Ambachtscentra met daarin een enquête die bestemd is voor CA in het ontwikkel stadia 'verrichten', of 'gevorderd initiatief'. Oftewel aan centra die in de praktijk werken aan het bevorderen van hergebruik, in tegenstelling tot centra die nog in de idee- of organisatiefase zitten (respectievelijk 'richten' en 'inrichten'). Voordat de enquête uitgestuurd kan worden is het nodig inzicht te krijgen in de bestaande centra, hun contactgegevens en de ontwikkelfase waarin het centrum verkeerd. Wij bevelen aan het CBS deze vragen op te nemen in hun jaarlijkse onderzoek onder gemeenten.

Informeren CA over monitoringswensen

CA weten graag van tevoren welke data zij gevraagd zullen worden in de monitor, zodat zij ook bij het inrichten van hun (werk)processen en administratie hier al rekening mee kunnen houden. Dit bleek uit de uitgevoerde praktijktest in Amersfoort. Het is daarom aan te bevelen de 2 vragenlijsten die gericht zijn aan de CA ook alvast ter kennisneming te delen met de CA die nog niet in de praktijk aan de slag zijn (ontwikkel fases 'richten' en 'inrichten'). Daarnaast adviseren wij met de deelnemende CA in gesprek te gaan over wat zij nodig hebben om de gevraagde data beter te registreren. Zo levert het maken van onderscheid tussen direct producthergebruik en hergebruik na reparatie/opknappen in de administratie het CA niet per se direct iets op, behalve een extra handeling. Ook is het mogelijk dat investeringen, zoals een extra beeldscherm, of software nodig zijn om kwalitatief betere data te verzamelen. Wanneer dit belangrijk gevonden wordt kan bijvoorbeeld worden nagedacht over een registratievergoeding.

Koppeling begrippen en definities

De monitor bevat een groot aantal begrippen. Uit de praktijktest 'Proef op de som' werd het terug scrollen naar de begrippenlijst als irritant beschouwd. Daarom wordt aangeraden een automatische koppeling te faciliteren tussen begrip en definitie.

Standaardisering en automatisering

Op dit moment is het concept CA nog in ontwikkeling en bestaan er weinig vaste structuren. Als gevolg daarvan betreft het uitzetten van de monitor veel maatwerk. Zodra er een aantal terugkerende structuren ontstaat kan de monitor verder gestandaardiseerd worden waardoor er minder persoonlijke afstemming met de CA nodig is. Het is daarom van belang om bij de uitvoer steeds kritisch te zijn op wat er in een volgende ronde wel, of juist nog niet gestandaardiseerd kan worden.

De monitor vraagt niet alleen tijd van de onderzoekers, maar ook van de CA zelf. Vanuit dit perspectief zou het wenselijk zijn om de vragen die de het meeste tijdkosten, over productvolumes, omzet en het personeelsbestand, te automatiseren. Een groot deel van de registraties bij kringloopbedrijven vindt momenteel plaats vanuit de KPRS-software. Er zou onderzocht kunnen worden welke mogelijkheden er zijn om uit dit systeem meteen een overzicht te krijgen met de juiste waarden, zodat onnodig handwerk bespaard kan blijven. Ook bij BKN leeft de wens om de benchmark te automatiseren. Mogelijk kan hierin samen opgetrokken worden. Een kritische noot hierbij is echter dat niet alle CA aangesloten zijn bij de BKN en ook niet alle organisaties gebruik maken van de KPRS-software. Voor deze CA, die waarschijnlijk meer moeite moeten doen om de monitor in te vullen, zal automatisering dus lastig zijn.

Naast het automatiseren van de data input is ook het automatiseren van de data-analyse en resultaat verwerking in een rapportage een mogelijke vervolgstap. Hierdoor kan de hoeveelheid handwerk van de onderzoekende partij beperkt worden en kan beschikbare tijd gericht worden op de interpretatie van de resultaten.

Motivatie om deel te nemen is delen en leren

In de 'Proef op de som' bij de Retour Boulevard te Amersfoort bleek het CA uitermate goed op de hoogte te zijn van omstandigheden die haar activiteiten bevorderen, of juist belemmeren. Bovendien bleek de mogelijkheid om te leren van andere centra bij te dragen aan de motivatie om deel te nemen aan de monitor. Er zijn al vragen aan de monitor toegevoegd op basis waarvan het onderling leren vorm kan krijgen. Mogelijk kan deze motivatie verder uitgebouwd worden bijvoorbeeld door het organiseren van een event waar het van elkaar leren centraal staat.

5.1.2 Verbeteren kwaliteit data en resultaten

Registratie bouwmaterialen en doe-het-zelf producten

Op dit moment wordt er in de registratie van CA die zijn aangesloten bij de BKN in de administratie veelal geen onderscheid gemaakt tussen bouwmaterialen, doe-het-zelf producten (bevestigingsmiddelen, stekkerloos gereedschap etc.) en vrijetijd artikelen. Gezien de aard van CA zullen zij (in de toekomst) steeds vaker materialen leveren aan zowel consumenten als bedrijven. Zeker gezien het gewicht van (bouw) materialen raden wij aan het onderscheid te maken in deze categorieën. Dit vergt aanpassingen in het registratiesystemen van de CA, en aan de CO_2-rekentool (zie laatste aanbeveling uit deze paragraaf).

Meten afvalvermindering en gedragsverandering

Met behulp van de enquête voor CA wordt inzicht verkregen in het type en de hoeveelheid producten en materialen die hoogwaardig hergebruikt worden. Door aan te nemen dat al deze producten anders afval waren geworden kan een inschatting gemaakt worden van de hoeveelheid afval die bespaard blijft. Op basis van de beschikbare statistieken over gemeentelijke afval kan echter geen inschatting gemaakt worden of de komst van een CA in de gemeente ook bijdraagt aan een afname van de hoeveelheid fijne en grove en fijne huisraad die wordt afgedankt bij het afval. Ook is nog niet te zeggen hoe de hoeveelheid vermeden afval door CA zich verhoudt tot de totale hoeveelheid ontspulling van producten in de categorieën die door CA worden verwerkt. Er wordt daarom geadviseerd jaarlijks een aanvullende sorteeranalyse uit te voeren waarin

gemeten wordt hoeveel kg producten er per persoon per jaar afgedankt worden in de volgende productgroepen: textiel, kleingoed, meubilair, boeken en platen, fietsen, speelgoed, wit en bruingoed, computers (grijsgoed), hobby/vrijetijd, doe het zelf producten en bouwmaterialen. Echter is het goed om te realiseren dat schommelingen in de getallen ook door omgevingsfactoren bepaald kunnen worden. Zo kunnen er naast het 'officiële' CA ook andere activiteiten zijn opgestart, of gestopt, waardoor er meer of juist minder afval door de gemeente ingezameld wordt.

Uitbereiding monitoring hergebruik elektronica

Wecycle zou graag uitgebreider inzicht krijgen in het producthergebruik van elektrische apparaten. Uit het Witteveen+Bos rapport 'Milieustraten en de circulaire economie' (2019) volgt dat er veel potentie is voor producthergebruik van elektrische apparaten. Echter telt producthergebruik van elektrische apparaten momenteel nog niet mee in officiële rapportages, omdat er nog geen goed protocol hiervoor beschikbaar is. De Monitor Circulaire Ambachtscentra zal voor het eerst voor het producthergebruik van elektrische apparaten in Nederland registreren. Dit is een goede eerste stap. In de toekomst zal het mogelijk wenselijk zijn het aantal categorieën elektrische apparaten in de monitor uit te breiden zodat ze overlappen met de Weeelabex richtlijnen voor e-waste. Het gaat daarbij om de volgende categorieën:

1 warmte- of koude-uitwisselende apparatuur;
2 schermen, monitors en apparatuur met schermen die een oppervlakte hebben van meer dan 100 cm2;
3 lampen;
4 grote apparaten;
5 kleine apparaten;
6 kleine IT- en telecommunicatieapparatuur (zonder buitenafmeting van meer dan 50 cm).

Updaten tabel met omrekengewichten KPRS

De monitor sluit grotendeels aan bij het KPRS-systeem, de registratiemethode die veel kringloopwinkels op dit moment hanteren. Dit systeem koppelt onder andere aantallen, of volumes producten aan een gewicht. Het is enige tijd geleden dat dit voor het laatst geüpdatet is. Gezien de producten die we gebruiken in de CA Monitor niet 1 op 1 overeenkomen met het KPRS-systeem en de tabel mogelijk gedateerde data bevat is het aan te raden de omrekentabel die dit systeem gebruikt te updaten.

CO_2 tool, kritische aardmetalen/schaarste

Met behulp van de CO_2-rekentool van BKN (opgezet in samenwerking met TNO) en de opgegeven kwantiteit producten kan berekend worden hoeveel CO_2-uitstoot (gemeten in CO_2-equivalenten) er door CA bespaard kan worden. Op dit moment zitten nog niet alle productcategorieën die voor CA van belang zijn in de tool. Wij raden daarom aan de tool uit te bereiden met de categorieën doe-het-zelf producten, bouwmaterialen en de hierboven aangegeven e-waste categorieën

In het circulaire gedachtengoed is het niet alleen relevant om de vermeden CO_2 -uitstoot te meten. Ook de vermindering van primair grondstofgebruik is van belang, met name die van kritische aardmetalen. Op termijn kan daarom overwogen worden de CO_2-tool verder uit te bereiden om zo ook het vermeden materiaalverbruik in kaart te brengen. Eventueel kan op basis daarvan ook een inschatting worden gemaakt van de vermeden milieu-impact.

5.1.3 Invloed van maatschappelijke context

Voor een compleet beeld van de ontwikkeling en impact van de circulaire ambachtscentra is het van belang deze te zien in de veranderende maatschappelijke context. In veel gevallen beïnvloed maatschappelijke context de vraag naar services van circulaire ambachtscentra. Zo is het bijvoorbeeld waarschijnlijk dat een verandering in de houding van mensen ten aanzien van tweedehandsaankopen, of de belangrijkheid van de circulaire economie zal leiden tot een grotere vraag naar de producten van het CA. Ook kan het zijn dat meer mensen ontspullen bij het circulaire ambachtscentrum, wanneer dit goedkoper blijkt dan bij een reguliere milieustraat. Door periodiek onderzoek te doen naar dergelijke variabelen kunnen de resultaten van de Monitor Circulaire Ambachtscentra in de passende context worden bekeken. Enkele van deze variabelen, zoals de waardeontwikkeling van tweedehandsproducten, wordt al gemeten.

Tabel 5.1 geeft een overzicht van variabelen waarvoor wordt aanbevolen deze in aanvullend onderzoek periodiek (eens in de 3 à 5 jaar) te meten.

Tabel 5.1 Overzicht van variabelen waarvoor wordt aanbevolen deze in aanvullend onderzoek periodiek (eens in de 3 à 5 jaar) te meten

Variabelen	Indicator/categorieën	Bron/ methode/ opmerking
verschil in kosten voor brengen van materialen naar CA of alternatieve manier van ontspullen	prijsverschil per kg ontspulling	er zijn veel verschillende factoren die hier spelen, zo zijn er verschillende grondslagen voor de prijzen. Daardoor is de vraag of er een relatie is tussen de prijsstrategie en de populariteit van CA niet eenduidig te beantwoorden is. Wij raden aan hier periodiek aanvullend onderzoek naar te doen bijvoorbeeld in een breder prijsonderzoek
bekendheid met circulaire ambachtscentra	algemene bekendheid ambachtscentra (naar leeftijd, opleidingsniveau, culturele achtergrond etc.)	vergelijkbaar klantonderzoek als publieksonderzoek circulaire economie
	weten waar een ambachtscentrum in de buurt zit	
benodigde moeite om te ontspullen bij het circulaire ambachtscentrum	te overbruggen afstand voor ontspulling (inname punt producten)	vergelijkbaar klantonderzoek als publieksonderzoek circulaire economie
	te overbruggen afstand voor circulair aankopen	
	te overbruggen afstand voor reparatie eigen product	
	benodigde moeite ten opzichte van nieuwwaarde, restwaarde product	
reden om te ontspullen bij het circulair ambachtscentrum	hoe belangrijk zijn de volgende aspecten in uw keuze om te ontspullen bij het CA? (op een schaal van 1-5) - hergebruik is beter voor het milieu - het is financieel voordeliger - het is fijn dat iemand het kan gebruiken	vergelijkbaar klantonderzoek als publieksonderzoek circulaire economie
bekendheid begrip CE	bekendheid geholpen/spontaan	
belangrijkheid van CE	belangrijkheid CE als geheel (naar leeftijd/ opleidingsniveau/ culturele achtergrond etc.)	
	belangrijkheid voorkomen van afval	
	belangrijkheid efficiënter grondstofgebruik	
houding ten aanzien van tweedehands aankopen	% mensen dat een tweedehands aankoop deed laatste maanden (naar leeftijdsgroep/ sociale klasse)	
	% mensen dat (niet) open staat voor het kopen van tweedehands producten	
	% mensen dat nog nooit een tweedehands product heeft gekocht	

Variabelen	Indicator/categorieën	Bron/ methode/ opmerking
	% mensen dat niet snel zou delen een tweedehandsproduct gekocht te hebben	
	% mensen dat niet graag een bekende tegen zou willen komen in een kringloopwinkel	
	% mensen dat nadenkt over de impact van zijn koopgedrag op het milieu	
	% mensen dat vindt dat het kopen van tweedehandsproducten een bijdrage levert aan het milieu	

5.1.4 Klantonderzoek door en voor circulaire ambachtscentra

De Monitor Circulaire Ambachtscentra zal uitgevoerd worden door RWS en meet de voortgang en impact op de doelen die voor het ministerie van IenW van belang zijn. Gezien deze scope is er bij het selecteren van shortlist variabelen voor gekozen om variabelen die alleen voor de bedrijfsvoering van het individuele CA interessant zijn om te meten, niet mee te nemen in deze monitor.
Tabel 5.2 geeft twee indicatoren weer die wij CA zeker aanraden zelf te meten. Overigens geeft de monitor wèl inzicht in de 'successen' en 'mislukkingen' van CA, waar andere CA mogelijk van kunnen leren.

Tabel 5.2 Voorbeeld van indicatoren de CA aangeraden worden zelf te meten

Indicator	Antwoord format	Toelichting
hoe waarschijnlijk is het dat u het ambachtscentrum zou aanraden aan vrienden/ familie?	op een schaal van 1-10	anders dan de vraag doet vermoeden, geeft het antwoord op deze vraag het beste weer hoe waarschijnlijk het is dat een klant zelf terugkomt. Daarmee is dit een indicator om klanttevredenheid te meten
meten van het aantal klanten naar leeftijd, opleidingsniveau en eventueel culturele achtergrond van klanten en dit vergelijken met de bevolkingssamenstelling in het verzorgingsgebied	zelfde categorieën als het CBS gebruikt in haar jaarlijkse (gratis te raadplegen) onderzoek 'persoonskenmerken op postcodegebied , jaar x' zie: https://www.cbs.nl/nl-nl/dossier/nederland-regionaal/geografische-data/gegevens-per-postcode	door middel van deze vergelijking ontstaat inzicht in doelgroepen die relatief goed, en minder goed bereikt worden. Dit heeft mogelijk invloed op het aanbod en de vraag naar producten en kan eventueel ook dienen om te monitoren of het CA bijdraagt aan het verminderen van sociale segregatie

5.1.5 Wat zeggen de monitor resultaten (niet)?

Wat zeggen de monitor resultaten (niet) over CA?
De monitor is opgezet met het doel om inzicht te krijgen in de organisatie vormen van CA en de impact op onderstaande beleidsdoelen te monitoren:
- verminderen van afval;
- toename van hoogwaardig product- en materiaalgebruik;
- creëren Werkgelegenheid;
- bijdrage aan educatie van scholieren en studenten;
- teweegbrengen duurzame gedragsbeïnvloeding van inwoners.

Naast deze onderwerpen zijn er nog andere bijdrages die circulaire ambachtscentra leveren aan de maatschappij. Denk bijvoorbeeld aan het verminderen van sociale segregatie door mensen van verschillende achtergronden met elkaar in contact te brengen, of de ontwikkelkansen die zij bieden aan kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt. Bij het analyseren van de resultaten van deze monitor is het daarom goed te beseffen dat de impact van de centra verder gaat dan uit de resultaten zal blijken.

Het grotere perspectief

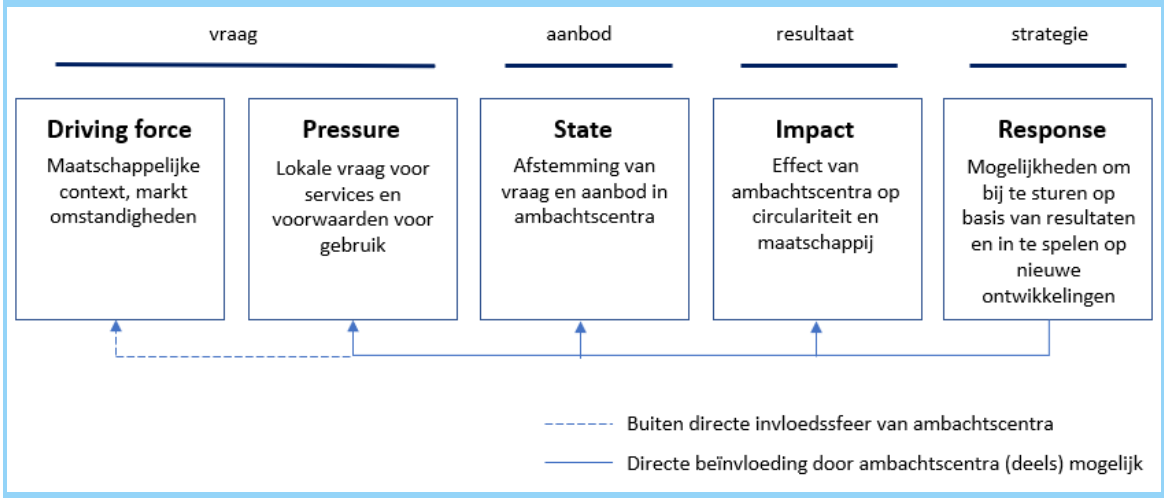
Hoogwaardig product- en materiaalhergebruik is een cruciaal element van de circulaire economie. Om te kunnen sturen op de circulariteit ambities van het Rijk is het van groot belang om hier inzicht in te krijgen. De Monitor Circulaire Ambachtscentra zal voor het eerst structureel data verzamelen over hoogwaardig product- en materiaalhergebruik in Nederland. Echter zijn CA niet de enige organisaties die hoogwaardig hergebruik faciliteren, denk bijvoorbeeld aan zelfstandige upcycle winkels en marktplaats. Met minimale aanpassingen zou de Monitor Circulaire Ambachtscentra ook onder andere organisaties uitgezet kunnen worden om zo een veel completer beeld van dit onderdeel van de economie te krijgen. Waarschijnlijk behoeft ophalen van de juiste informatie onder deze andere organisaties geen 1-op-1 afstemming, omdat dit (vaak) geen samenwerkingsverbanden zijn, waardoor de 'boekhouding' vele malen eenvoudiger is.

Bijlage(n)

BIJLAGE: TOELICHTING DPSIR-METHODIEK

een samenhangende set van indicatoren afleiden met het DPSIR-denkraam

Wat is DPSIR?
DPSIR staat voor Driving Forces, Pressure, State, Impact, Response. Het is een denkraam waarmee de totale keten van oorzaak naar gevolg tot oplossing- de DPSIR-keten- in beeld wordt gebracht.

Stel we nemen de state als startpunt. De *State*, beschrijft de huidige staat van het ambachtscentrum, oftewel het 'aanbod' van het ambachtscentrum. Hieronder vallen bijvoorbeeld: de verschijningsvorm, de ambachten die er uitgevoerd worden, de mensen die er werken, het type producten en materialen dat men verwerkt, de logistieke services, en de gebruikte communicatiemiddelen.

In het ambachtscentrum komt de 'service-vraag' van burgers naar reparaties, tweedehandsproducten, duurzame ontspulling, sociale contacten etc. samen met het aanbod van het centrum. De match tussen vraag en aanbod bepaalt samen de *Impact* van het ambachtscentrum op circulariteit en de maatschappij. Denk hierbij bijvoorbeeld aan hoeveel producten en materialen daadwerkelijk circulair bestemd worden en de CO_2 impact hiervan; maar ook hoeveel en welke mensen hierdoor een betaalde, of onbetaald arbeidsplek ontstaat; en welke diversiteit aan burgers 'klant' is bij het ambachtscentrum.

De concrete vraag van burgers naar de services van het ambachtscentrum hangt samen met een aantal *Driving forces*, of terwijl de maatschappelijke context en marktomstandigheden. Over het algemeen geldt, hoe lager ons inkomen, of hoe hoger de aanschafprijs van nieuwe producten, des te meer we geneigd zijn om het te laten repareren of tweedehands te (ver)kopen, in plaats van af te danken bij het grofvuil (denk bijvoorbeeld aan auto's, fietsen, huizen, of een erfstuk uit de familie). Hetzelfde kan gezegd worden over onze visie op het belang van circulariteit is en de sociale status die eraan verbinden: is tweedehands hip en groen, of iets voor armoedzaaiers? Ook de aard van de producten, die mensen gebruiken is een Driving force. Hoe lang gaan de producten mee? Hoe mode afhankelijk zijn ze? En zijn de producten demonteerbaar of zijn alle materialen onlosmakelijk met elkaar verbonden en dus nauwelijks circulair te bestemmen? Voorbeelden van Driving forces, die de sociale impact van ambachtscentra beïnvloeden, zijn onder andere de diversiteit van de bevolking/wijk en het aantal mensen met een afstand tot de arbeid (en de diversiteit

daarin) in de gemeente. Deze factoren limiteren immers de maximaal te behalen diversiteit en aantallen klanten en arbeidskrachten in de ambachtscentra.

Veranderingen in de Driving forces zijn over het algemeen geleidelijke maatschappelijke processen die buiten de directe invloedssfeer van de ambachtscentra liggen. De meest directe sturing van drivers komt vaak voort uit veranderingen in beleid, educatie, of ingrijpende situaties. Ambachtscentra maken (slechts) onderdeel uit van het systeem en hebben daardoor een invloed op het systeem, maar deze is niet significant groter of kleiner dan de invloed van ieder ander onderdeel van het systeem. Dit ligt anders voor Pressures.

De *Pressure* variabelen beschrijven de lokale vraag naar services die ambachtscentra (zouden) kunnen verlenen zoals: duurzame ontspulling, tweedehands artikelen, reparaties, sociale contacten, leer- en arbeidsplekken etc. Of een burger met een bepaalde behoefte (of afvalprobleem) ook daadwerkelijk gebruik maakt van de services van een ambachtscentrum hangt vaak samen met hoe de service wordt aangeboden. Bijvoorbeeld, het aantal inwoners dat gebruikt maakt van het ambachtscentrum is mede afhankelijk van de moeite (aanschafprijs en tijdsbesteding) die mensen moeten doen voor het verkrijgen van tweedehands ten opzichte van de nieuw. Pressure variabelen op maatschappelijk niveau zijn bijvoorbeeld: het percentage mensen in verschillende sociaaleconomische klasses dat bekend is met het centrum. Onder mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt is bovendien het percentage mensen die het centrum een aantrekkelijke arbeidsplek vindt van belang. Voor bezoekers, die behoefte hebben aan sociale contacten kan het aantal minuten gezelligheid en persoonlijke aandacht maatgevend zijn, evenals de aantrekkelijkheid van het centrum als ontmoetingsplek (ten opzichte van lokale alternatieven).

In tegenstelling tot de Driving Forces heeft het ambachtscentrum wel invloed op de pressure variabelen. Neem bijvoorbeeld de moeite, die mensen moeten doen voor circulaire herbestemming ten opzichte van de nieuwwaarde van het product. De nieuwwaarde zelf is een Driver en is een gegeven, maar de moeite per euro nieuwwaarde kan het centrum terugbrengen door een snelle afgifte van de goederen te faciliteren, reparaties uit te voeren zonder dat de klant fysiek aanwezig wordt verwacht/ hoeft te zijn, goederen aan huis op te halen etc. Hetzelfde geldt voor de diversiteit aan mensen die bekend is met het ambachtscentrum. Als het percentage jongeren bijvoorbeeld veel lager is dan het percentage ouderen, zou het ambachtscentrum bijvoorbeeld kunnen overwegen haar online aanwezigheid te vergroten, bijvoorbeeld door het gebruik van sociale media. De maatregelen die Ambachtscentra (of andere partijen) kunnen nemen om de (Drivers,) Pressure, State en Impact variabelen te beïnvloeden vallen onder Response.

In de toepassing van DPSIR als methodologisch kader van een monitoringstool worden onder alle categorieën (DPSIR) variabelen en meetbare indicatoren gedefinieerd (en geselecteerd), behalve in de categorie Response. De *Response* analyse is de afsluitende stap van de monitoring, waarin op basis van de monitoringsresultaten in de andere categorieën (DPSIR) alle mogelijk maatregelen geïnventariseerd worden die genomen zouden kunnen worden om de geselecteerde indicatoren bij te sturen. De response maatregelen, die de centra zelf kunnen nemen, grijpen vrijwel altijd in op de verschijningsvorm van het ambachtscentrum zelf. Bijvoorbeeld: het deel van de bevolking dat bekend is met het ambachtscentrum, zou verhoogd kunnen worden door gebruik te maken van onlinecommunicatie. Ook maatregelen die genomen kunnen worden om in te spelen op verwachte ontwikkelingen vallen onder Response. Het formuleren van ‘stel dat…’ vragen die ingrijpen op maatschappelijk ontwikkelingen helpt hierbij. Bijvoorbeeld: Stel dat er een belasting ingevoerd wordt op het gebruik van nieuwe grondstoffen, waardoor de nieuwprijs van producten omhooggaat, wat betekent dat dan voor ambachtscentra en hoe kan ons centrum in Tilburg hierop inspelen? Uit deze vraagstelling is overigens meteen te zien dat de monitoring en daaropvolgende analyse op verschillende schaal niveaus tot relevante inzichten leidt, van nationaal tot lokaal op het niveau van individuele centra.

II

BIJLAGE: SELECTIE SHORTLIST VARIABELEN (STAP 2)

'Waar gaat het nu echt om?' Is de centrale vraag die gesteld werd om van de longlist tot een eerste shortlist te komen. Hierbij speelt het monitoren van de impact op onderstaande beleidsdoelen een belangrijke rol.

- verminderen van afval;
- toename van hoogwaardig product- en materiaalgebruik;
- werkgelegenheid;
- bijdrage aan educatie;
- gedrag van inwoners.

Daarnaast is rekening gehouden met de wensen van de stakeholders uit de klankbordgroep. De belangrijkste wensen aanvullend op de beleidsdoelen zijn:

- een overzicht krijgen van de verschijningsvormen van circulaire ambachtscentra en impact hieruit kunnen verklaren;
- de meerwaarde van de circulaire ambachtscentra over de tijd inzichtelijk krijgen.

Op basis van deze wensen en doelen is een selectie gemaakt. De selectie is het antwoord op de volgende vier vragen:

Wat zou willen we per se willen weten over:

1 het aanbod/beschikbaarheid van afval, medewerkers, samenwerkingsmogelijkheden en potentiële klandizie in het verzorgingsgebied?
   - oftewel, in welke drivers, die het succes van circulaire ambachtscentra op het gebied van recyclen & activeren kunnen beïnvloeden zijn we het meest geïnteresseerd?
2 de aard en de kenmerken van het beschikbare afval, de potentiële medewerkers, samenwerkingspartijen en potentiële klanten:
   - oftewel, in welke pressures, die het succes van circulaire ambachtscentra mogelijk kunnen verklaren zijn we het meest geïnteresseerd?
3 de kenmerken en verschijningsvorm van het ambachtscentrum zelf:
   - oftewel, in welke state variabelen zijn we het meest, omdat ze mogelijk het succes -qua milieu & sociale impact- van het circulaire ambachtscentrum kunnen verklaren?
4 de milieu en sociale impacts van de circulaire ambachtscentra:
   - welke milieu en sociale impacts willen we echt weten?

II.1 Overzicht geselecteerde variabelen

Hieronder is een overzicht van de geselecteerde variabelen per type variabele op basis van wenselijkheid, (resultaat stap 2). Let op: de termen zoals gedefinieerd in paragraaf 2.2 worden in deze bijlage niet consistent gebruikt.

Tabel II.1 Geselecteerde impact variabelen

Impact	Impact subcategorieën/ indicatoren
vermeden milieu-impact en broeikasgasuitstoot	vermeden door minder afvalverbranding
	vermeden door minder grondstofgebruik
vermindering afval	ton grof huishoudelijk afval in gemeente/persoon
	aantal/ ton circulair herbestemde producten (laag en hoogwaardig)
directe toename van hoogwaardig product en materiaal hergebruik door circulair ambachtscentrum	aantal/ ton circulair hoogwaardig herbestemde producten en materialen
vermindering primair grondstofgebruik	aantal/ton
werkgelegenheid	groei werkgelegenheid (totaal en PSO)
	aantal/percentage medewerkers die doorstroomden naar betaald werk (aandeel PSO doelgroep)
gedragsverandering bezoekers	toename van de hoeveelheid materialen en producten die mensen naar het circulaire ambachtscentrum brengen naar verhouding van de hoeveelheid grof huishoudelijk afval en opgehaalde producten samen
gedragsverandering inwoners gemeente	vermindering herbruikbare materialen/producten in gemeentelijk afval
	vermindering grof huishoudelijk afval
toename populariteit ambachtscentrum	toename grootte van circulaire ambachtscentra toename aantal circulaire ambachtscentra toename aantal bezoekers circulaire ambachtscentra toename financiële zelfstandigheid circulaire ambachtscentra toename aantal bezoekers dat een workshop volg waarin een vaardigheid geleerd wordt
som impact variabelen: waarde toevoeging circulair ambachtscentrum	door circulaire herbestemming (naar product type)
	door services (horeca, educatie)
	door sociale impact

Tabel II.2 Geselecteerde state variabelen

State	State subcategorieën
materiaal en product behandeling door ambachtscentrum	totale hoeveelheid producten en materialen dat behandeld wordt naar type
	percentage/massa/omzet/winst reuse
	percentage/massa/omzet/winst repair, naar type, percentage gelukt/ mislukt, aandeel dat vaan eigenaar wisselt
	percentage/massa/omzet/winst remanufacture
	percentage/massa/omzet/winst repurpose
	percentage/massa/omzet/winst recycle
	percentage/massa/omzet/winst refurbish

State	State subcategorieën
	percentage/massa/omzet/winst verkocht
	percentage/massa/omzet/winst restafval
afval uit hulpstoffen	percentage/massa/omzet/winst
benodigde nieuwe hulpmiddelen en stoffen	percentage/massa/omzet/winst
locatie(s)	naam en locatie(s) CA-onderdelen
	aantal locaties
	rijafstand (auto/fiets?) tussen locaties
aanwezige functies	functies per locatie en evt. verder uitsplitsen naar product type, of klant type (bedrijf/ inwoner)
	reuse
	repair (naar type)
	remanufacture
	repurpose
	recycle
	refurbish
	hulp bij sorteren
	horeca
	verkoop
	uitleen/verhuur
	life style shop
	inname
	ophalen
	bezorging
	webshop
	verkoop namen klant (miniverkoopplek)
	voorlichting/ informatievoorziening/ ambacht 'les' voor burgers
	onderwijs/leerplek personeel/ studenten
aantal ambachtscentra	aantal ambachtscentra in gemeente en Nederland
bezoekers ambachtscentrum	aantal unieke bezoekers naar sociale klasse, opleiding, leeftijd, woonsituatie
	aantal bezoekers die ontspullen
	aantal bezoekers dat producten haalt/kopen
	particulieren/ bedrijven
klanttevredenheid ambachtscentrum	bezoekerservaring positief/negatief
bekendheid ambachtscentrum	bekendheid van klanten met circulariteits- en sociale doelen van het ambachtscentrum

State	State subcategorieën
	bekendheid van klanten met het volledige service aanbod van het circulaire ambachtscentrum
organisatievorm	aantal netwerk partijen, type partner/netwerk partijen:
	partner partijen met fysieke samenwerking /versmelting: aantal? wie?,
	partner partijen met organisatorische samenwerking/versmelting: aantal? wie?
rol van de gemeente	initiatief, support, financieel, geen
grootte	oppervlakte terrein
	vloeroppervlak
	omzet
	winst
	fte
financiële zelfstandigheid	subsidie afhankelijk? (ja/nee)
	omzet
	winst
personeelsbestand	aantal fte (betaald/onbetaald/leerplek, vrijwilliger)
aantal directe medewerkers uit PSO-doelgroep	aantal medewerkers naar type PSO doelgroep
directe sociale bijdrage	Het aantal PSO-fte (gewogen naar uitgangspositie en contract)/ totaal aantal fte
benodigde nieuwe hulpmiddelen en stoffen	waarde/massa
meest gevraagde/verkochte artikelen	aantal en type artikel
Samenwerking onderwijsinstellingen	Onderwijsniveau Aantal leerlingen dat deelneemt aan: onderzoeksstage, werkstage, snuffelstage, begeleid schoolvak (praktijk/theorie), éénmalige rondleiding/workshop

Tabel II.3 Geselecteerde pressure variabelen

Pressure	Pressure subcategorieën
prijsverschil brengen naar ambachtscentrum en milieustraat	
diftar/niet diftar	
bekendheid met circulaire ambachtscentra	algemene bekendheid ambachtscentra (naar leeftijd, sociale klasse, culturele achtergrond etc.)
	weten waar een ambachtscentrum in de buurt zit
benodigde moeite om te ontspullen bij het circulaire ambachtscentrum	te overbruggen afstand/ benodigde tijd voor ontspulling
	te overbruggen afstand/ benodigde tijd voor circulair aankopen/huren
	te overbruggen afstand/ benodigde tijd voor reparatie eigen product

Pressure	Pressure subcategorieën
	benodigde moeite ten opzichte van nieuwwaarde, restwaarde product, plezier uit bezoek
waardeontwikkeling tweedehandsproducten	prijsstijging tweedehandsproducten gecorrigeerd voor inflatie
product/materiaal dat binnen wordt gebracht	totale hoeveelheid materiaal

Tabel II.4 Geselecteerde driver variabelen

Driver	Driver subcategorieën
samenstelling grof huishoudelijk afval in focus gebied van circulair ambachtscentrum	massa/ aantal per afvalcomponent
	hoeveelheid mogelijk circulair her te bestemmen afval per jaar, en per afvalcomponent
bevolkingssamenstelling verzorgingsgebied	aantal mensen en huishoudens
	leeftijd
	sociale klasse
	migratie achtergrond (+ diversiteit)
landelijk/lokale werkeloosheid	werkeloosheidscijfers
bekendheid begrip CE	bekendheid geholpen/spontaan
belangrijkheid van CE	belangrijkheid CE als geheel (naar leeftijd/ opleidingsniveau/ culturele achtergrond etc.)
	belangrijkheid voorkomen van afval
	belangrijkheid efficiënter grondstofgebruik
houding ten aanzien van tweedehands aankopen	% mensen dat een tweedehands aankoop deed laatste maanden (naar leeftijdsgroep/ sociale klasse)
	% mensen dat (niet) open staat voor het kopen van tweedehands producten
	% mensen dat nog nooit een tweedehands product heeft gekocht
	% mensen dat niet snel zou delen een tweedehandsproduct gekocht te hebben
	% mensen dat niet graag een bekende tegen zou willen komen in een kringloopwinkel
	% mensen dat nadenkt over de impact van zijn koopgedrag op het milieu
	% mensen dat vindt dat het kopen van tweedehandsproducten een bijdrage levert aan het milieu

II.2 Overzicht shortlist variabelen naar thema

De longlistvariabelen zijn ingedeeld in zeven DPSIR-treintjes, gedefinieerd op basis van het type impact. De eerste vijf typen impact vormen zijn gelinkt aan de beleidsdoelstellingen voor circulaire ambachtscentra, de

laatste drie zijn toegevoegd op basis van voorgaande onderzoeken en verwachte andere impact. Een groot aantal variabelen komt voor in meerdere DPSIR-treintjes.

a. verminderen van afval;
b. toename van hoogwaardig product- en materiaalgebruik;
c. werkgelegenheid;
d. educatie van inwoners (in zijn totaliteit niet geselecteerd);
e. gedrag van inwoners;
f. directe milieu-impact;
g. sociale cohesie (in zijn totaliteit niet geselecteerd);
h. algemene vormen bijdrage educatie scholieren en studenten.

II.3 Verminderen van afval

Impact

Vermindering van afval:
- ton grof huishoudelijk afval in gemeente/persoon;
- aantal/ ton circulair herbestemde producten (laag en hoogwaardig).

State

Materiaal en product behandeling door ambachtscentrum:
- totale hoeveelheid producten en materialen dat behandeld wordt naar type;
- percentage/massa/omzet reuse;
- percentage/massa/omzet repair, naar type, percentage gelukt/ mislukt, aandeel dat van eigenaar wisselt;
- percentage/massa/omzet remanufacture;
- percentage/massa/omzet repurpose;
- percentage/massa/omzet recycle;
- percentage/massa/omzet refurbish;
- percentage/massa/omzet verkocht;
- percentage/massa/omzet restafval;
- afval uit hulpstoffen.

Pressure

Bekendheid met circulaire ambachtscentra:
- algemene bekendheid ambachtscentra (naar leeftijd, sociale klasse, culturele achtergrond etc.);
- weten waar een ambachtscentrum in de buurt zit.

Benodigde moeite om te ontspullen bij het circulaire ambachtscentrum:
- te overbruggen afstand/ benodigde tijd voor ontspulling;
- te overbruggen afstand/ benodigde tijd voor circulair aankopen/huren;
- te overbruggen afstand/ benodigde tijd voor reparatie eigen product;
- benodigde moeite ten opzichte van nieuwwaarde, restwaarde product, plezier uit bezoek.

Product/materiaal dat binnen wordt gebracht:
- totale hoeveelheid materiaal:
  - hoeveelheid naar type product dat wordt ingenomen (op functionaliteit);
  - prijsverschil brengen naar ambachtscentrum en milieustraat;
  - diftar niet diftar.

Driver

Samenstelling grof huishoudelijk afval in focus gebied van circulair ambachtscentrum:
- massa/ aantal per afvalcomponent;
- hoeveelheid mogelijk circulair her te bestemmen afval per jaar en per afvalcomponent.

Bevolkingssamenstelling verzorgingsgebied:
- aantal mensen en huishoudens;
- leeftijd;
- sociale klasse;
- migratie achtergrond (+diversiteit).

Bekendheid begrip CE:
- bekendheid geholpen/spontaan.

Belangrijkheid van CE:
- belangrijkheid CE als geheel (naar leeftijd/ opleidingsniveau/ culturele achtergrond etc.)
- belangrijkheid voorkomen van afval;
- belangrijkheid efficiënter grondstofgebruik.

Houding ten aanzien van tweedehands aankopen:
- % mensen dat een tweedehands aankoop deed laatste maanden (naar leeftijdsgroep/ sociale klasse);
- % mensen dat (niet) open staat voor het kopen van tweedehands producten;
- % mensen dat nog nooit een tweedehands product heeft gekocht;
- % mensen dat niet snel zou delen een tweedehandsproduct gekocht te hebben;
- % mensen dat niet graag een bekende tegen zou willen komen in een kringloopwinkel;
- % mensen dat nadenkt over de impact van zijn koopgedrag op het milieu;
- % mensen dat vindt dat het kopen van tweedehandsproducten een bijdrage levert aan het milieu.

II.4 Toename van hoogwaardig product en materiaalgebruik

Impact
directe toename van hoogwaardig product en materiaal hergebruik door circulair ambachtscentrum
- aantal/ ton circulair hoogwaardig herbestemde producten en materialen.

State
Materiaal en product behandeling door ambachtscentrum:
- totale hoeveelheid producten en materialen dat behandeld wordt naar type;
- percentage/massa/omzet/winst reuse;
- percentage/massa omzet/winst repair, naar type, percentage gelukt/ mislukt, aandeel;
- percentage/massa/omzet/winst remanufacture;
- percentage/massa/omzet/winst repurpose;
- percentage/massa/omzet/winst verkocht;
- benodigde nieuwe hulpmiddelen en stoffen.

Pressure
Bekendheid met circulaire ambachtscentra:
- algemene bekendheid ambachtscentra (naar leeftijd, sociale klasse, culturele achtergrond etc.)
- weten waar een ambachtscentrum in de buurt zit.

Benodigde moeite om te ontspullen bij het circulaire ambachtscentrum:
- te overbruggen afstand/ benodigde tijd voor ontspulling;
- te overbruggen afstand/ benodigde tijd voor circulair aankopen/huren;
- te overbruggen afstand/ benodigde tijd voor reparatie eigen product;
- benodigde moeite ten opzichte van nieuwwaarde, restwaarde product, plezier uit bezoek.

Product/materiaal dat binnen wordt gebracht:
- totale hoeveelheid materiaal;
- prijsverschil brengen naar ambachtscentrum en milieustraat;
- diftar niet diftar.

Driver

samenstelling grof huishoudelijk afval in focus gebied van circulair ambachtscentrum:
- massa/ aantal per afvalcomponent;
- hoeveelheid mogelijk circulair her te bestemmen afval per jaar en per afvalcomponent;

bevolkingssamenstelling verzorgingsgebied:
- aantal mensen en huishoudens;
- leeftijd;
- sociale klasse;
- migratie achtergrond (+ diversiteit);

bekendheid begrip CE:
- bekendheid geholpen/spontaan;

belangrijkheid van CE:
- belangrijkheid CE als geheel (naar leeftijd/ opleidingsniveau/ culturele achtergrond etc.);
- belangrijkheid voorkomen van afval;
- belangrijkheid efficiënter grondstofgebruik;

houding ten aanzien van tweedehands aankopen:
- % mensen dat een tweedehands aankoop deed laatste maanden (naar leeftijdsgroep/ sociale klasse);
- % mensen dat (niet) open staat voor het kopen van tweedehands producten;
- % mensen dat nog nooit een tweedehands product heeft gekocht;
- % mensen dat niet snel zou delen een tweedehandsproduct gekocht te hebben;
- % mensen dat niet graag een bekende tegen zou willen komen in een kringloopwinkel;
- % mensen dat nadenkt over de impact van zijn koopgedrag op het milieu;
- % mensen dat vindt dat het kopen van tweedehandsproducten een bijdrage levert aan het milieu.

II.5 Werkgelegenheid en impact op werknemers (los van productiviteit circulair ambachtscentrum)

Impact

Werkgelegenheid:
- groei werkgelegenheid (totaal en PSO);

impact op maatschappelijk welzijn:
- aantal/percentage medewerkers die doorstroomden naar betaald werk (aandeel PSO doelgroep).

State

Personeelsbestand:
- aantal fte (betaald/onbetaald/leerplek, vrijwilliger);

aantal directe medewerkers uit PSO-doelgroep:
- aantal medewerkers naar type PSO doelgroep;

directe sociale bijdrage:
- het aantal PSO-fte (gewogen naar uitgangspositie en contract)/ totaal aantal fte.

State

Personeelsbestand:
- aantal medewerkers naar contracttype;
- culturele diversiteit werknemers;
- doorstroom en uitval van werknemers;
- aantal werknemers/ fte overig (dagbesteding, bureau HALT, taakstraf, anders);

aantal directe medewerkers uit PSO-doelgroep:
- aantal PSO-medewerkers naar contracttype;

kwalitatieve PSO-bijdrage:
- voldaan aan passend werk eisen PSO;
- voldaan aan integratie eisen PSO;
- voldaan aan functioneren en ontwikkel eisen PSO;
- voldaan aan begeleiding eisen PSO;

type geboden ontwikkelkansen werknemers:
- sociale vaardigheden;
- werknemersvaardigheden;
- materiaal -en technische kennis;
- vakinhoudelijke vaardigheden;
- diploma's en certificaten;
- oriëntatie op arbeidsmarkt (welk werk past?);

aantal directe fte uit PSO doelgroep:
- aantal fte naar type PSO doelgroep;
- aantal fte PSO-doelgroep naar contracttype;

indirecte sociale bijdrage:
- het aantal fte van de PSO-doelgroep dat naar rato meegewerkt heeft aan de inkoop bij de leverancier in het peiljaar gedeeld door het totaal aantal fte bij PSO-aanvrager;

type/tijds investering begeleiding van werknemer;
diversiteit en integratie medewerkers;
type sociale activatie:
- dagbesteding, arbeidsmatige dagbesteding, Wsw en beschutwerk (doel werkritme, arbeids- en sociale vaardigheden), gesubsidieerde arbeid, reguliere arbeid).

Pressure
-

Driver
landelijk/lokale werkeloosheid:
- werkeloosheidscijfers:
  - percentage ijzeren bestand.

II.6 Gedrag van inwoners

Impact
(intentie tot) gedragsverandering bezoekers:
- toename van de hoeveelheid materialen en producten die mensen naar het circulaire ambachtscentrum brengen naar verhouding van de hoeveelheid grof huishoudelijk afval en opgehaalde producten samen;

gedragsverandering inwoners gemeente:
- vermindering herbruikbare materialen/producten in gemeentelijk afval;

toename populariteit ambachtscentrum:
- toename grootte van circulaire ambachtscentra;
- toename aantal circulaire ambachtscentra;
- toename aantal bezoekers circulaire ambachtscentra;
- toename financiële zelfstandigheid circulaire ambachtscentra;
- toename aantal bezoekers dat een workshop volg waarin een vaardigheid geleerd wordt.

State
materiaal en product behandeling door ambachtscentrum:
- totale hoeveelheid producten en materialen dat behandeld wordt naar type;

aantal ambachtscentra:
- aantal ambachtscentra in gemeente en Nederland;

bezoekers ambachtscentrum:
- aantal unieke bezoekers naar sociale klasse, opleiding, leeftijd, woonsituatie;
- aantal bezoekers die ontspullen;
- aantal bezoekers dat producten haalt/koopt;
- particulieren/ bedrijven;

betrokkenheid burgers bij uitvoering:
- aantal bezoekers dat een informatie event/ cursus bijwoont, evt. naar type event/cursus/vaardigheid.

Pressure

bekendheid met circulaire ambachtscentra:
- algemene bekendheid ambachtscentra (naar leeftijd, sociale klasse, culturele achtergrond etc.);
- weten waar een ambachtscentrum in de buurt zit;

product/materiaal dat binnen wordt gebracht:
- totale hoeveelheid materiaal;
- percentage/ massa niet te gebruiken;

waardeontwikkeling tweedehandsproducten:
- prijsstijging tweedehandsproducten gecorrigeerd voor inflatie.

Driver

samenstelling grof huishoudelijk afval in focus gebied van circulair ambachtscentrum:
- massa/ aantal per afvalcomponent;
- hoeveelheid mogelijk circulair her te bestemmen afval per jaar en per afvalcomponent;

belangrijkheid van CE:
- belangrijkheid CE als geheel (naar leeftijd/ opleidingsniveau/ culturele achtergrond etc.);
- belangrijkheid voorkomen van afval;
- belangrijkheid efficiënter grondstofgebruik;

belangrijkheid energieverbruik;

houding ten aanzien van tweedehands aankopen:
- % mensen dat een tweedehands aankoop deed laatste maanden (naar leeftijdsgroep/ sociale klasse);
- % mensen dat (niet) open staat voor het kopen van tweedehands producten;
- % mensen dat nog nooit een tweedehands product heeft gekocht;
- % mensen dat niet snel zou delen een tweedehandsproduct gekocht te hebben;
- % mensen dat niet graag een bekende tegen zou willen komen in een kringloopwinkel;
- % mensen dat nadenkt over de impact van zijn koopgedrag op het milieu;
- % mensen dat vindt dat het kopen van tweedehandsproducten een bijdrage levert aan het milieu.

II.7 Directe milieu-impact

Impact

vermeden milieu-impact en broeikasgasuitstoot:
- vermeden door minder afvalverbranding;
- vermeden door minder grondstofgebruik;

waarde toevoeging circulair ambachtscentrum:
- door circulaire herbestemming (naar product type);

vermindering primair grondstofgebruik.

State

materiaal en product behandeling door ambachtscentrum:
- totale hoeveelheid producten en materialen dat behandeld wordt naar type;
- percentage/massa/omzet/winst reuse;
- percentage/massa/omzet/winst repair, naar type, percentage gelukt/ mislukt, aandeel dat van eigenaar wisselt;
- percentage/massa/omzet/winst remanufacture;
- percentage/massa/omzet/winst repurpose;

- percentage/massa/omzet/winst verkocht.

Pressure

bekendheid met circulaire ambachtscentra:
- algemene bekendheid ambachtscentra (naar leeftijd, sociale klasse, culturele achtergrond etc.);
- weten waar een ambachtscentrum in de buurt zit;

benodigde moeite om te ontspullen bij het circulaire ambachtscentrum:
- te overbruggen afstand/ benodigde tijd voor ontspulling;
- te overbruggen afstand/ benodigde tijd voor circulair aankopen/huren;
- te overbruggen afstand/ benodigde tijd voor reparatie eigen product;
- benodigde moeite ten opzichte van nieuwwaarde, restwaarde product, plezier uit bezoek;

product/materiaal dat binnen wordt gebracht:
- totale hoeveelheid materiaal;
- hoeveelheid type product dat wordt ingenomen (op functionaliteit) (ton/stuks);

prijsverschil brengen naar ambachtscentrum en milieustraat;
diftar niet diftar.

Driver

samenstelling grof huishoudelijk afval in focus gebied van circulair ambachtscentrum:
- massa/ aantal per afvalcomponent;
- hoeveelheid mogelijk circulair her te bestemmen afval per jaar en per afvalcomponent;

bevolkingssamenstelling verzorgingsgebied:
- aantal mensen en huishoudens;
- leeftijd;
- sociale klasse;
- migratie achtergrond (+ diversiteit);

bekendheid begrip CE:
- bekendheid geholpen/spontaan:
  - bekendheid naar sociale klasse;
  - bekendheid per bron (tv, krant, bekenden);

belangrijkheid van CE:
- belangrijkheid CE als geheel (naar leeftijd/ opleidingsniveau/ culturele achtergrond etc.);
- belangrijkheid voorkomen van afval;
- belangrijkheid efficiënter grondstofgebruik;

houding ten aanzien van tweedehands aankopen:
- % mensen dat een tweedehands aankoop deed laatste maanden (naar leeftijdsgroep/ sociale klasse);
- % mensen dat (niet) open staat voor het kopen van tweedehands producten;
- % mensen dat nog nooit een tweedehands product heeft gekocht;
- % mensen dat niet snel zou delen een tweedehandsproduct gekocht te hebben;
- % mensen dat niet graag een bekende tegen zou willen komen in een kringloopwinkel;
- % mensen dat nadenkt over de impact van zijn koopgedrag op het milieu;
- % mensen dat vindt dat het kopen van tweedehandsproducten een bijdrage levert aan het milieu.

II.8 Algemene vorm en bijdrage educatie scholieren en studenten

Impact

waarde toevoeging circulair ambachtscentrum:
- door circulaire herbestemming (naar product type);
- door services (horeca, educatie);
- door sociale impact.

State

locatie(s):
- naam en locatie(s) onderdelen circulair ambachtscentrum;

- aantal locaties;
- rijafstand (auto/fiets?) tussen locaties;

organisatievorm:
- aantal netwerk partijen, type partner/netwerk partijen;
- partner partijen met fysieke samenwerking/versmelting: aantal?, wie?
- partner partijen met organisatorische samenwerking/versmelting: aantal? wie?

rol van de gemeente (initiatief, support, financieel, geen);

grootte:
- oppervlakte terrein;
- vloeroppervlak;
- focus/verzorgingsgebied (naar postcode?);
- winst/verlies;
- fte's;

aanwezige functies:
- functies per locatie en evt. verder uitsplitsen naar product type, of klant type (bedrijf/ inwoner);
- reuse;
- repair (naar type);
- remanufacture;
- repurpose;
- recycle;
- refurbish;
- hulp bij sorteren;
- horeca (koffie corner [samen aan tafel], café [verspreid over veel tafeltjes], restaurant);
- verkoop;
- uitleen/verhuur;
- life style shop;
- inname;
- ophalen (vanaf de stoep/vanuit huis);
- bezorging (tot de stoep/tot in huis);
- webshop;
- voorlichting/ informatievoorziening/ ambacht 'les' voor burgers;
- onderwijs/leerplek personeel/ studenten;
- verkoop namens klant (mini verkoop plek);

aantal ambachtscentra in gemeente/ Nederland;

bezoekers ambachtscentrum:
- aantal unieke bezoekers naar sociale klasse, opleiding, leeftijd, woonsituatie;
- aantal bezoekers die ontspullen;
- aantal bezoekers dat producten haalt/koopt;
- particulieren/ bedrijven;

klanttevredenheid ambachtscentrum:
- bezoekerservaring positief/negatief;

financiële zelfstandigheid:
- subsidie afhankelijk?
- omzet;
- winst/verlies;

meest gevraagde/verkochte artikelen;

samenwerking onderwijsinstellingen:
- onderwijsniveau;
- aantal leerlingen dat deelneemt aan: onderzoeksstage, werkstage, snuffelstage, begeleid schoolvak (praktijk/theorie), éénmalige rondleiding/workshop.

Pressure

waardeontwikkeling tweedehandsproducten;

prijsverschil brengen naar ambachtscentrum en milieustraat;

diftar niet diftar.

Driver

-

III

BIJLAGE: LONGLIST VARIABELEN

Deze bijlage geeft een overzicht van alle longlist variabelen die niet geselecteerd zijn voor de shortlist en dus geen onderdeel uitmaken van de monitor. Bijlage II geeft de longlist variabelen weer die wél geselecteerd zijn voor de shortlist. De twee bijlagen samen vormen dus de gehele longlist.

III.1 Overzicht alle niet geselecteerde longlist variabelen

De DPSIR-trein letters refereren naar de volgende thema's:
a. verminderen van afval;
b. toename van hoogwaardig product- en materiaalgebruik;
c. werkgelegenheid;
d. educatie van inwoners (in zijn totaliteit niet geselecteerd);
e. gedrag van inwoners;
f. directe milieu-impact;
g. sociale cohesie (in zijn totaliteit niet geselecteerd);
h. algemene vormen en bijdrage educatie scholieren en studenten.

Let op: de termen zoals gedefinieerd in paragraaf 2.2 worden in deze bijlage niet consistent gebruikt.

Tabel III.1 Niet geselecteerde impact variabelen

Impact	Impact subcategorieën/ indicatoren	DPSIR -trein	Bron variabele
afvalbeheerkosten	stijging of daling van de afvalbeheerkosten van de gemeente	a,h	
impact op maatschappelijk welzijn bezoekers	doorbreken van sociale segregatie	g	
afval vermindering	aantal/ ton herbestemde materialen waar dit anders niet gebeurd was	a	
	aantal uitvallers (aandeel PSO doelgroep)	c	
	percentage, of aantal PSO doelgroep medewerkers waarbij het doel was dat ze doorstromen naar betaald werk, maar waarbij dit niet lukt	c	
impact op persoonlijk welzijn medewerkers	doorbreken van isolement	c,g	
	gevoel hebben ertoe doen/ eigenwaarde	c,g	
	dagritme	c,g	
	doorbreken van sociale segregatie		

Impact	Impact subcategorieën/ indicatoren	DPSIR -trein	Bron variabele
bewustwording inwoners	aantal bezoekers dat zich door een bezoek aan het circulaire ambachtscentrum bewuster is geworden van het belang van sociale inclusie	d,g	
	aantal mensen dat door het bezoeken van het circulaire ambachtscentrum de intentie heeft vaker kapotte producten te (laten) repareren dan daarvoor	e	
	aantal mensen dat door het bezoeken van het circulaire ambachtscentrum de intentie heeft vaker overbodige producten/materialen weg te geven of te verkopen dan daarvoor	e	
	aantal mensen dat door het bezoeken van het circulaire ambachtscentrum de intentie heeft vaker tweedehands producten aan te schaffen dan daarvoor		
	waarschijnlijkheid dat je het ambachtscentrum aanraadt aan vrienden en familie	e	
	aantal mensen dat door het bezoeken van het circulaire ambachtscentrum de intentie heeft minder afval te produceren		
	aantal mensen dat door het bezoeken van het circulaire ambachtscentrum de intentie heeft minder nieuwe spullen te kopen		
bevordering diversiteit en integratie	bevordering culturele integratie medewerkers	c,g	
	bevordering culturele integratie bezoekers	g	
schaalbaarheid van impact in de toekomst	Voor alle variabelen: is de verwachting dat dit aantal/ percentage toe zal nemen in de toekomst? (niet of nauwelijks - hoge mate, a-e)	a,b,c,d ,e,f,g	
toename van hoogwaardig product en materiaal hergebruik buiten directe invloed circulair ambachtscentrum om	aantal/ ton circulair hoogwaardig herbestemde producten en materialen	b	
impact op persoonlijk welzijn medewerkers	gevoel van medewerkers dat ze leren/ontwikkelen	c	
vermeden milieu-impact en broeikasgasuitstoot	energieverbruik	f	BKN-benchmark - TNO tool
	extra benodigde vervoersbewegingen	f	
voorkomen gebruik van schaarse (aard)metalen	vermeden door minder grondstofgebruik	f	
bewustwording inwoners	Aantal bezoekers dat zich door een bezoek aan het circulaire ambachtscentrum bewuster is geworden van CE-aspecten (afvalketen + 10R), of dit belangrijker is gaan vinden	d	
	aantal bezoekers dat specifieke kennis of vaardigheden heeft geleerd door deelname aan een cursus/event gericht op een aspect van de circulaire economie (afvalketen + 10R), of dit belangrijker is gaan vinden	d	

Tabel III.2 Niet geselecteerde state variabelen

State	State subcategorieën/indicatoren	DPSIR-Trein	Bron variabele
Wat was het alternatief geweest voor ontspulling bij het circulair ambachtscentrum?	restafval, kringloopwinkel, weggeven, zelf verkopen	a,b,f	
alternatief wanneer het kopen van een tweedehands product niet lukt	nieuw kopen, uitstellen, anders, weet niet (naar leeftijd en sociale klasse)	a,b,e,f	publiekson derzoek CE
Wat was het alternatief geweest voor reparatie bij het circulair ambachtscentrum	restafval, elders laten repareren, zelf repareren, verkopen, weggeven,	a,b,f	
energieverbruik	hoeveelheid groene/grijze stroom	f	
bezoekers ambachtscentrum	gemiddelde diversiteit bezoekers per half uur/ event	g	
aard van de samenwerking	aantal concurrerende partijen	h	Panteia sociale activatie ca
	partijen hebben tegenstrijdige belangen ervaring van de onderlinge samenwerking aanwezigheid sterke coördinator/trekker/ centrale persoon/organisatie/ aanjager/ initiator die sterke samenwerking waarborgt. Hoe sterk?		
	waar focust de weerstand zich op?	h	
	focus/verzorgingsgebied (naar postcode?)	h	
	winst/verlies	h	
	fte's	h	
financiële zelfstandigheid			BKN-benchmark
	gemiddelde klantbesteding (euro's)	h	BKN-benchmark
	aantal medewerkers naar contracttype	c	
personeelsbestand	culturele diversiteit werknemers	c,g	
	doorstroom en uitval van werknemers	c	BKN-benchmark
	aantal werknemers/ fte overig (dagbesteding, bureau HALT, taakstraf, anders)	c	
	aantal PSO-medewerkers naar contracttype	c	PSO, NTO
aantal directe fte uit PSO doelgroep	aantal fte naar type PSO doelgroep	c	PSO, NTO
	aantal fte PSO-medewerkers naar contract type	c	PSO, NTO
indirecte sociale bijdrage	Het aantal fte van de PSO-doelgroep dat naar rato meegewerkt heeft aan de inkoop bij de leverancier in het peiljaar gedeeld door het totaal aantal fte bij PSO-aanvrager	c	PSO, NTO
kwalitatieve PSO-bijdrage	voldaan aan passend werk eisen PSO	c	PSO, NTO
	voldaan aan integratie eisen PSO	c	PSO, NTO

	voldaan aan functioneren en ontwikkel eisen PSO	c	PSO, NTO
	voldaan aan begeleiding eisen PSO	c	PSO, NTO
type geboden ontwikkelkansen werknemers	sociale vaardigheden	c	Panteia sociale activatie ca
	werknemersvaardigheden	c	Panteia sociale activatie ca
	materiaal -en technische kennis	c	Panteia sociale activatie ca
	vakinhoudelijke vaardigheden	c	Panteia sociale activatie ca
	diploma's en certificaten	c	Panteia sociale activatie ca
	oriëntatie op arbeidsmarkt (welk werk past?)	c	Panteia sociale activatie ca

type/tijds investering begeleiding van werknemer		c	Panteia sociale activatie ca
diversiteit en integratie	aantal medewerkers met migratie achtergrond	c,g	
	aantal unieke culturele (land) achtergronden van bezoekers	g	
	aantal medewerkers naar sociale klasse en leeftijd	g	
type sociale activatie	dagbesteding, arbeidsmatige dagbesteding, Wsw en beschutwerk (doel werkritme, arbeids- en sociale vaardigheden), gesubsidieerde arbeid, reguliere arbeid)	c	Panteia sociale activatie ca
	aantal/percentage bezoekers dat het hele proces ziet	d, e	
	aantal/ percentage bezoekers dat het hele proces van inname naar mee naar huis nemen bijwoont	d, e	
bevordering CE buiten ambachtscentrum om	hoeveelheid tweedehands verkochte producten	a,b ,e	
	hoeveelheid gerepareerde producten?	a,b ,e	
	hoeveelheid weggegeven producten	a,b ,e	
	massa remanufacture	a,b ,e	
	percentage/massa repurpose	a,b ,e	
	percentage/massa recycle	a,b ,e	
	percentage/massa refurbish	a,b ,e	
aanwezige ambachten	alle typen ambachten, naar vakgebied of naar functie	c	
bevordering sociale contacten	aantal georganiseerde events waarbij mensen met elkaar in contact komen	g	
marketing	aanwezigheid naar aantal en type communicatiekanaal	h	

Tabel III.3 Niet geselecteerde pressure variabelen

Pressure	Pressure subcategorieën/ indicatoren	DPSIR-trein	Bron variabele
bekendheid met kringloopwinkels	algemene bekendheid met kringloopwinkels	a,b,e,	publiekso nderzoek CE
	weten waar een kringloopwinkel in de buurt zit	a,b,e	publiekso nderzoek CE
percentage mensen dat eigen producten verkoopt	percentage mensen dat offline verkoopt naar leeftijd (evt. naar locatie)	a,b,e,h	publiekso nderzoek CE
	percentage mensen dat online verkoopt naar leeftijd (evt. naar locatie)	a,b,e,h	publiekso nderzoek CE
	voorkeur online of offline verkopen	e,h	publiekso nderzoek CE
reden waarom mensen eigen producten verkopen		a,b,e,h	publiekso nderzoek CE
type product dat mensen aanboden/ verkochten		a,b,e,h	publiekso nderzoek CE
voorwaarden voor mensen om vaker eigen producten te verkopen		a,b,e	publiekso nderzoek CE
percentage mensen dat eigen producten weggeeft	% product weggeven naar leeftijdsgroep/ sociale klasse	a,b,e	publiekso nderzoek CE
reden waarom mensen eigen producten weggeven		a,b,e	publiekso nderzoek CE
(Voorkeurs)leverancie r tweedehands aankoop	online/ offline (naar leeftijdsgroep)	a,b,e,f,g ,	publiekso nderzoek CE
Hoe goed lukt het om spullen thuis te krijgen	% mensen waarbij dit goed/ slecht lukt	a,b,e,f,h	publiekso nderzoek CE
	reden waarom het niet lukt (vervoer, toegankelijkheid verkooppunt)	a,b,e,f	publiekso nderzoek CE
voorwaarden voor vaker tweedehands kopen	aanbod online inzien, ruimer aanbod, fijnere aanbod locatie, meer sociale acceptatie van tweedehands producten, goede online tweedehands winkel die thuisbezorgt, geen behoefte aan	a,b,e,f	publiekso nderzoek CE
hoeveelheid afval per afvalcomponent per inwoner	haalsysteem/ brengsysteem	a,f	CBS-enquête (niet per persoon)
Het voornemen om socialer te ondernemen	voldaan aan aspirant eisen PSO	c	PSO, NTO

Pressure	Pressure subcategorieën/ indicatoren	DPSIR-trein	Bron variabele
aantrekkelijkheid werkgever	percentage PSO doelgroep mensen in de omgeving dat bekend is met het circulair ambachtscentrum	c,	
	percentage PSO doelgroep mensen in de omgeving dat het circulair ambachtscentrum een aantrekkelijke werkplek vindt	c,	
	percentage PSO doelgroep begeleidingsorganisaties in de omgeving dat bekend is met het circulair ambachtscentrum	c,	
	type PSO doelgroep dat geïnteresseerd is, begeleid kan worden, of connecties heeft	c,g	
	hoeveelheid type product dat wordt ingenomen (op functionaliteit) (ton/stuks)	a,d,e,f	BKN-benchmark
product/materiaal dat binnen wordt gebracht	percentage/ massa herbruikbare producten	a,b,f	
product/materiaal dat binnen wordt gebracht	percentage/ massa reparabele producten (hoogwaardig)	a,b,d,f	
	percentage/ massa remanufacture	a,b,d,f	
	percentage/ massa recyclebare producten (laagwaardig)	a,d,f	
	percentage/ massa demontabele producten	a,d,f	
	percentage/ massa composteerbare producten	d,f	
	percentage/ massa niet te gebruiken	a,d,e,f	
publieke opinie circulair ambachtscentrum	percentage inwoners dat het circulair ambachtscentrum een aantrekkelijke plek vindt (naar sociale klasse leeftijd)	a,b,e,f,g	
kennis-/vaardigheidsniveau CE	hoe goed weten burgers hoe zij afval kunnen verminderen, en hoe goed lukt dit?	a,b,d,e,	
	hoe goed weten burgers hoe zij duurzaam kunnen ontspullen, en hoe goed lukt dit?	a,b,d,e,f	
	hoeveel burgers hebben zelf goede/voldoende 10R vaardigheden, en hoeveel zetten ze ook in?	b,d,e,	
openstaande vacatures voor PSO doelgroep	fte/ aantal mensen	c	BKN-benchmark

Tabel III.4 Niet geselecteerde driver variabelen

Driver	Driver subcategorieën/ indicatoren	DPSIR-trein	Bron variabele
behoefte bevolking aan mode en afwisseling	behoefte bevolking aan mode en afwisseling	a,b,e,f	
aard nieuwe producten	demontabelheid producten	a,b,e,f	
	% primair materiaalgebruik	a,b,e,f	

Driver	Driver subcategorieën/ indicatoren	DPSIR-trein	Bron variabele
	levensduur producten	a,b,e,f	
arbeidspool	sociaal demografische diversiteit in verzorgingsgebied	c,g	
	percentage ijzeren bestand	c	Panteia
	aantal mensen/fte uit PSO doelgroep in verzorgingsgebied	c	
hoeveelheid gekochte spullen per persoon of huishouden	aantal, massa, soort, nieuw/tweedehands	a,b,d,e,f	
	bekendheid naar sociale klasse	a,b	publieksonderzoek CE
	bekendheid per bron (tv, krant, bekenden)	a,b	publieksonderzoek CE
	belangrijkheid energieverbruik	d,e,f	publieksonderzoek CE
reden waarom mensen niet open staan voor tweedehandsaankopen		a,b,e,f,e	publieksonderzoek CE
reden waarom mensen tweedehands aankopen deden		a,b,e,f,e	publieksonderzoek CE
prijzen voor inleveren bij reststromen bij milieustraat		a,b,f	

III.2 Niet geselecteerde longlist variabelen naar thema

De longlistvariabelen zijn ingedeeld in zeven DPSIR-treintjes, gedefinieerd op basis van het type impact. De eerste vijf typen impact vormen zijn gelinkt aan de beleidsdoelstellingen voor circulaire ambachtscentra, de laatste drie zijn toegevoegd op basis van voorgaande onderzoeken en verwachte andere impact. Een groot aantal variabelen komt voor in meerdere DPSIR-treintjes.

i. verminderen van afval;
j. toename van hoogwaardig product- en materiaalgebruik;
k. werkgelegenheid;
l. educatie van inwoners (in zijn totaliteit niet geselecteerd);
m. gedrag van inwoners;
n. directe milieu-impact;
o. sociale cohesie (in zijn totaliteit niet geselecteerd);
p. algemene vormen bijdrage educatie scholieren en studenten.

III.3 Verminderen van afval

Impact

Afvalbeheerkosten:
- stijging of daling van de afvalbeheerkosten van de gemeente.

Vermindering van afval:
- aantal/ tot herbestemde materialen waar dit anders niet gebeurd was;
- schaalbaarheid van impact in de toekomst.

State

wat was het alternatief geweest voor ontspulling bij het circulair ambachtscentrum?
- restafval, kringloopwinkel, weggeven, zelf verkopen;

alternatief wanneer het kopen van een tweedehands product niet lukt:
- nieuw kopen, uitstellen, anders, weet niet (naar leeftijd en sociale klasse);

wat was het alternatief geweest voor reparatie bij het circulair ambachtscentrum:
- restafval, elders laten repareren, zelf repareren, verkopen, weggeven;

bevordering CE buiten ambachtscentrum om:
- hoeveelheid tweedehands verkochte producten;
- hoeveelheid gerepareerde producten?
- hoeveelheid weggegeven producten.

Pressure

kennis- /vaardigheidsniveau CE:
- hoe goed weten burgers hoe zij afval kunnen verminderen, en hoe goed lukt dit?
- hoe goed weten burgers hoe zij duurzaam kunnen ontspullen, en hoe goed lukt dit?

bekendheid met kringloopwinkels:
- algemene bekendheid met kringloopwinkels;
- weten waar een kringloopwinkel in de buurt zit;

percentage mensen dat eigen producten verkoopt:
- percentage mensen dat offline verkoopt naar leeftijd (evt. naar locatie);
- percentage mensen dat online verkoopt naar leeftijd (evt. naar locatie);

reden waarom mensen eigen producten verkopen;
type product dat mensen aanboden/ verkochten;
voorwaarden voor mensen om vaker eigen producten te verkopen;
percentage mensen dat eigen producten weggeeft;
- % product weggeven naar leeftijdsgroep/ sociale klasse;

reden waarom mensen eigen producten weggeven;
(voorkeurs)leverancier tweedehands aankoop;
- online/ offline (naar leeftijdsgroep);

hoe goed lukt het om spullen thuis te krijgen:
- % mensen waarbij dit goed/ slecht lukt;
- reden waarom het niet lukt (vervoer, toegankelijkheid verkooppunt);

voorwaarden voor vaker tweedehands kopen;
hoeveelheid afval per afvalcomponent per inwoner;
- haalsysteem/ brengsysteem;

publieke opinie circulair ambachtscentrum:
- percentage inwoners dat het circulaire ambachtscentrum een aantrekkelijke plek vindt (naar sociale klasse leeftijd).

Driver

behoefte bevolking aan mode en afwisseling;
aard nieuwe producten:
- demontabelheid producten;
- % primair materiaalgebruik;
- levensduur producten;

hoeveelheid gekochte spullen per persoon of huishouden:
- aantal, massa, soort, nieuw/tweedehands;

reden waarom mensen niet open staan voor tweedehandsaankopen;
reden waarom mensen tweedehands aankopen deden;
prijzen voor inleveren bij reststromen bij milieustraat;
percentage mensen dat eigen producten verkoopt:
- percentage mensen dat offline verkoopt naar leeftijd (evt. naar locatie);
- percentage mensen dat online verkoopt naar leeftijd (evt. naar locatie);

reden waarom mensen eigen producten verkopen;
type product dat mensen aanboden/ verkochten;

voorwaarden voor mensen om vaker eigen producten te verkopen;
percentage mensen dat eigen producten weggeeft;
- % product weggeven naar leeftijdsgroep/ sociale klasse;

reden waarom mensen eigen producten weggeven;
(voorkeurs)leverancier tweedehands aankoop;
- online/ offline (naar leeftijdsgroep);

hoe goed lukt het om spullen thuis te krijgen;
- % mensen waarbij dit goed/ slecht lukt;
- reden waarom het niet lukt (vervoer, toegankelijkheid verkooppunt);

voorwaarden voor vaker tweedehands kopen;
bekendheid begrip CE;
- bekendheid naar sociale klasse;
- bekendheid per bron (tv, krant, bekenden).

III.4 Toename van hoogwaardig product en materiaalgebruik

Impact

schaalbaarheid van impact in de toekomst
toename van hoogwaardig product en materiaal hergebruik buiten directe invloed circulair ambachtscentrum om
- aantal/ ton circulair hoogwaardig herbestemde producten en materialen

State

Wat was het alternatief geweest voor ontspulling bij het circulair ambachtscentrum?
alternatief wanneer het kopen van een tweedehands product niet lukt
Wat was het alternatief geweest voor reparatie bij het circulair ambachtscentrum?
bevordering CE buiten ambachtscentrum om
- hoeveelheid tweedehands verkochte producten;
- hoeveelheid gerepareerde producten;
- hoeveelheid weggegeven producten.

Pressure

kennis- /vaardigheidsniveau CE
- hoe goed weten burgers hoe zij afval kunnen verminderen, en hoe goed lukt dit?
- hoe goed weten burgers hoe zij duurzaam kunnen ontspullen, en hoe goed lukt dit?
- hoeveel burgers hebben zelf goede/voldoende 10R vaardigheden, en hoeveel zetten ze ook in?

bekendheid met kringloopwinkels
- algemene bekendheid met kringloopwinkels
- weten waar een kringloopwinkel in de buurt zit

publieke opinie circulair ambachtscentrum
- percentage inwoners dat het circulaire ambachtscentrum een aantrekkelijke plek vindt (naar sociale klasse leeftijd)

Driver

reden waarom mensen niet open staan voor tweedehandsaankopen
reden waarom mensen tweedehands aankopen deden
prijzen voor inleveren bij reststromen bij milieustraat
bekendheid begrip CE
- bekendheid naar sociale klasse
- bekendheid per bron (tv, krant, bekenden)

III.5 Werkgelegenheid en impact op werknemers

Impact

impact op persoonlijk welzijn medewerkers
- doorbreken van isolement
- gevoel hebben ertoe doen/ eigenwaarde
- dagritme

bevordering diversiteit en integratie medewerkers
schaalbaarheid van impact in de toekomst
impact op persoonlijk welzijn medewerkers
- gevoel van medewerkers dat ze leren/ontwikkelen

impact op maatschappelijk welzijn
- aantal uitvallers (aandeel PSO doelgroep)
- percentage, of aantal PSO doelgroep medewerkers waarbij het doel was dat ze doorstromen naar betaald werk, maar waarbij dit niet lukt

State

Personeelsbestand
- aantal medewerkers naar contracttype
- culturele diversiteit werknemers
- doorstroom en uitval van werknemers
- aantal werknemers/ fte overig (dagbesteding, bureau HALT, taakstraf, anders)

aantal directe medewerkers uit PSO-doelgroep
- aantal PSO-medewerkers naar contracttype

kwalitatieve PSO-bijdrage
- voldaan aan passend werk eisen PSO
- voldaan aan integratie eisen PSO
- voldaan aan functioneren en ontwikkel eisen PSO
- voldaan aan begeleiding eisen PSO

type geboden ontwikkelkansen werknemers
- sociale vaardigheden
- werknemersvaardigheden
- materiaal -en technische kennis
- vakinhoudelijke vaardigheden
- diploma's en certificaten
- oriëntatie op arbeidsmarkt (welk werk past?)

aantal directe fte uit PSO doelgroep
- aantal fte naar type PSO doelgroep
- aantal fte PSO-doelgroep naar contracttype

indirecte sociale bijdrage
- Het aantal fte van de PSO-doelgroep dat naar rato meegewerkt heeft aan de inkoop bij de leverancier in het peiljaar gedeeld door het totaal aantal fte bij PSO-aanvrager

type/tijds investering begeleiding van werknemer
diversiteit en integratie medewerkers
type sociale activatie
- dagbesteding, arbeidsmatige dagbesteding, Wsw en beschutwerk (doel werkritme, arbeids- en sociale vaardigheden), gesubsidieerde arbeid, reguliere arbeid)

Pressure

openstaande vacatures voor PSO doelgroep
- fte/ aantal mensen

aantrekkelijkheid werkgever
- type PSO doelgroep dat geïnteresseerd is, begeleid kan worden, of connecties heeft

Het voornemen om socialer te ondernemen
- voldaan aan aspirant eisen PSO

aantrekkelijkheid werkgever

- percentage PSO doelgroep mensen in de omgeving dat bekend is met het circulair ambachtscentrum
- percentage PSO doelgroep mensen in de omgeving dat het circulair ambachtscentrum een aantrekkelijke werkplek vindt
- percentage PSO doelgroep begeleidingsorganisaties in de omgeving dat bekend is met het circulair ambachtscentrum

Driver

Arbeidspool

- aantal mensen/fte uit PSO doelgroep in verzorgingsgebied
- sociaal demografische diversiteit in verzorgingsgebied

III.6 Gedrag van inwoners (en de maatschappij)

Impact

schaalbaarheid van impact in de toekomst

(intentie tot) gedragsverandering bezoekers

- aantal mensen dat door het bezoeken van het circulaire ambachtscentrum de intentie heeft vaker kapotte producten te (laten) repareren dan daarvoor
- aantal mensen dat door het bezoeken van het circulaire ambachtscentrum de intentie heeft vaker overbodige producten/materialen weg te geven of te verkopen dan daarvoor
- waarschijnlijkheid dat je het ambachtscentrum aanraadt aan vrienden en familie

State

alternatief wanneer het kopen van een tweedehands product niet lukt

bevordering CE buiten ambachtscentrum om

- hoeveelheid tweedehands verkochte producten
- hoeveelheid gerepareerde producten?
- hoeveelheid weggegeven producten
- massa remanufacture
- percentage/massa repurpose
- percentage/massa recycle
- percentage/massa refurbish

betrokkenheid burgers bij uitvoering

- aantal/ percentage bezoekers dat alleen komt brengen/ halen
- aantal/percentage bezoekers dat het hele proces ziet
- aantal/ percentage bezoekers dat het hele proces van inname naar mee naar huis nemen bijwoont

Pressure

percentage mensen dat eigen producten verkoopt

- percentage mensen dat offline verkoopt naar leeftijd (evt. naar locatie)
- percentage mensen dat online verkoopt naar leeftijd (evt. naar locatie)

reden waarom mensen eigen producten verkopen

type product dat mensen aanboden/ verkochten

voorwaarden voor mensen om vaker eigen producten te verkopen

percentage mensen dat eigen producten weggeeft

- % product weggeven naar leeftijdsgroep/ sociale klasse

reden waarom mensen eigen producten weggeven

(Voorkeurs)leverancier tweedehands aankoop

- online/ offline (naar leeftijdsgroep)

Hoe goed lukt het om spullen thuis te krijgen

- % mensen waarbij dit goed/ slecht lukt
- reden waarom het niet lukt (vervoer, toegankelijkheid verkooppunt)

voorwaarden voor vaker tweedehands kopen
publieke opinie circulair ambachtscentrum
- percentage inwoners dat het circulair ambachtscentrum een aantrekkelijke plek vindt (naar sociale klasse leeftijd)

kennis- /vaardigheidsniveau CE
- hoe goed weten burgers hoe zij afval kunnen verminderen, en hoe goed lukt dit?
- hoe goed weten burgers hoe zij duurzaam kunnen ontspullen, en hoe goed lukt dit?
- hoeveel burgers hebben zelf goede/voldoende 10R vaardigheden, en hoeveel zetten ze ook in?

product/materiaal dat binnen wordt gebracht
- hoeveelheid type product dat wordt ingenomen (op functionaliteit) (ton/stuks)

Driver
behoefte bevolking aan mode en afwisseling
aard nieuwe producten
- demontabele producten
- % primair materiaalgebruik
- levensduur producten

hoeveelheid gekochte spullen per persoon of huishouden
- aantal, massa, soort, nieuw/tweedehands

reden waarom mensen niet open staan voor tweedehandsaankopen
reden waarom mensen tweedehands aankopen deden

III.7 Directe milieu-impact
Impact
Schaalbaarheid van impact in de toekomst
voorkomen gebruik van schaarse (aard)metalen
- vermeden door minder grondstofgebruik

vermeden milieu-impact en broeikasgasuitstoot
- energieverbruik
- extra benodigde vervoersbewegingen

State
Wat was het alternatief geweest voor ontspulling bij het circulair ambachtscentrum?
alternatief wanneer het kopen van een tweedehands product niet lukt
Wat was het alternatief geweest voor reparatie bij het circulair ambachtscentrum
energieverbruik
- hoeveelheid groene/grijze stroom

Pressure
(Voorkeurs)leverancier tweedehands aankoop
- online/ offline (naar leeftijdsgroep)

Hoe goed lukt het om spullen thuis te krijgen
- % mensen waarbij dit goed/ slecht lukt
- reden waarom het niet lukt (vervoer, toegankelijkheid verkooppunt)

voorwaarden voor vaker tweedehands kopen
hoeveelheid afval per afvalcomponent per inwoner
- haalsysteem/ brengsysteem

hoeveelheid type product dat wordt ingenomen (op functionaliteit) (ton/stuks)
- percentage/ massa reparabele producten (hoogwaardig)
- percentage/ massa remanufacture
- percentage/ massa recyclebare producten (laagwaardig)
- percentage/ massa demontabele producten
- percentage/ massa composteerbare producten
- percentage/ massa niet te gebruiken

publieke opinie circulair ambachtscentrum
- percentage inwoners dat het circulaire ambachtscentrum een aantrekkelijke plek vindt (naar sociale klasse leeftijd)

kennis- /vaardigheidsniveau CE
- hoe goed weten burgers hoe zij afval kunnen verminderen, en hoe goed lukt dit?

Driver

behoefte bevolking aan mode en afwisseling
aard nieuwe producten
- demontabelheid producten
- % primair materiaalgebruik
- levensduur producten

hoeveelheid gekochte spullen per persoon of huishouden
- aantal, massa, soort, nieuw/tweedehands

reden waarom mensen niet open staan voor tweedehandsaankopen
reden waarom mensen tweedehands aankopen deden
prijzen voor inleveren bij reststromen bij milieustraat
belangrijkheid van CE
- belangrijkheid energieverbruik

III.8 Algemene vorm en bijdrage educatie scholieren en studenten

Impact

Afvalbeheerkosten
- stijging of daling van de afvalbeheerkosten van de gemeente

State

financiële zelfstandigheid
- gemiddelde klantbesteding

overtuigend initiatief/ support vanuit de gemeente
duidelijke tegenstand CA
type partij die weerstand levert
- waar focust de weerstand zich op?

aard van de samenwerking
- partijen hebben tegenstrijdige belangen
- ervaring van de onderlinge samenwerking
- aanwezigheid sterke coördinator/trekker/ centrale persoon/organisatie/ aanjager/ initiator die sterke samenwerking waarborgt. Hoe sterk?
- concurrerende partijen

financiële zelfstandigheid
- aantal betalende klanten

Pressure

percentage mensen dat eigen producten verkoopt
- percentage mensen dat offline verkoopt naar leeftijd (evt. naar locatie)
- percentage mensen dat online verkoopt naar leeftijd (evt. naar locatie)

reden waarom mensen eigen producten verkopen
type product dat mensen aanboden/ verkochten
Hoe goed lukt het om spullen thuis te krijgen
- % mensen waarbij dit goed/ slecht lukt

Driver

IV

VARIABELEN DIE ZIJN AFGEVALLEN IN STAP 3

Variabele	Subcategorie/ indicator	Indeling DPSIR	Toelichting
benodigde nieuwe hulpmiddelen en stoffen	waarde/massa van gebruikte hulpmiddelen en stoffen	state	groter detail niveau dan nodig is voor de doelstelling van de monitor
rijafstand auto tussen locaties	km	state	wordt ondervangen door het aanpassen van de vragen voor de variabele verschijningsvorm
vermindering afval gemeente	verandering totale massa grof huishoudelijk restafval in gemeente per inwoner over de tijd	impact	wordt niet direct beïnvloed door CA. indicator over hoeveelheid producten verwerkt door CA is sterker.
	verandering totale massa huishoudelijk restafval in gemeente per inwoner over de tijd	impact	wordt niet direct beïnvloed door CA, indicator over hoeveelheid producten verwerkt door CA is sterker.
gedragsverandering	verandering massa herbruikbare consumentenproducten in (grof) huishoudelijk restafval over de tijd	impact	te ingewikkeld om te meten. Onduidelijk of het product al in niet herbruikbare staat was voordat dit bij het afval belandde.
som impact variabelen:. waarde toevoeging circulair ambachtscentrum	door circulaire herbestemming (naar product type)	impact	deze indicatoren zijn niet in 1 term uit te drukken (anders dan al door de andere indicatoren)
	door services (horeca, educatie)		
	door sociale impact		
totalen hoeveelheid producten en materiaal dat binnen wordt gebracht	totale hoeveelheid materiaal	pressure	het verschil met de state indicator 'totale hoeveelheid grove en fijne huisraad dat door het CA verwerkt wordt' zit hem in goederen die niet worden ingenomen. Dit zinvol wanneer je knelpunten in de keten van consument naar hergebruik wilt onderzoeken. Dit past niet binnen het huidige onderzoek scope.
prijsverschil ontspullen bij ambachtscentrum en milieustraat	-	pressure	Helpt alleen in de analyse wanneer meerdere ambachtscentra 'soortgelijk' zijn en
materiaal en product behandeling door ambachtscentrum	percentage/massa/omzet/winst reuse		variabele is behouden, maar subcategorieën zijn veranderd. Dit specificatieniveau is erg hoog en kost de centra veel tijd om exact te meten. Eventueel zouden percentages geschat kunnen worden, maar die zijn onzeker. In de BKN-benchmark worden de categorieën producthergebruik,
	percentage/massa/omzet/winst repair, naar type,		

	percentage reparaties gelukt/ mislukt, aandeel dat van eigenaar wisselt percentage/massa/omzet/winst remanufacture percentage/massa/omzet/winst repurpose percentage/massa/omzet/winst recycle percentage/massa/omzet/winst refurbish		materiaalrecycling en restafval gemeten. Door hier de categorie producthergebruik na reparatie/opknappen aan toe te voegen (unieke aanvullende functie van ambachtscentra) wordt ook helder wat er in het CA (aanvullend) gebeurt.
toename populariteit ambachtscentrum	toename toegevoegde economische waarde circulaire ambachtscentra	impact	Variabele zit in het onderzoek, maar deze indicator is niet geselecteerd. Winstgevendheid is vaak niet het belangrijkste doel van ambachtscentra en bovendien niet goed van jaar tot jaar te vergelijken doordat de vorm en activiteit van de centra steeds veranderen.
samenstelling grove en fijne huisraad gemeente	massa herbruikbare consumentenproducten in grof of fijn huishoudelijk restafval	driver	Variabele zit in het onderzoek, maar deze indicator is niet geselecteerd. In de praktijk weet je niet of een product kapot is gegaan voor, of na het weggooien. Ook is het erg arbeidsintensief om te onderzoeken of weggegooide apparaten bijvoorbeeld nog gerepareerd hadden kunnen worden.
samenstelling verzorgingsgebied	leeftijd opleidingsniveau	driver	Het is voor de CA interessant deze gegevens te vergelijken met eventueel onderzochte gegevens in het klantonderzoek. Wanneer beide gegevens vergeleken wordt kan worden ontdekt welke doelgroepen goed, of juist nog onvoldoende bereikt worden. Echter valt dit buiten de beoogde scope van de monitor.

V

BIJLAGE: MONITORINGSPLAN

Monitoringsplan

-

Rijkswaterstaat

11 december 2020

Project	-
Opdrachtgever	Rijkswaterstaat
Document	-
Status	Definitief
Datum	11 december 2020
Referentie	121373/20-019.047
Projectcode	121373
Projectleider	ir. R. Dijcker
Projectdirecteur	ir. J.F. Kramer
Auteur(s)	mevrouw ir. J.M. van der Vegte
Gecontroleerd door	ir. R. Dijcker
Goedgekeurd door	ir. R. Dijcker
Paraaf	

Adres

Witteveen+Bos Raadgevende ingenieurs B.V.
Hoogoorddreef 15
Postbus 12205
1100 AE Amsterdam
+31 (0)20 312 55 55
www.witteveenbos.com
KvK 38020751

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Witteveen+Bos is gecertificeerd op basis van ISO 9001.

© Witteveen+Bos

Niets uit dit document mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt in enige vorm zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Witteveen+Bos noch mag het zonder dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd, behoudens schriftelijk anders overeengekomen. Witteveen+Bos aanvaardt geen aansprakelijkheid voor enigerlei schade die voortvloeit uit of verband houdt met het wijzigen van de inhoud van het door Witteveen+Bos geleverde document.

INHOUDSOPGAVE

1	**MONITORINGSPROTOCOL TEN BEHOEVE VAN JAARLIJKSE MONITORING**	**5**
2	**DATAVERZAMELING**	**7**
2.1	Vragenlijst gemeente	7
2.2	Monitor Circulaire Ambachtscentra - informatie voor CA	8
2.3	Monitor Circulaire Ambachtscentra vragenlijst 1 Circulair ambachtscentrum als geheel	11
2.4	Vragenlijst 2, onderdeel Circulair ambachtscentrum	22
3	**ANALYSE / PRESENTATIEFORMAT**	**32**
3.1	Landelijke overzicht CA	32
3.2	Verschijningsvormen en organisatiekenmerken	33
3.3	Verminderen van afval	34
3.4	Toename van product- en materiaalgebruik	35
3.5	Werkgelegenheid	36
3.6	Bijdrage aan educatie	37
3.7	Gedrag van inwoners	37
3.8	Toegevoegde waarde CA	38
3.9	Geschiktheid van materiaal- en productgroepen voor hergebruik	39
3.10	Delen van knelpunten en successen	41
3.11	Methodiek beschrijving	41
3.12	Feedback op vragenlijst	42
3.13	Kans voor kwantificeren milieu-impact	42
	Laatste pagina	42
	Bijlage(n)	**Aantal pagina's**
	-	

1

MONITORINGSPROTOCOL TEN BEHOEVE VAN JAARLIJKSE MONITORING

De dataverzameling voor de Monitor Circulaire Ambachtscentra verloopt in twee stappen. Eerst wordt een globale vragenlijst uitgezet onder gemeenten en vervolgens een specifieke CA-enquête bij de desbetreffende CA.

Stap 1: enquête onder gemeenten

De eerste stap in de Monitor Circulaire Ambachtscentra is het identificeren van alle CA- initiatieven in Nederland en de betrokken contactpersoon. Het gaat hierbij zowel om startende initiatieven als werkende concepten. Het hoofddoel is om een overzicht te krijgen van alle CA-initiatieven, zodat vervolgens in stap 2 gericht een enquête per CA kan worden uitgezet. Daarnaast bevat de enquête voor gemeenten ook enkele achtergrondvragen. Eén van de vragen in de lijst gaat bijvoorbeeld over afvalverwerkingsprijzen en geeft inzicht in sociaaleconomische context. De benodigde informatie kan verzameld worden met behulp van de vragenlijst voor gemeenten. Het CBS zou de vragen bijvoorbeeld mee kunnen nemen tijdens één van de bestaande onderzoeken onder gemeentes.

Stap 2: Enquête onder CA

Alle contactpersonen van de CA-initiatieven die door de gemeenten aangedragen worden zullen de CA-vragenlijst ontvangen. De initiatieven die zich in de ontwikkelfases 'richten' en 'inrichten' bevinden (de eerste twee opstartfases volgens: onderzoek effecten circulaire ambachtscentra, Anteagroup 2020) zullen deze alleen ter kennisneming ontvangen, zodat zij zich kunnen voorbereiden op wat hen in de toekomst gevraagd gaat worden. CA in de ontwikkelfase 'verrichten', en 'gevorderd initiatief' (die in de praktijk aan het werk zijn eventueel met pilot) zullen gevraagd worden de enquête in te vullen.

Aanleveren data door CA-contactpersoon: De enquête voor CA bestaat uit twee vragenlijsten. De eerste vragenlijst gaat over het CA in zijn geheel, inclusief alle samenwerkende partijen. Een deel van de vragen op deze vragenlijst kan direct door de contactpersoon van het CA worden ingevuld (eventueel samen met collega's). Voor een ander deel van de vragen dient de contactpersoon informatie te verzamelen bij de verschillende CA partners. Hiervoor dient de tweede vragenlijst.

Ondersteuning: Voor betrouwbare data is het van belang dat de vragenlijst voor CA-onderdelen uitgezet wordt naar de juiste organisatieonderdelen zodanig dat alle CA-activiteiten en onderdelen in beeld komen en er geen overlap ontstaat. In (vrijwel) alle CA's zullen onderling materiaal (en geld) stromen tussen de organisatieonderdelen plaatsvinden. Dit maakt het uitzetten van de monitor complex doordat stromen makkelijk dubbel geteld worden, of over het hoofd wordt gezien. Onderstaand kader legt met behulp van een voorbeeld uit welke complexiteit er verwacht kan worden.

Voorbeeld ter illustratie van complexiteit verspreiding enquête
Stel, een milieustraat verkoopt haar ingezamelde textiel aan een lokale maker die er tassen van naait. De tassen worden vervolgens via de lifestyleshop in de stad verkocht die de lokale maker een deel van de omzet betaald. Een ander deel van de tassen verkoopt de lokale maker online via de eigen webshop.

In de monitor willen we slechts 1x de massa ingezamelde textiel meten en 1x de massa verkochte producten. De onderlinge stromen mogen dus niet dubbel geteld worden. Alleen tellen aan de innamezijde (milieustraat) geeft niet per definitie een volledig beeld van de materiaal inname naar bestemming. Zo weet alleen de lokale maker hoeveel van het ingezamelde textiel ook daadwerkelijk hoogwaardig is hergebruikt en welk deel alsnog gerecycled moest worden. Aan de verkoopzijde ontstaat eenzelfde type probleem. Wanneer de lokale maker opgeeft hoeveel kg tassen zij verkocht heeft en de lifestyleshop dat ook doet worden de tassen die die via de lifestyle shop verkocht zijn dubbel geteld. Kortom, de verkoop via de lifestyleshop zal gecorrigeerd moeten worden voor de tassen. Of andersom, als de verkoopcijfers van de lifestyleshop worden opgevraagd dient de online verkoop van de lokale maker niet te worden vergeten.

Dit voorbeeld laat zien dat er vooraf goed nagedacht moet worden over wie welke cijfers aan moet en kan leveren om een compleet en betrouwbaar overzicht te krijgen. Hoe deze datacollectie het meest eenvoudig plaats kan vinden is voor elk CA anders het hangt immers af van wat elke partij weet.

Maatwerk aanpak: Op dit moment is het concept CA nog in ontwikkeling en bestaan er weinig vaste structuren. Zolang standaardisering van de enquête nog niet haalbaar is zal de partij die met de uitvoering van het onderzoek belast is voorafgaand aan de monitor contact opnemen met de contactpersoon van het CA om samen te bespreken hoe het CA in elkaar zit en samen bepalen welke CA-onderdelen het beste antwoord kunnen geven op de verschillende vragen. De partij die met de uitvoering van het onderzoek belast is zal vervolgens voor alle CA-onderdelen de benodigde aanpassingen maken aan de ‘vragenlijst onderdeel circulair ambachtscentrum’, zodat elk CA-onderdeel de juiste vragen en juiste scope afbakening van de vragen ontvangt.

Vorm en verantwoordelijkheid: De vragenlijsten worden in Word naar de contactpersoon van het CA verzonden. De contactpersoon wordt gevraagd de vragenlijst voor de aparte organisatieonderdelen (in Word format) uit te zetten naar de betrokken organisaties (die samen met de onderzoekende partij geselecteerd zijn). Zodra alle antwoorden binnen zijn zal de contactpersoon gevraagd worden alle data in te voeren in een online enquête. Dit betekent dat de contactpersoon één survey voor het CA als geheel invult en een survey voor elk organisatieonderdeel dat apart ondervraagd is.

Timing: bij voorkeur wordt de enquête onder CA gelijktijdig uitgezet met de BKN-benchmark. In de praktijk zal een groot deel van de data namelijk aangeleverd worden door kringlooporganisaties die aangesloten zijn bij de BKN. Er zijn grote overeenkomsten tussen de BKN-benchmark en Monitor Circulaire Ambachtscentra waar het aankomt op vragen over bijvoorbeeld massa’s goederen, oppervlakte, omzet en kosten en personeel. Door de monitors tegelijk uit te zetten hoeven de bij BKN aangesloten kringlooporganisaties slechts éénmaal de administratie in te duiken en kan de belasting worden beperkt.

De BKN-benchmark wordt normaliter eind eerste kwartaal uitgezet. De data verzameling en controle van gegevens vindt het tweede kwartaal plaats, in het derde kwartaal worden de gegevens geanalyseerd om de resultaten eind augustus de publiceren. Met name het gelijktijdig uitzetten en verzamelen van de data kan het proces voor CA efficiënter maken.

2

DATAVERZAMELING

2.1 Vragenlijst gemeente

Onderstaande vragen kunnen onderdeel vormen van een jaarlijks onderzoek onder gemeenten:

1 is er in uw gemeente een circulair ambachtscentrum, of bestaan hier ideeën voor?
Ja/nee

Als het antwoord op deze vaag 'Ja' is ga dan door naar vraag 2 t/m 4. Als het antwoord 'nee' is hoeft u verder niets in te vullen.

Ja/ Nee

Wat is een circulair ambachtscentrum?
Een circulair ambachtscentrum is een locatie of netwerk waarbij partijen samenwerken om hoogwaardig product- en materiaalhergebruik te realiseren. Een circulair ambachtscentrum bestaat bijvoorbeeld uit samenwerking tussen een milieustraat, kringloopwinkel en reparatiewerkplaats. Maar ook andere partijen die kunnen bijdragen aan hergebruik kunnen zich aansluiten bij het netwerk.

---

2 hoe kunnen wij het ambachtscentrum, of de initiatiefnemer van het ambachtscentrum bereiken? (deze informatie wordt gedeeld met RWS ten behoeve van de jaarlijkse Monitor Circulaire Ambachtscentra)

Naam ambachtscentrum:
Naam contactpersoon:
e-mailadres contactpersoon:
telefoonnummer contactpersoon:
postadres ambachtscentrum:

3 welk ontwikkelstadium omschrijft de ontwikkeling van het circulair ambachtscentrum het best: (zie bijlage I voor een uitgebreidere beschrijving van de ontwikkelstadia en handvaten die de het CA in deze stadia verder kunnen helpen)?

kruis het stadium aan dat het best van toepassing is. Kies in geval van twijfel voor het meest gevorderde stadium.

	Richten: er wordt onderzocht of er mogelijkheden zijn om een CA te starten. Door naar andere CA te kijken wordt informatie verzameld en inspiratie opgedaan. De trekker brengt mogelijke partners in kaart. In een consultatieronde onderzoeken (potentiële) partners samen waar de ambities liggen en of er op hoofdlijnen kansen bestaan voor samenwerking. Ketenpartners formuleren met elkaar de uitgangspunten en doelen waar zij naartoe willen werken. De trekker bedenkt meerdere kansrijke concepten en business cases.

	Inrichten: Partners steken de koppen bij elkaar, wisselen kennis en ideeën uit, maken afspraken en bespreken obstakels. Er wordt een kosten- en batenanalyse en logistiek concept uitgewerkt waarbij men rekening houdt met de locatie(s), transport, opslagcapaciteit, kosten en baten, wettelijke kaders, emissies, benodigde arbeidscapaciteit en gebruikersgemak. Er wordt een plan van aanpak geschreven waarin in detail de doelen, benodigde acties om de doelen te behalen, de betrokken partijen en de verdeling van taken en verantwoordelijkheden worden beschreven. Er wordt een projectteam opgezet die de initiatieven van het CA zal aanwakkeren
	Verrichten: Met een pilot testen de betrokken partijen of het circulair ambachtscentrum werkbaar is. Er wordt een communicatiestrategie ontwikkeld en het centrum krijgt steeds meer voet aan de grond. Door het monitoren van de ontwikkeling van het CA worden ideeën opgedaan voor het opschalen/ verbeteren van het ambachtscentrum.
	Gevorderd initiatief: het CA draait, de hoofdstructuren staan, er wordt voornamelijk gewerkt aan kleine verbeteringen en schaal vergroting.
	Het is niet te zeggen in welk stadium het CA zit, omdat…

4 om inzicht te krijgen in de economische meerwaarde van het ambachtscentrum en de vraag 'Wat kan het de gemeente opleveren als er restafval voorkomen wordt?' zouden wij graag de volgende gegevens ontvangen:
   - hoeveel kost het verwerken van een ton fijn (huishoudelijk) restafval?
     ……euro/ton
   - hoeveel kost het verwerken van een ton grof (huishoudelijk) restafval?
     ……euro/ton

2.2 Monitor Circulaire Ambachtscentra - informatie voor CA

Monitor Circulaire Ambachtscentra 2020

In deze paragraaf is de enquête beschreven zoals deze kan worden uitgezet naar de individuele circulaire ambachtscentra (CA's). De insteek is dat de enquête online zal worden uitgezet en ingevuld.

Welkom bij de Monitor Circulaire Ambachtscentra 2020! Peiljaar 2020.

Namens RWS zouden we u, als contactpersoon van het Circulaire ambachtscentrum (CA), willen vragen deel te nemen aan de jaarlijkse Monitor Circulaire Ambachtscentra.

De enquête bestaat uit twee vragenlijsten.
Vragenlijst 1 bevat zowel vragen over de vorm en van het CA die u (samen met uw collega's) kunt invullen als vragen waarin u gevraagd wordt gegevens van de vestigingen en partners van het CA samen te vatten. De gegevens van vestigingen en partners kunt u ophalen met vragenlijst 2.

Vragenlijst 2 gaat over de specifieke activiteiten, vestiging en impact van de verschillende onderdelen/partners van het CA. Vanuit het de partij die het onderzoek uitvoert is contact met u opgenomen om te bespreken naar welke vestigingen/ partners van het CA dit deel van de enquête uitgezet moet worden. U wordt gevraagd bij elke vestiging/ partnerorganisatie één persoon te vinden die hoofdverantwoordelijk is voor het invullen van de tweede Word-vragenlijst en deze persoon ook deze toelichting op de monitor door te sturen. Zodra alle Word-vragenlijsten zijn ingevuld en door u ontvangen vragen wij u de antwoorden in te vullen in de online enquête. U bent dus verantwoordelijk voor het online indienen van alle monitor onderdelen. Deze Word-versie hoeft u niet op te sturen.

Controleert u alstublieft voor het online invullen of u voor iedere vestiging/ partnerorganisatie een ingevulde vragenlijst heeft ontvangen en of de antwoorden van de partners realistisch zijn. Mocht u twijfelen over het uitzetten van de vragenlijsten, of andere vragen hebben dan kunt u contact opnemen met ……@.com, of bel naar ……

Bijgevoegd vindt u een begrippenlijst, waarbij u kunt nazoeken hoe begrippen in deze monitor gedefinieerd zijn. Wij raden aan deze lijst bij het invullen van de vragenlijsten naast u te houden (eventueel geprint).

Doel en Achtergrond van de Monitor

Nederland is in transitie naar een circulaire economie waarin huidige afvalstoffen als grondstoffen en producten worden beschouwd. Stap voor stap verandert onze maatschappij, die ingericht is op de lineaire gedachte: van nieuwe grondstoffen worden producten gemaakt die aan het einde van hun leven een afvalstof (zonder waarde) zou worden, naar een volledig circulaire economie in 2050. Met als tussendoel, 50 % minder primair grondstof gebruik in 2030. Het stimuleren van circulaire ambachtscentra is een van de manieren waarmee het Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2019-2023 concrete invulling geeft aan deze beleidsdoelen.

Deze Monitor heeft als doel de ontwikkeling van circulaire ambachtscentra (CA) en impact op de gestelde beleidsdoelen te monitoren. Zo doende zal u gevraagd worden informatie te verschaffen over de organisatie van het CA en haar impact op het verminderen van afval, bevorderen van hoogwaardig product- en materiaalgebruik en werkgelegenheid, het bijdragen aan educatie en een gedragsverandering bij inwoners. Deze monitor vormt daarmee ook een begin met het in kaart brengen van hoogwaardig hergebruik in Nederland. De resultaten van de monitor zullen met u worden gedeeld

Goed om te weten: Alle gegeven zullen worden gebruikt om de landelijke ontwikkelingen te monitoren. De monitor heeft niet als doel om individuele centra te beoordelen of de één boven de ander te stellen. Dit geldt voor alle vragen, zo ook die over omzetgegevens. de omvang van CA, de markvraag naar de services en levensvatbaarheid van ambachtscentra te monitoren.

Scope Monitor Circulaire Ambachtscentra

Een circulair ambachtscentrum is een locatie of netwerk waarbij partijen samenwerken om hoogwaardig product- en materiaalhergebruik te realiseren. Een circulair ambachtscentrum bestaat bijvoorbeeld uit samenwerking tussen een milieustraat, kringloopwinkel en reparatiewerkplaats. Maar ook andere partijen die kunnen bijdragen aan hergebruik kunnen zich aansluiten bij het netwerk.

In de praktijk gaat het vaak om een samenwerking van verschillende organisaties. De vragen over het CA zijn alleen van toepassing op het deel van de organisatie(s) dat betrokken is vanaf het moment dat er een handeling plaatsvindt met als doel een product te selecteren voor één van de hoogwaardige R-strategieën (reuse, repair, refurbish, repurpose) tot het moment dat de producten hergebruik worden.

Het deel van de organisatie(s) dat enkel betrokken is bij het selecteren/ scheiden van afvalstromen voor (materiaal) recycling, en de werkstappen die daarop volgen vallen buiten de Monitor Circulaire Ambachtscentra/

Wat we in deze monitor (niet) willen meten

In de praktijk is een circulair ambachtscentrum vaak een samenwerkingsverband van verschillende organisaties (milieustraten, kringloopwinkels, repair cafés etc.) die ook voordat de term CA gebruikt werd al hun bijdragen leverden aan de circulaire economie. In deze monitor wordt geen onderscheid gemaakt tussen nieuwe activiteiten en activiteiten die al bestonden voordat er sprake was van samenwerking. Wel maken we onderscheid tussen ‘CA-activiteiten’, die primair gerelateerd zijn aan hoogwaardig producthergebruik en ‘niet CA-activiteiten’, die primair gerelateerd zijn aan laagwaardig hergebruik en afvalverwerking. Onderstaande definitie en afbeelding 1 licht de afbakening toe die we u vragen te hanteren in deze monitor.

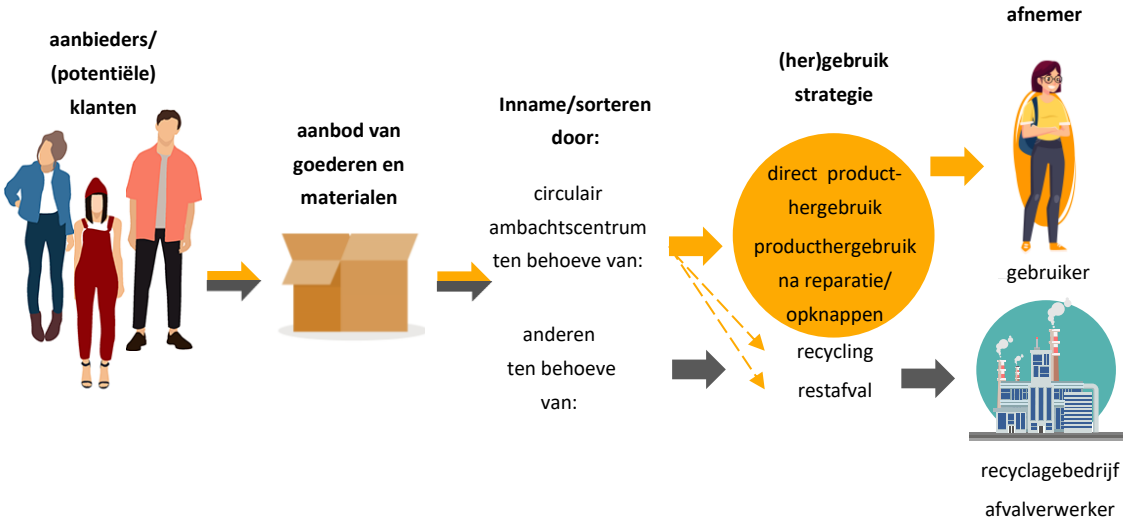
De vragen in deze monitor zijn (alleen) van toepassing op het deel van de organisatie(s) dat betrokken is vanaf het moment dat er een handeling plaatsvindt met als doel product, of materiaal te selecteren voor direct

producthergebruik, of producthergebruik na reparatie/opknappen (dus voor een van de hoogwaardige R-strategieën reuse, repair, refurbish, repurpose) tot en met het moment dat de producten hergebruikt worden.

Het deel van de organisatie(s) dat enkel betrokken is bij het selecteren/ scheiden van afvalstromen voor recycling, en de werkstappen die daarop volgen vallen buiten de definitie van het circulair ambachtscentrum en daarmee buiten de scope van deze monitor.

Afbeelding 1 In onderstaande afbeelding worden circulair ambachtscentra van andere organisaties onderscheiden aan de hand van hun proces. De goederenstromen en activiteiten die volgens bovenstaande definitie bij het CA horen worden met oranje pijlen weergegeven. Hier bieden klanten goederen en materialen aan aan een ambachtscentrum. Het centrum neemt deze producten in en selecteert ze op geschiktheid voor direct producthergebruik en producthergebruik na reparatie/ opknappen. De afnemer van deze goederen is een volgende gebruiker. Enkele goederen die ongeschikt zijn voor hergebruik worden gerecycled of als restafval verwerkt. Bij de organisaties (of organisatieonderdelen) die onderdeel zijn van het CA recycle en restafval stromen een bijproduct en niet het hoofddoel. Daarom zijn de in de afbeelding dunne gestippelde pijlen getekend van het CA naar recycling en restafval.

De goederenstromen, activiteiten en bedrijfsonderdelen die volgens bovenstaande definitie niet bij het CA horen worden met grijze pijlen weergegeven. Hier bieden klanten goederen en materialen aan aan een organisatie. Deze neemt de producten in met het doel dat deze uiteindelijk gerecycled, of als restafval verwerkt worden door bijvoorbeeld een afvalverwerker of recyclebedrijf.

Factory Vectors by Vecteezy, Box vector created by freepik - www.freepik.com, School vector created by pikisuperstar - www.freepik.com

Begrippenlijst

- *consumentenproducten*: met deze verzamelterm worden alle producten en materialen bedoeld die circulaire ambachtscentra innemen:
  - in de monitor worden deze onderverdeeld in de volgende categorieën: textiel, kleingoed/curiosa, meubilair, boeken en platen, speelgoed, fietsen, hobby/vrije tijd, wit en bruingoed en computers(grijsgoed), doe-het-zelf producten (stekkerloos gereedschap, bevestigingsmaterialen, onderdelen etc.), bouwmaterialen, (hout, stenen, tegels, cement etc.);

- *10R-strategiën:* hiermee worden 10 technische manieren geduid om te werken aan een circulaire economie. De 10R ladder omvat zowel hoog als laagwaardige R-strategieën. In CA wordt ingezet op: reuse, repair, refurbish, repurpose en recycle;
- *Reuse:* betekent hergebruik. Het gaat hierbij om het volwaardig hergebruik van producten in zijn geheel in dezelfde functie door een andere gebruiker;
- *Repair:* betekent repareren. Vanuit duurzaamheidsoogpunt is het beter om goed onderhoud en reparatie uit te voeren dan materialen af te danken en nieuwe materialen te gebruiken;
- *Refurbish* betekent renoveren of opknappen. Het gaat er hierbij om producten of bouwdelen te herstellen of te vernieuwen door ze op te knappen;
- *Repurpose:* Betekent herbestemmen. Hierbij wordt een producthergebruikt met een ander doel. Soms worden alleen componenten van het product herstemd in een ander product;
- *Recycle:* brede term die we hier specifiek gebruiken voor gescheiden afvalmaterialen die door recyclingbedrijven worden verwerkt tot grondstoffen voor nieuwe producten.
- *Direct producthergebruik:* hiermee wordt een vorm van hoogwaardig hergebruik van producten bedoelt, zonder dat hiervoor waarde verhogende handelingen nodig zijn zoals opknappen en reparatie (afstoffen/ een eenvoudige schoonmaak vallen wel onder deze categorie). Deze categorie komt overeen met de 10R-strategie 'reuse';
- *Producthergebruik na reparatie/opknappen*: hiermee wordt een vorm van hoogwaardig hergebruik van producten bedoelt waarvoor waarde verhogende handelingen voor nodig zijn. Deze categorie overlapt met de termen 'repair', 'refurbish', 'repurpose'.
- *PSO:* betekent Prestatieladder Socialer Ondernemen. Met behulp hiervan wordt de bijdrage van een organisatie aan het sociaal domein berekent. Waarbij het gaat om het bieden van werk, participatie en ontwikkelmogelijkheden voor PSO-doelgroepen;
- *Lifestyleshop:* Hiermee wordt gedoeld op een hoog segment, of designwinkel waar (her)gebruikte hippe spullen worden verkocht. De lifestyleshop is een aparte winkel en maakt géén onderdeel uit van een kringloopwinkel. De shop onderscheidt zich door het hippe/ luxe karakter van de winkel en hanteert hogere prijzen dan kringloopwinkels;
- *Lifestylehoek:* Hiermee wordt gedoeld op een hoek, of afdeling in een kringloopwinkel waar hoog segment/ design/ hippe (her)gebruikte spullen worden verkocht.
- *Verzorgingsgebied:* Dit is het gebied waar consumenten die een bezoek brengen aan de fysieke winkel(s) (over het algemeen) wonen.

2.3 Monitor Circulaire Ambachtscentra vragenlijst 1 Circulair ambachtscentrum als geheel

Deze vragenlijst gaat over het Circulair ambachtscentrum als geheel en wordt alleen beantwoord door de contactpersoon van het CA. Deze persoon wordt gevraagd hierbij de antwoorden uit vragenlijst 2 (ingevuld door verschillende CA-onderdelen) als input te gebruiken.

Organisatie gegevens

1 Wat is de naam van het circulair ambachtscentrum?

Naam circulair ambachtscentrum: .....

Organisatievorm

2 Welke partnerpartijen vormen samen het circulair ambachtscentrum (online en offline)?

(zet een kruisje voor de aanwezige partijen en vul aan waar nodig)

	kringloop

	milieustraat
	sociaal-maatschappelijke instelling
	reparatiewerkplaats of repair café
	werkplaats of makerplaats; als aanwezig, aantal werk- /makerplaatsen: …..
	onderwijs
	alternatief element met betrekking tot het realiseren van structureel hoogwaardig product- en materiaalhergebruik en het daarvoor inzetten van opleidings- en werkplekken, namelijk…
	anders, namelijk……

3 Welke rol speelt de gemeente in het circulair ambachtscentrum? (meerdere antwoorden mogelijk)

	initiatiefnemer
	aandeelhouder
	subsidiërende partij
	faciliterende partij
	opdrachtgevende partij (bijvoorbeeld contract of dvo)
	geen rol
	anders, namelijk……

Vestigingslocaties en online aanwezigheid

4 Werkt het CA samen op het gebied van online verkoop?

(Toelichting: streep door wat niet van toepassing is)

Ja/nee

5 hoeveel fysieke locaties heeft het CA op dit moment in totaal?

Toelichting: Houdt rekening met de definitie van het CA. Gebruik voor het beantwoorden de antwoorden op vraag 2 uit de vragenlijsten 'onderdeel circulair ambachtscentrum'.

Het CA is gevestigd op/gespreid over ……. fysieke locatie(s)

Functies en services

6 welke functies en services biedt het ambachtscentrum op dit moment (als geheel)?
Kruis uw antwoord aan, meerdere antwoorden mogelijk

Toelichting: Gebruikt u voor het beantwoorden de antwoorden op vraag 3 uit de vragenlijsten 'onderdeel circulair ambachtscentrum'.

*Toelichting: zie de begrippenlijst voor de definities van functies met een **

Aanwezig? X=ja; leeg=nee	Functie/ service
	reuse*
	repair*
	refurbish*

Aanwezig? X=ja; leeg=nee	Functie/ service
	reuse*
	repurpose*
	recycle*
	helpen van burgers bij het sorteren van productstromen die zij afgeven, of zelf sorteren van deze productstromen door een medewerker van het AC
	horeca
	verkoop van producten/materialen (kringloop)
	uitleen/verhuur
	lifestyleshop* (hoog segment/ design winkel die geen onderdeel uitmaakt van een kringloopwinkel)
	lifestylehoek* (hoog segment afdeling/hoek die onderdeel uitmaakt van een kringloopwinkel)
	ophalen van producten en materialen die burgers niet meer nodig hebben
	bezorging van producten van het CA
	shop in shop (als podium/miniverkoopplek van een klant in beheer van CA)
	voorlichting/ informatievoorziening/ ambacht 'les' voor burgers
	onderwijs/leerplek personeel/ studenten
	webshop
	anders namelijk…
	anders namelijk…

Toelichting functioneren CA

7 kunt u kort toelichten hoe het CA georganiseerd is?
Verwerk in uw toelichting het antwoord op de volgende vragen:

- welke bedrijfsonderdelen en partijen zijn gevestigd op dezelfde fysieke locatie?
- welke bedrijfsonderdelen en partijen zijn gevestigd in dezelfde wijk/hetzelfde industrieterrein
- welke bedrijfstonderdelen zijn elders gevestigd, of alleen online betrokken?
- welke goederen en diensten stromen vinden er plaats tussen de organisaties?

Denk hierbij aan de volgende bedrijfsonderdelen kringloop, milieustraat, repair café, werkplaats, lifestyle shop, lifestyle hoek*, onderwijsruimte etc. (begrippen met een * zijn terug te vinden in de begrippenlijst*

Verzorgingsgebied

8 uit welke gemeente(n), of postcodegebieden komen de klanten van het CA?

Toelichting: Het gaat hier alleen om particuliere klanten en niet om bedrijven. Wanneer het CA een of meerderde gemeenten als geheel bediend vragen we u de namen van deze gemeenten in te vullen. Wanneer het verzorgingsgebied van het CA niet samenvalt met de gemeentegrens vragen we u de 4 cijfers van de postcodegebieden waar uw klanten vandaan komen te noteren. De letters kunt u achterwege laten. Op onderstaande website kunt u alle viercijferige postcodes op de interactieve kaart terugvinden. https://www.postcodeafstanden.nl/postcodekaart-nederland.htm

De volgende gemeentes vallen binnen het verzorgingsgebied van het CA:

1..... 2..... 3.....

4..... 5..... 6.....

De volgende postcodes vallen binnen het verzorgingsgebied van het CA:

1..... 2..... 3..... 4..... 5..... 6.....

Materiaal en product behandeling door het circulair ambachtscentrum

9 Hoeveel kilogram producten en materialen zamelde het CA in 2019 in, onderverdeeld in de volgende categorieën?

Toelichting: Als contactpersoon vragen we u de data van alle partners/ vestigingen bij elkaar op te tellen (vraag 4 uit de vragenlijsten 'onderdeel circulair ambachtscentrum'). Controleer hierbij alstublieft of de aangeleverde getallen realistisch zijn, gegeven de afbakening van de vraag die met het de ondersteunende onderzoeker is afgestemd. Zo voorkomen we het dubbeltellen, of missen van materiaalstromen. Bij twijfel kunt u uiteraard contact op nemen.

Houd bij het invullen rekening met de volgende punten:
- wanneer over een categorie geen data beschikbaar, maar er wel een stroom bestaat mag u deze schatten, als u geen idee heeft is vult u '-' in;
- wanneer een categorie niet van toepassing is vult u 0 in;
- rond af op hele kg's;
- zorgt u ervoor dat het totaal van onderstaande categorieën bij elkaar opgeteld altijd klopt;
- spullen die u inzamelt, waarvan u niet bijhoudt tot welke categorie ze behoren, kunnen bij overig worden ingevuld;
- met een * wordt aangeduid dat de definitie van de categorie in de begrippenlijst te vinden is.

Categorie	Massa (kg)
naar afkomst	
totale massa van consumenten afkomstige producten die door het CA ingezameld wordt	
totale massa van bedrijven afkomstige producten die door het CA ingezameld wordt	

massa inkoop van handelaren	
naar bestemming	
massa direct producthergebruik door CA per jaar	
massa producthergebruik na reparatie/opknappen door CA per jaar	
massa materiaalrecycling door CA per jaar (excl. AEEA)	
massa afgifte aan inzamelsysteem AEEA	
massa doorverkoop aan handelaren	
massa restafval door CA per jaar	

10 hoeveel kilogram producten en materialen verkocht, of repareerde het CA in 2019, onderverdeeld in de volgende categorieën? (onder welke categorie werd het aangeslagen bij de kassa?)

Toelichting: Het gaat hier om zowel producthergebruik door verkoop als door gebruik van een reparatieservice. Als contactpersoon vragen we u de data van alle partners/ vestigingen bij elkaar op te tellen (vraag 6 uit de vragenlijsten 'onderdeel circulair ambachtscentrum').

Houd bij het invullen rekening met de volgende punten:

- check alstublieft of de optelsom van de categorieën overeenkomt met de opgegeven totale massa's producten afkomstig van consumenten en bedrijven die door het CA ingezameld wordt in vraag 9;
- wanneer over een categorie geen data beschikbaar, maar er wel een stroom bestaat is mag u deze schatten, als u geen idee heeft vult u '-' in;
- wanneer een categorie niet van toepassing is vult u 0 in;
- rond af op hele kg's;
- zorgt u ervoor dat het totaal van onderstaande categorieën bij elkaar opgeteld altijd klopt;
- spullen die u inzamelt, waarvan u niet bijhoudt tot welke categorie ze behoren, kunnen bij overig worden ingevuld;
- met een * wordt aangeduid dat de definitie van de categorie in de begrippenlijst te vinden is.

Verkoop / reparatie naar productgroep:	Massa direct producthergebruik (kg/jaar)	Massa producthergebruik na reparatie/opknappen door CA (kg/ per jaar)
textiel		
kleingoed		
meubilair		
boeken en platen		
fietsen		
speelgoed		
wit en bruingoed		
computers (grijsgoed)		
hobby/vrijetijd		
doe-het-zelf producten (stekkerloos gereedschap, bevestigingsmaterialen, onderdelen etc.)		
bouwmaterialen (hout, stenen, tegels, cement etc.)		
anders namelijk…		
anders namelijk…		

Omvang circulair ambachtscentrum

11 Wat is het totale terreinoppervlak van het CA in m^2?

Toelichting: Als contactpersoon vragen we u de data van alle partners/ vestigingen bij elkaar op te tellen (vraag 8 uit de vragenlijsten 'onderdeel circulair ambachtscentrum').

Het gaat om de som van het terreinoppervlak, binnen en buiten, van alle locaties van het CA samen. Wanneer er een verhuizing plaats heeft gevonden gaat het om de locatie die het grootste gedeelte van het jaar in gebruik was. Terreinoppervlak dat volgens de gegeven definitie, niet voor CA activiteiten gebruikt wordt dient niet te worden meegerekend.

Bijvoorbeeld: bij een milieustraat telt alleen het terreinoppervlak waar opslag van goederen plaats vindt die later hoogwaardig zullen worden hergebruikt. Het terreinoppervlak waar recycle- en restafvalcontainers staan dient niet te worden meegerekend, omdat dit deel van het terrein niet betrokken is bij één van de activiteiten die volgt nadat een product, of materiaal geselecteerd wordt voor hoogwaardige R-strategieën (reuse, repair, refurbish, repurpose). De afvalbak bij een kringloopbedrijf telt uiteraard wel gewoon mee, omdat deze benodigd is in de bedrijfsvoering die bijdraagt aan hoogwaardige R-strategieën.

Rond a.u.b. af op hele m^2

…….. m^2

12 Wat is het totale vloeroppervlak van het CA?

Toelichting: Als contactpersoon vragen we u de data van alle partners/ vestigingen bij elkaar op te tellen (vraag 9 uit de vragenlijsten 'onderdeel circulair ambachtscentrum').

Het gaat om de som van de vloeroppervlakte gemeten langs de binnen omtrek van alle bouwlagen van alle gebouwen en semigesloten werkplekken die een dak hebben. Wanneer er een verhuizing plaats heeft gevonden gaat het om de locatie die het grootste gedeelte van het jaar in gebruik was. Oppervlak dat volgens de gegeven definitie, niet voor CA activiteiten gebruikt wordt, dient niet te worden meegerekend. (Bijvoorbeeld: als één ruimte van een onderwijsinstelling gebruikt wordt als werkplaats voor het CA, dient alleen het oppervlak van die ruimte meegeteld te worden, en niet de volledige onderwijsinstelling.

Rond a.u.b. af op hele m^2

…….. m^2

13 Wat was de omzet uit verkoop in 2019 van het CA?

Toelichting: Als contactpersoon vragen we u de data van alle partners/ vestigingen bij elkaar op te tellen (vraag 10 uit de vragenlijsten 'onderdeel circulair ambachtscentrum').

Onder omzet uit verkoop valt alleen de omzet van het CA zoals gedefinieerd in de algemene toelichting monitor, omzet uit activiteiten die <u>niet</u> volgen op een activiteit die volgt na een werkstap waarin producten geselecteerd worden voor een van de hoogwaardige R-strategieën dient <u>niet</u> te worden meegerekend. Echter kan het voorkomen dat na selectie blijkt dat producten toch ongeschikt zijn voor een hoogwaardige strategie, of dat er de voorkeur aan wordt gegeven om deze stroom via een handelaar te laten lopen. Deze laagwaardige verkoop, of doorverkoop vallen onder de categorieën 'omzet uit verkoop materiaal recycling' en 'omzet uit verkoop aan handelaren'

- wanneer over een categorie geen data beschikbaar is mag u deze schatten, als u geen idee heeft, of de categorie niet van toepassing is bestaat is vult u '-' in;
- rond af op hele euro's.

Categorie	Omzet (euro)
totale omzet uit verkoop materialen en producten door CA	
Naar bestemming	
omzet uit verkoop direct producthergebruik door CA per jaar	
omzet uit verkoop producthergebruik na reparatie/opknappen door CA per jaar	
omzet uit verkoop materiaalrecycling door CA per jaar	
omzet uit verkoop aan handelaren	

14 Wat was de omzet uit reparaties in 2019 van het CA?

Toelichting: Als contactpersoon vragen we u de data van alle partners/ vestigingen bij elkaar op te tellen (vraag 11 uit de vragenlijsten 'onderdeel circulair ambachtscentrum').

Het gaat hier om omzet uit reparatieservices, en niet om de verkoop van gerepareerde producten. Dus bijvoorbeeld, een klant brengt eigen kapot product naar CA, het CA repareert deze en dezelfde klant neemt het product na reparatie weer mee naar huis.

Rond a.u.b. af op hele euro's

Categorie	Omzet (euro)	Omzet ontvangen van CA-partners (euro)
omzet uit reparaties		

15 Wat was de omzet uit overige diensten in 2019 van het CA? (bijvoorbeeld cursussen, rondleidingen, horeca, onderwijs etc.)

Toelichting: Als contactpersoon vragen we u de data van alle partners/ vestigingen bij elkaar op te tellen (vraag 12 uit de vragenlijsten 'onderdeel circulair ambachtscentrum').

Onder omzet uit overige diensten valt alleen de omzet van het CA zoals gedefinieerd in de algemene toelichting monitor wordt meegerekend, omzet uit activiteiten die geen raakvlak hebben met een van de hoogwaardige R-strategieën dient niet te worden meegerekend.

Rond a.u.b. af op hele euro's

…… euro

Financiële zelfstandigheid

Goed om te weten: De gegevens over financiële zelfstandigheid worden gebruikt om op landelijk niveau de marktvraag naar de services, en de levensvatbaarheid van ambachtscentra te monitoren. Gegevens worden niet voor de beoordeling van individuele centra, of onderdelen gebruikt.

16 Hoeveel kosten maakte het CA in 2019?

Toelichting: Als contactpersoon vragen we u de data van alle partners/ vestigingen bij elkaar op te tellen (vraag 13 uit de vragenlijsten 'onderdeel circulair ambachtscentrum').

het gaat hier om de kosten op de winst- en verliesrekening voor belasting, niet de uitgaven uit het kasstroomoverzicht. Bij investeringen rekent u dus met de afschrijvingen in plaats van de aankoopwaarde. Ook de winstbelasting rekent u niet mee onder de kosten.

Rond a.u.b. af op hele euro's

Categorie	Kosten (euro)
totale kosten 2019	

17 Hoe waarschijnlijk is het dat het circulair ambachtscentrum het afgelopen jaar financieel op eigen benen had kunnen staan?

Toelichting: Als contactpersoon vragen we u naar het CA als geheel te kijken, hiervoor kunt u de input van de verschillende vestigingen/partners gebruiken (vraag 14 uit de vragenlijsten 'onderdeel circulair ambachtscentrum').

Financieel op eigen benen staan betekent hier dat:
- *het centrum niet afhankelijk is van subsidies die het CA naast de 'normale bedrijfsvoering' ontvangt (vergoedingen voor diensten, of gesubsidieerde additionele werkgelegenheid zijn onderdeel van de 'normale bedrijfsvoering');*
- *ondernemers er (parttime) een eerlijke boterham mee kunnen verdienen zonder er geld/ vrije tijd op toe te leggen.*
- *Wanneer sommige CA-onderdelen niet financieel op eigen benen kunnen staan en andere wel, vragen we u een afweging te maken in hoe zwaar dit drukt op het samenwerkingsverband als geheel. Zou deze kunnen voort bestaan zonder deze onderdelen?*

	dit is nu al het geval
	zeer waarschijnlijk
	waarschijnlijk
	twijfelachtig
	onwaarschijnlijk
	zeer onwaarschijnlijk/ onmogelijk

Personeelsbestand

18 Hoeveel personen zijn bij het CA werkzaam/betrokken in de onderstaande categorieën en hoeveel fte vullen zij in?

Toelichting: Als contactpersoon vragen we u de data van alle partners/ vestigingen bij elkaar op te tellen (vraag 17 uit de vragenlijsten 'onderdeel circulair ambachtscentrum').

Een persoon kan slechts in 1 categorie vallen, tenzij hij/zij echt met twee verschillende dienstverbanden bij het CA betrokken is. Bijvoorbeeld iemand met een betaalde bijbaan op zaterdag die doordeweeks stageloopt.

- *indien er geen personen in een specifieke categorie in dienst zijn, vul dan '0' in;*
- *indien er wel personen in een specifieke categorie in dienst zijn, maar u hierover geen cijfers heeft, vul dan '-' in.*

Categorie	Aantal personen	Aantal fte
betaalde werkplek (zonder tegemoetkoming loonkosten)		
leerplek student		
vrijwilliger (zonder verplichting vanuit instanties)		

additionele/gesubsidieerde werkgelegenheid: werkervaringsplaats, re-integratie traject etc.		
overig		

19 Hoeveel medewerkers uit een PSO-doelgroep zijn bij het CA werkzaam en hoeveel fte vullen zij in?

Toelichting: Als contactpersoon vragen we u de data van alle partners/ vestigingen bij elkaar op te tellen (vraag 18 uit de vragenlijsten 'onderdeel circulair ambachtscentrum').

Onder PSO-medewerkers verstaan wij directe medewerkers van het CA die vallen in een van de volgende doelgroepen: SW-geïndiceerd, participatiewet zonder loonkosten, participatiewet met loonkosten, WAO/WIA/WIZ, WAJONG, WW, WIW, ID-baan, doelgroep status verloren, jonggehandicapten WML, Overig ingeschreven doelgroepregister.

- *indien er geen PSO-medewerkers in dienst zijn, vul dan '0' in;*
- *indien er wel PSO-medewerkers doorstroomden, maar u hierover geen cijfers heeft, vul dan '-' in.*

Categorie	Aantal personen	Aantal fte
PSO-medewerkers		

20 Hoeveel PSO-medewerkers stroomden in 2019 door naar betaald werk (binnen of buiten de organisatie)?

Toelichting: Als contactpersoon vragen we u de data van alle partners/ vestigingen bij elkaar op te tellen (vraag 19 uit de vragenlijsten 'onderdeel circulair ambachtscentrum').

- *indien er geen PSO-medewerkers doorstroomden, vul dan '0' in;*
- *indien er wel PSO-medewerkers doorstroomden, maar u geen exacte getallen heeft), maak dan a.u.b. een zo precies mogelijke schatting;*
- *indien er wel PSO-medewerkers doorstroomden, maar u dit niet kan schatten, vul dan '-' in.*

.....(aantal)

21 Hoeveel PSO-medewerkers behaalden (mede dankzij het CA) in 2019 een diploma dat toegang gaf tot een hoger opleidingsniveau (binnen of buiten de organisatie)?

Toelichting: Als contactpersoon vragen we u de data van alle partners/ vestigingen bij elkaar op te tellen (vraag 20 uit de vragenlijsten 'onderdeel circulair ambachtscentrum').

- *indien er geen PSO-medewerkers een diploma behaalden, vul dan '0' in;*
- *indien er wel PSO-medewerkers diploma behaalden, maar u geen exacte getallen heeft), maak dan a.u.b. een zo precies mogelijke schatting;*
- *indien er wel PSO-medewerkers diploma behaalden, maar u dit niet kan schatten, vul dan '-' in.*

.....(aantal)

Samenwerking onderwijsinstelling (alleen in te vullen als uw CA samenwerkt met een onderwijsinstelling of studenten)

22 Met welke onderwijsniveaus wordt samengewerkt (kruis uw antwoord aan meerdere antwoorden mogelijk)

Toelichting: Als contactpersoon vragen we u de data van alle partners/ vestigingen samen te vatten (vraag 21 uit de vragenlijsten 'onderdeel circulair ambachtscentrum').

	basisonderwijs		Volwasseneneducatie
	speciaal (voortgezet) onderwijs		MBO niveau 1 (assistent opleiding)
	Praktijkonderwijs		MBO niveau 2 (Basisberoepsopleiding)
	VMBO 1 (BBL)		MBO niveau 3 (Vakopleiding)
	VMBO 2 (GL)		MBO niveau 4 (Middel kaderopleiding)
	VMBO 3 (KBL)		MBO specialisten opleiding
	VMBO 4 (TL)		HBO
	HAVO		universiteit
	VWO		na/ bijscholingscursussen

23 Hoeveel leerlingen van onderwijsinstellingen namen in 2019 bij het CA deel aan een van de volgende activiteiten?

Toelichting: Als contactpersoon vragen we u de data van alle partners/ vestigingen bij elkaar op te tellen (vraag 22 uit de vragenlijsten 'onderdeel circulair ambachtscentrum').

Activiteit	Aantal	Activiteit	Aantal
onderzoeksstage		Begeleid schoolvak (praktijk/ theorie)	
werkstage		éénmalige rondleiding/ workshop	
snuffelstage		anders namelijk….	
maatschappelijke diensttijd			

Bezoekers circulair ambachtscentrum

24 Hoeveel bezoekers/ klanten had het CA in 2019 in de volgende categorieën?

Toelichting: Als contactpersoon vragen we u de data van alle partners/ vestigingen bij elkaar op te tellen (vraag 23 uit de vragenlijsten 'onderdeel circulair ambachtscentrum').

- *indien u géén bezoekers/klanten in een categorie heeft gehad, vul dan '0' in;*
- *indien u geen exacte getallen heeft (er ontbreken bijvoorbeeld perioden), maak dan a.u.b. een zo precies mogelijke schatting;*
- *indien u wel bezoekers/klanten de verschillende categorieën heeft gehad, maar de aantallen niet heeft gemeten, vul dan '-' in.*

Type bezoeker/klant	Aantal
Betalende bezoekers (op basis van kassaregistraties)	
niet betalende bezoekers (op basis van teller of extrapolatie incidentele telling)	
aantal unieke zakelijke klanten (op basis van facturatie)	

Betrokkenheid burgers

25 Hoeveel bezoekers woonden in 2019 een informatief event of cursus van het CA bij?

Toelichting: Als contactpersoon vragen we u de data van alle partners/ vestigingen bij elkaar op te tellen (vraag 24 uit de vragenlijsten 'onderdeel circulair ambachtscentrum').

Het gaat in deze vraag om alle typen activiteiten (rondleiding, theorie, praktijk) die een raakvlak hebben bij een van de hogere R-strategieën.

…… (aantal)

Successen en obstakels

26 Welke concepten/ productstromen/ business model werken goed in het CA, en wat zouden anderen daarvan kunnen leren?

27 Welke concepten/ productstromen/ business werken (nog) niet zo goed in het CA en waarom?

28 Hoe zou de overheid het CA kunnen helpen om meer hoogwaardig hergebruik (upcycling en directe hergebruik) te faciliteren? En welke belemmering(en) zou dit oplossen?

Feedback

We vragen u onderstaande vragen in te vullen vanuit uw eigen perspectief. U hoeft dus niet de antwoorden van de partners/vestigingen samen te vatten.

29 Heeft u deze vragenlijst volledig kunnen invullen?

Ja/nee

30 Waarom heeft u de openstaande vragen niet volledig kunnen invullen?

	gegevens zijn niet beschikbaar
	tijdgebrek

	de vragen waren onduidelijk
	anders, namelijk:

31 Welke onderdelen waren voor u lastig om in te vullen en waarom?

32 Hartelijk dank voor het invullen van deze enquête ten behoeve van de Monitor Circulaire Ambachtscentra. Heeft u opmerkingen of vragen? Dan kunt u deze hieronder kwijt. Mocht u graag een reactie van ons willen laat dan ook het telefoonnummer/ e-mailadres achter waarop wij u kunnen bereiken.

2.4 Vragenlijst 2, onderdeel Circulair ambachtscentrum

Vragenlijst 2 zal door de CA-contactpersonen worden uitgezet naar de verschillende CA-onderdelen. Deze kunnen de vragenlijst in Word inleveren. De CA-contactpersoon zal de antwoorden uit deze vragenlijst verifiëren, invoeren in de online enquête en de antwoorden gebruiken om vragenlijst 1 in te vullen.

Leeswijzer vragenlijst 2 voor onderzoeker

Vragenlijst 2 bevat vrijwel dezelfde vragen als vragenlijst 1, maar richt zich op 1 CA-onderdeel. Bij alle vragen waar onderlinge geld en goederen stromingen mogelijk zijn, wordt aangegeven dat een specifiekere scope omschrijving meegegeven kan worden, zodat een optelsom van alle onderdelen uiteindelijk de som van het CA geeft zonder gaten of dubbeltellingen. Zie onderstaand voorbeeld van zo'n scope afbakening.

voorbeeld
Vraag 4: Hoeveel kilogram producten en materialen zamelde uw organisatie als onderdeel van het CA in 2019 in, onderverdeeld in de volgende categorieën?
Mogelijkheid om hier een scope afbakening aan toe te voegen. Bijvoorbeeld: de massa producten en materialen die NIET ontvangen werd van andere CA-partners

Daarnaast bevat vragenlijst 2 ook vragen over hoe data over massa's producten en materialen verkregen zijn. Dit ten behoeve van de aankomende Europese monitor.

Organisatie gegevens

1 kunt u de gevraagde gegevens over uw organisatie delen?

Naam organisatie: .....

Onderdeel/partner van ambachtscentrum: .....

2 hoeveel fysieke locaties heeft uw organisatie op dit moment die aan het CA verbonden zijn?
Toelichting: Houdt rekening met de definitie van het CA.

De organisatie is gevestigd op/gespreid over ..... fysieke locatie(s)

functies en services

3 Welke functies en services biedt ow organisatie op dit moment als onderdeel van het ambachtscentrum?
Kruis uw antwoord aan, meerdere antwoorden mogelijk

*Toelichting: zie de begrippenlijst voor de definities van functies met een **

Aanwezig? X=ja; leeg=nee	Functie/ service
	reuse*
	repair*
	refurbish*
	repurpose*
	recycle*
	Helpen van burgers bij het sorteren van productstromen die zij afgeven, of zelf sorteren van deze productstromen door een medewerker van het AC
	horeca
	verkoop van producten/materialen (kringloop)
	uitleen/verhuur
	lifestyleshop* (hoog segment/ design winkel die geen onderdeel uitmaakt van een kringloopwinkel)
	lifestylehoek* (hoog segment afdeling/hoek die onderdeel uitmaakt van een kringloopwinkel)
	ophalen
	bezorging
	shop in shop (als podium/miniverkoopplek van een klant in beheer van CA)
	voorlichting/ informatievoorziening/ ambacht 'les' voor burgers
	onderwijs/leerplek personeel/ studenten
	webshop
	anders namelijk…
	anders namelijk…

Materiaal en product behandeling door het circulair ambachtscentrum

4 hoeveel kilogram producten en materialen zamelde uw organisatie als onderdeel van het CA in 2019 in, onderverdeeld in de volgende categorieën?
Mogelijkheid om hier een scope afbakening aan toe te voegen. Bijvoorbeeld: de massa producten en materialen die NIET ontvangen werd van andere CA-partners

houdt bij het invullen rekening met de onderstaande punten:

- *wanneer over een categorie geen data beschikbaar, maar er wel een stroom bestaat mag u deze schatten, als u geen idee heeft vult u '-' in;*
- *wanneer een categorie niet van toepassing is vult u 0 in;*
- *rond af op hele kg's;*
- *zorgt u ervoor dat het totaal van onderstaande categorieën bij elkaar opgeteld altijd klopt;*
- *spullen die u inzamelt, waarvan u niet bijhoudt tot welke categorie ze behoren, kunnen bij overig worden ingevuld;*
- *met een * wordt aangeduid dat de definitie van de categorie in de begrippenlijst te vinden is.*

Categorie	**Massa (scope afbakening) (kg)**
totale massa consumentenproducten die door het CA ingezameld wordt	
totale massa bedrijfsafval die door het CA ingezameld wordt	
massa inkoop van handelaren	
Naar bestemming	
massa direct producthergebruik door CA per jaar	
massa producthergebruik na reparatie/opknappen door CA per jaar	
massa materiaalrecycling door CA per jaar (excl. AEEA)	
massa afgifte aan inzamelsysteem AEEA	
massa doorverkoop aan handelaren	
massa restafval door CA per jaar	

5 hoe meet uw organisatie massa's ingezamelde producten en materialen? (meerdere antwoorden mogelijk)

	De totale massa is geschat op basis van het aantal brengers en een gemiddeld gewicht per brenger
	Met behulp van KPRS - IdeaX software worden bij inname alle product(eenheden) geteld automatisch gekoppeld aan gewichten
	Bij inname worden alle product eenheden gewogen en geregistreerd
	Bij restafval, recycling, doorverkoop, inkoop wordt op basis van gewicht (gewogen, of berekend op basis van kentallen) afgerekend
	massa's (direct en indirect) producthergebruik worden zijn berekend als restterm
	De massa's zijn gebaseerd op persoonlijke inschattingen
	anders, namelijk:

6 hoeveel kilogram producten en materialen verkocht, of repareerde uw organisatie als onderdeel van het CA in 2019 aan klanten onderverdeeld in de volgende categorieën?
Mogelijkheid om hier een scope afbakening aan toe te voegen. Bijvoorbeeld: verkochte producten en materialen aan klanten (exclusief CA-partners). Voeg deze 'exclusief groep' dan ook toe aan onderstaande tabel zodat het totaal weer overeenkomt met vraag 4.

Toelichting: Het gaat hier om zowel producthergebruik door verkoop als door gebruik van een reparatieservice. vul categorieën in onder de categorie waarin ze werden aangeslagen bij de kassa.
Check alstublieft of de optelsom van de categorieën overeenkomt met het opgegeven totaal in vraag 4.

Verkoop naar productgroep:	Massa direct producthergebruik (kg/jaar)	Massa producthergebruik na reparatie/opknappen door CA (kg/ per jaar)
textiel		
kleingoed		
meubilair		
boeken en platen		
fietsen		
speelgoed		
wit en bruingoed		
computers (grijsgoed)		
hobby/vrijetijd		
doe-het-zelf producten (stekkerloos gereedschap, bevestigingsmaterialen, onderdelen etc.)		
bouwmaterialen (hout, stenen, tegels, cement etc.)		
anders namelijk…		
anders namelijk…		
alle categorieën verkocht aan CA-partners		

7 hoe meet uw organisatie massa's verkochte producten en materialen? (meerdere antwoorden mogelijk)

	Met behulp van KPRS - IdeaX software (product eenheden worden geteld en gekoppeld aan gewichten)
	Wegen van producten per eenheid (gekoppeld aan het kassa systeem)
	massa's zijn gebaseerd op een persoonlijke inschatting
	anders, namelijk:

Omvang ambachtscentrum

8 wat is het totale terreinoppervlak van het deel van uw organisatie dat deel uitmaakt van het CA in m^2?

Toelichting: het gaat om de som van het terrein, binnen en buiten. Wanneer er een verhuizing plaats heeft gevonden gaat het om de locatie(s) die het grootste gedeelte van het jaar in gebruik was/ waren. Terreinoppervlak dat volgens de gegeven definitie, niet voor CA activiteiten gebruikt wordt dient niet te worden meegerekend.

Bijvoorbeeld: bij een milieustraat telt alleen het terreinoppervlak waar opslag van goederen plaats vindt die later hoogwaardig zullen worden hergebruikt. Het terreinoppervlak waar recycle- en restafval containers staan dient niet te worden meegerekend.

Rond a.u.b. af op hele m^2

…… m^2

9 wat is het totale vloeroppervlak van het CA?

Toelichting: het gaat om de som van de (netto) vloeroppervlakte gemeten langs de binnen omtrek van alle bouwlagen. Wanneer er een verhuizing plaats heeft gevonden gaat het om de locatie die het grootste gedeelte van het jaar in gebruik was. Oppervlak dat volgens de gegeven definitie, niet voor CA activiteiten gebruikt wordt dient niet te worden meegerekend. Bijvoorbeeld: als één ruimte van een onderwijsinstelling

gebruikt wordt als werkplaats voor het CA, dient alleen het oppervlak van die ruimte meegeteld te worden, en niet de volledige onderwijsinstelling.

Rond a.u.b. af op hele m^2

…… m^2

10 wat was de omzet uit verkoop in 2019 van uw organisatie als onderdeel van het CA, en welk deel van de omzet werd ontvangen van CA-partners?
Mogelijkheid om hier een scope afbakening aan toe te voegen. Bijvoorbeeld: omzet ontvangen van NIET CA-partners. Voeg deze scope afbakening dan ook toe aan onderstaande tabel voor extra duidelijkheid

Toelichting: hieronder valt alleen de omzet van het CA zoals gedefinieerd in de algemene toelichting monitor, omzet uit activiteiten die geen raakvlak hebben met een van de hoogwaardige R-strategieën dient niet te worden meegerekend.

Rond a.u.b. af op hele euro's

Categorie	**Omzet scope afbakening (euro)**
totale omzet uit verkoop materialen en producten door CA	
Naar bestemming	
omzet uit verkoop direct producthergebruik door CA per jaar	
omzet uit verkoop producthergebruik na reparatie/opknappen door CA per jaar	
omzet uit verkoop materiaalrecycling door CA per jaar	
omzet uit verkoop aan handelaren	
omzet uit verkoop restafval door CA per jaar	

11 wat was de omzet uit reparaties in 2019 van uw organisatie als onderdeel van het CA?

Mogelijkheid om hier een scope afbakening aan toe te voegen. Bijvoorbeeld: omzet ontvangen van NIET CA-partners.

Toelichting: Het gaat hier om omzet uit reparatieservices, en niet om de verkoop van gerepareerde producten. Dus bijvoorbeeld, een klant brengt eigen kapot product naar CA en neemt het na reparatie weer naar huis.

Rond a.u.b. af op hele euro's

Categorie	**Omzet (euro)**	**Omzet ontvangen van CA-partners (euro)**
omzet uit reparaties		

12 wat was de omzet uit overige diensten in 2019 van uw organisatie als onderdeel van het CA? (bijvoorbeeld cursussen, rondleidingen, horeca, onderwijs etc.)

Mogelijkheid om hier een scope afbakening aan toe te voegen. Bijvoorbeeld: omzet ontvangen van NIET CA-partners.

Toelichting: Alleen de omzet van het CA zoals gedefinieerd in de algemene toelichting monitor wordt meegerekend, omzet uit activiteiten die geen raakvlak hebben met een van de hoogwaardige R-strategieën dient niet te worden meegerekend.

Rond a.u.b. af op hele euro's

…… euro

13 hoeveel kosten maakte uw organisatie in 2019 als onderdeel van het CA?
Mogelijkheid om hier een scope afbakening aan toe te voegen. Bijvoorbeeld: kosten betaald aan NIET CA-partners.

Toelichting: het gaat hier om de kosten op de winst- en verliesrekening, niet de uitgaven uit het kasstroomoverzicht.
Rond a.u.b. af op hele euro's

Categorie	Kosten (euro)
totale kosten 2019	

14 hoe waarschijnlijk is het dat uw organisatie als onderdeel van het circulair ambachtscentrum het afgelopen jaar financieel op eigen benen had kunnen staan?

Toelichting: financieel op eigen benen staan betekent hier dat:
- *het centrum niet afhankelijk is van subsidies die het CA naast de 'normale bedrijfsvoering' ontvangt (vergoedingen voor diensten, of gesubsidieerde additionele werkgelegenheid zijn onderdeel van de 'normale bedrijfsvoering);*
- *ondernemers er (parttime) een eerlijke boterham mee kunnen verdienen zonder er geld/ vrijetijd op toe te leggen.*

	dit is nu al het geval
	zeer waarschijnlijk
	waarschijnlijk
	twijfelachtig
	onwaarschijnlijk
	zeer onwaarschijnlijk/ onmogelijk

15 welke producten werden er in uw organisatie als onderdeel van het CA gerepareerd/ opgeknapt, of geupcycled en hoe financieel aantrekkelijk was dit in 2019?

In de eerste twee regels worden een voorbeelden gegeven

Reparatie/ opknap of upcycle concept ('verkocht product type y' - 'gemaakt van product type x', of opknappen 'producttype z')	Wordt winstgevend verkocht	De kosten en baten zijn ongeveer gelijk	Hier wordt geld op toegelegd
deurknoppen - gemaakt van plastic doppen	x		
opknappen meubels		x	

16 heeft u opmerkingen over bovenstaande vraag, dan kunt u deze hier kwijt. Vermeld bij uw opmerking over welk concept (eerste kolom) uw opmerking gaat.

Personeelsbestand

17 hoeveel personen zijn bij uw organisatie als onderdeel van het CA werkzaam in de onderstaande categorieën en hoeveel fte vullen zij in?

Toelichting: een persoon kan slechts in 1 categorie vallen, tenzij hij/zij echt met twee verschillende dienstverbanden bij het CA betrokken is. Bijvoorbeeld iemand met een betaalde bijbaan op zaterdag die doordeweeks stageloopt.

- *indien er geen personen in een specifieke categorie in dienst zijn, vul dan '0' in;*
- *indien er wel personen in een specifieke categorie in dienst zijn, maar u hierover geen cijfers heeft, vul dan '-' in.*

Categorie	Aantal personen	Aantal fte
betaalde werkplek (zonder tegemoetkoming loonkosten)		
leerplek student		
vrijwilliger (zonder verplichting vanuit instanties)		
additionele/gesubsidieerde werkgelegenheid: werkervaringsplaats, re-integratie traject etc.		
overig		

18 hoeveel medewerkers uit een PSO-doelgroep zijn bij uw organisatie als onderdeel van het CA werkzaam en hoeveel fte vullen zij in?

Toelichting: onder PSO-medewerkers verstaan wij directe medewerkers van het CA die vallen in een van de volgende doelgroepen: SW-geïndiceerd, participatiewet zonder loonkosten, participatiewet met loonkosten, WAO/WIA/WIZ, WAJONG, WW, WIW, ID-baan, doelgroep status verloren, jonggehandicapten WML, Overig ingeschreven doelgroepregister.

- *indien er geen PSO-medewerkers in dienst zijn, vul dan '0' in;*

- *indien er wel PSO-medewerkers doorstroomden, maar u hierover geen cijfers heeft, vul dan '-' in.*

Categorie	Aantal personen	Aantal fte
PSO-medewerkers		

19 hoeveel PSO-medewerkers stroomden in 2019 door naar betaald werk (binnen of buiten de organisatie)?

- *indien er geen PSO-medewerkers doorstroomden, vul dan '0' in;*
- *indien er wel PSO-medewerkers doorstroomden, maar u geen exacte getallen heeft), maak dan a.u.b. een zo precies mogelijke schatting;*
- *indien er wel PSO-medewerkers doorstroomden, maar u dit niet kan schatten, vul dan '-' in.*

…….(aantal)

20 Hoeveel PSO-medewerkers behaalden (mede dankzij het CA) in 2019 een diploma dat toegang gaf tot een hoger opleidingsniveau (binnen of buiten de organisatie)?

- *indien er geen PSO-medewerkers een diploma behaalden, vul dan '0' in;*
- *indien er wel PSO-medewerkers diploma behaalden, maar u geen exacte getallen heeft), maak dan a.u.b. een zo precies mogelijke schatting;*
- *indien er wel PSO-medewerkers diploma behaalden, maar u dit niet kan schatten, vul dan '-' in.*

…….(aantal)

Samenwerking onderwijsinstelling (alleen in te vullen als uw CA samenwerkt met een onderwijsinstelling of studenten)

21 met welke onderwijsniveaus wordt samengewerkt (kruis uw antwoord aan meerdere antwoorden mogelijk)

	basisonderwijs		Volwasseneneducatie
	speciaal (voortgezet) onderwijs		MBO niveau 1 (assistent opleiding)
	Praktijkonderwijs		MBO niveau 2 (Basisberoepsopleiding)
	VMBO 1 (BBL)		MBO niveau 3 (Vakopleiding)
	VMBO 2 (GL)		MBO niveau 4 (Middel kaderopleiding)
	VMBO 3 (KBL)		MBO specialisten opleiding
	VMBO 4 (TL)		HBO
	HAVO		universiteit
	VWO		na/ bijscholingscursussen

22 Hoeveel leerlingen van onderwijsinstellingen namen in 2019 bij het AC deel aan een van de volgende activiteiten?

Activiteit	Aantal	Activiteit	Aantal
onderzoeksstage		begeleidschoolvak (praktijk/ theorie)	
werkstage		éénmalige rondleiding/ workshop	
snuffelstage		anders namelijk….	

Bezoekers circulair ambachtscentrum

23 hoeveel bezoekers/ klanten had uw organisatie als onderdeel van het CA in 2019 in de volgende categorieën?

- *indien u géén bezoekers/klanten in een categorie heeft gehad, vul dan '0' in;*
- *indien u geen exacte getallen heeft (er ontbreken bijvoorbeeld perioden), maak dan a.u.b. een zo precies mogelijke schatting;*
- *indien u wel bezoekers/klanten de verschillende categorieën heeft gehad, maar de aantallen niet heeft gemeten, vul dan '-' in.*

Type bezoeker/klant	Aantal
betalende bezoekers (op basis van kassaregistraties)	
niet betalende bezoekers (op basis van teller of extrapolatie incidentele telling)	
aantal unieke zakelijke klanten (op basis van facturatie)	

Betrokkenheid burgers

24 hoeveel bezoekers woonden in 2019 een informatie event of cursus bij van uw organisatie, als onderdeel van het CA?

Toelichting: het gaat hierbij om alle typen activiteiten (rondleiding, theorie, praktijk) die een raakvlak hebben bij een van de hogere R-strategieën.

..... (aantal)

Successen en obstakels

25 welk concepten/ productstromen/ business model werkt goed in het CA, en wat zouden anderen daarvan kunnen leren?

26 welke concepten/ productstromen/ business werken (nog) niet zo goed in het CA en waarom?

27 hoe zou de overheid het CA kunnen helpen om meer hoogwaardig hergebruik (upcycling en directe hergebruik) te faciliteren? En welke belemmering(en) zou dit oplossen?

Feedback

28 heeft u deze vragenlijst volledig kunnen invullen?

Ja/nee

29 waarom heeft u de openstaande vragen niet volledig kunnen invullen?

	Gegevens zijn niet beschikbaar
	tijdgebrek
	de vragen waren onduidelijk
	anders, namelijk:

30 welke onderdelen waren voor u lastig om in te vullen en waarom?

31 hartelijk dank voor het invullen van deze enquête ten behoeve van de Monitor Circulaire Ambachtscentra. Heeft u opmerkingen of vragen? Dan kunt u deze hieronder kwijt. Mocht u graag een reactie van ons willen laat dan ook het telefoonnummer/ e-mailadres achter waarop wij u kunnen bereiken.

3

ANALYSE / PRESENTATIEFORMAT

Dit hoofdstuk beschrijft met behulp van welke vragen en analyses de onderzoeksdoelen van de monitor kunnen worden beantwoord. In principe wordt er altijd gerefereerd naar de vragen in ‘vragenlijst 1 Monitor circulair ambachtscentrum (als geheel)’ tenzij anders benoemd. ‘Vragenlijst 2 onderdeel circulair ambachtscentrum ‘geeft input voor vragenlijst 1, met betrekking tot één onderdeel van de organisatie (wordt in vragenlijst 1 expliciet naar verwezen). In de analyse verwijzen we alleen naar de vraagnummers uit vragenlijst 1. In de beschrijving van de analyses wordt ook gebruik gemaakt van de informatie op onderdeelniveau uit vragenlijst 2. Dit gebeurt echter zonder de vraagnummers uit vragenlijst 2 te benoemen.

3.1 Landelijke overzicht CA

Algemene informatie

Vraag 1 en 3 uit de gemeentelijke enquête geven respectievelijk inzicht in het aantal CA in Nederland en hun volwassenheid op basis van 3 niveaus. Over tijd kan hiermee de groei van het aantal centra en de volwassenheid gemonitord worden. Door alle CA met hun verzorgingsgebieden (vraag 8, vragenlijst 1 circulair ambachtscentrum) weer te geven op 1 kaart wordt een overzicht gecreëerd van alle centra en hun nationale dekking.

Tabel 3.1 Vragen ten behoeve van vergaren algemene informatie

Vraag	Vraag nr.
is er in uw gemeente een circulair ambachtscentrum, of bestaan hier ideeën voor?	1 gemeentelijke enquête
welk ontwikkelstadium omschrijft de ontwikkeling van het circulair ambachtscentrum het best	3 gemeentelijke enquête
uit welke gemeente(n), of postcodegebieden komen de klanten van het CA?	8 vragenlijst 1 circulair ambachtscentrum (als geheel)

Contactpersonen voor CA monitor

Het resultaat van vraag 2 van de enquête voor gemeenten is een overzicht van de contactgegevens van de contactpersonen van alle CA. Deze personen zullen de enquête voor CA ontvangen, ter kennisname (stadia richten en inrichten), of om (deels) in te vullen (stadia verrichten en gevorderd initiatief).

Tabel 3.2 Vragen ten behoeve van vergaren contactgegevens CA

Vraag	Vraag nr., gemeentelijke enquête
hoe kunnen wij het ambachtscentrum, of de initiatiefnemer bereiken?	2

3.2 Verschijningsvormen en organisatiekenmerken

Samenwerking en vestiging

Vragenlijst 1 van de Monitor Circulaire Ambachtscentra geeft inzicht in de verschijningsvormen van circulaire ambachtscentra. Vraag 2 t/m 6 geven statistische informatie over het type partners, de rol van de gemeente, het aantal vestigingen en online aanwezigheid. Deze informatie kan worden geduid met behulp van de beschrijving die in vraag 7 gegeven wordt. Met behulp van kwalitatieve analyse kan antwoord gegeven worden op onderstaande vragen:

- welke verschillende organisatievormen (combinaties) zijn er met name?
- zijn er nieuwe organisatievormen/samenwerkingsverbanden bij gekomen?
    - brengt deze ontwikkeling mogelijk nieuwe kansen met zich mee?

Tabel 3.3 Vragen die inzicht geven in de organisatie van het samenwerkingsverband en de vestigingen

Vraag	Vraag nr., vragenlijst 1
welke partnerpartijen vormen samen het circulair ambachtscentrum (online en offline)?	2
welke rol speelt de gemeente in het circulair ambachtscentrum?	3
heeft het CA een online webshop?	4
hoeveel fysieke locaties heeft het CA op dit moment in totaal	5
kunt u kort toelichten hoe het CA georganiseerd is?	7

Functies en services

Vraag 6 van de vragenlijst circulair ambachtscentrum geeft inzicht in de combinatie van functies en services die CA bieden. In een trendanalyse kan onderzocht worden of hier veranderingen in optreden.

- zijn er services die over tijd vaker of minder vaak aangeboden worden? (kan dit verklaard worden?)

Tabel 3.4 Vraag ten behoeve van het inventariseren van de functies die het CA vervult

Vraag	Vraag nr., vragenlijst 1
Welke functies en services biedt het ambachtscentrum op dit moment (als geheel)?	6

Omvang circulair ambachtscentrum

De omvang van het CA kan op veel verschillende manieren worden uitgedrukt, het verzorgingsgebied, terrein/winkel oppervlak, de totale omzet, en de totale massa producthergebruik (direct, of na reparatie/opknappen). Ook kan inzicht gekregen worden in het aantal huishoudens dat toegang heeft tot het CA, door met behulp van via het CBS beschikbare data te berekenen hoeveel huishoudens het verzorgingsgebied telt.

Tabel 3.5 Data input ten behoeve van inzicht in CA omvang

Vraag	Vraag nr., vragenlijst 1
uit welke gemeente(n), of postcodegebieden komen de klanten van het CA?	8
hoeveel kilogram producten en materialen zamelde het CA in 2019 in, onderverdeeld in de volgende categorieën?	9
wat is het totale terreinoppervlak van het CA in m2?	11
wat is het totale vloeroppervlak van het CA?	12

Vraag	Vraag nr., vragenlijst 1
wat was de omzet uit verkoop in 2019 van het CA als geheel?	13
wat was de omzet uit reparaties in 2019 van het CA?	14
wat was de omzet uit overige diensten in 2019 van het CA?	15
hoeveel bezoekers/ klanten had het CA in 2019 in de volgende categorieën?	24
aantal huishoudens naar postcodegebied	https://www.cbs.nl/nl-nl/dossier/nederland-regionaal/geografische-data/gegevens-per-postcode

Financiële zelfstandigheid

Financiële zelfstandigheid van CA kan als een indicator gezien worden van hoe goed de services en producten van CA aansluiten bij de vraag van de markt (consumenten, bedrijven, overheden en semioverheden) en dus óók (naast hun maatschappelijke waarde) commercieel bestaansrecht hebben. Deze vorm van zelfstandigheid wordt met name gemeten door vraag 17. Ook geeft het inzicht in hoe financieel gezond en volwassen de CA zijn.

Uit een vergelijking van de omzet uit verschillende bronnen kan mogelijk aanleiding geven om verder te onderzoeken of bepaalde organisatieonderdelen gebruikt worden om andere te sponsoren.

Tabel 3.6 Data input ten behoeve van inzicht in financiële zelfstandigheid

Vraag	Vraag nr., vragenlijst 1
Wat was de omzet uit verkoop in 2019 van het CA?	13
Wat was de omzet uit reparaties in 2019 van het CA?	14
Wat was de omzet uit overige diensten in 2019 van het CA?	15
Hoeveel kosten maakte het CA in 2019?	16
Hoe waarschijnlijk is het dat het circulair ambachtscentrum financieel op eigen benen kan staan?	17

3.3 Verminderen van afval

Op basis van de huidige data

De relatie tussen het werk van CA en de vermindering van afval is niet éénduidig. Immers faciliteert het CA maar een deel van de het product- en materiaalhergebruik. Zo zou het kunnen zijn dat iemand die zijn oude spelletjes nu naar het CA brengt, dit anders via Marktplaats verkocht had, of aan anderen zou hebben weggegeven. Onder de aanname dat: ‘de totale massa direct producthergebruik (direct en na reparatie/opknappen) anders afval zou zijn geworden’ is het wel mogelijk om een schatting te maken van de bijdrage van de CA aan afvalvermindering (vraag 9). Het resultaat moet dan geïnterpreteerd worden als een bovengrens. Ook kan afval vermindering in specifieke productgroepen worden onderscheiden (vraag 10). Door een de bijdrage van CA aan afvalvermindering uit te zetten over de tijd, kan onderzocht worden of CA de impact van CA op de vermindering van afval veranderd. Al is het goed te beseffen dat een dergelijke trendanalyse geen verklaring geeft voor de oorzaak die ten grondslag ligt aan een op- of neerwaartse trend.

In dit onderdeel kan het ook interessant zijn om te kijken hoe groot het aandeel van de verschillende type partners is aan de totale afval vermindering, dit kan door de onderliggende informatie van vragenlijst 2 te analyseren

Tabel 3.7 Data input ten behoeve van inzicht in afvalvermindering

Vraag	Vraag nr., vragenlijst 1
hoeveel kilogram producten en materialen zamelde het CA in 2019 in, onderverdeeld in de volgende categorieën?	9
hoeveel kilogram producten en materialen verkocht het CA in 2019, onderverdeeld in de volgende categorieën? (onder welke categorie werd het aangeslagen bij de kassa?)	10

Verklarende variabelen

Voor het vormgeven van stimulerend beleid is het interessant om te weten welke verschijningsvorm van CA het meest bijdraagt aan de vermindering van afval. Het wordt daarom aanbevolen om te onderzoeken of er verbanden lijken te bestaan tussen de hoeveelheid vermeden afval en de verschillende verschijningsvormen van CA, of aspecten daarvan (paragraaf 3.2). Op dit moment is het aantal CA waarschijnlijk te gering om een statistisch significante correlatie of regressieanalyse uit te voeren. Hoeveel observaties er nodig zijn om statistisch significante resultaten te genereren is afhankelijk van diverse factoren hier valt daarom geen concreet getal aan te hangen. Het gaat in eerste instantie dus om het formuleren van een gevoel of hypothese, die later mogelijk getest kan worden.

Mogelijke toevoeging in de toekomst:

Met behulp van sorteeranalyses kan in de toekomst mogelijk inzicht worden verkregen in de hoeveelheid gemeentelijk afval, in de verschillende productcategorieën die in de monitor worden gehanteerd 'CA categorieën'. Wanneer deze informatie beschikbaar is zouden de volgende analyses interessante inzichten kunnen bieden:

- de relatie tussen de hoeveelheid afval per inwoner in de 'CA categorieën' en de aan-, of afwezigheid van een CA in de gemeente (vraag 1 gemeentelijke enquête);
- de relatie tussen de hoeveelheid afval per inwoner in de 'CA categorieën' en de kosten per ton fijn/ grof restafval (vraag 4 gemeentelijke enquête);
- het percentage goederen en materialen in de 'CA categorieën' dat het CA verwerkt ten opzichte van de hoeveelheid goederen in dezelfde categorieën dat bij het afval beland.

Met behulp van een aanvullend prijsonderzoek naar hoeveel bewoners betalen voor het afvoeren van een kilo grof of fijn huishoudelijk afval kan bepaald worden hoeveel goedkoper het voor burgers is om hun spullen naar het CA te brengen. Wanneer deze informatie beschikbaar is zou het interessant zijn om te bepalen wat de invloed van dat prijsverschil is op de hoeveelheid afval die door het CA vermeden is.

3.4 Toename van product- en materiaalgebruik

Op basis van huidige data

De analyses die mogelijk zijn voor dit onderwerp komen grotendeels overeen met die voor afval vermindering:

- op basis van de huidige data kan kwantitatief inzicht gegeven worden in de massa hergebruikte producten en materialen naar verkochte productcategorie en als aandeel van de totale massa ingezamelde producten en materialen. Ook kan hier onderscheid gemaakt worden tussen direct producthergebruik, en hergebruik na reparatie/opknappen. Vooral die laatste categorie is een toegevoegde waarde die relatief uniek is voor CA;
- met behulp van een trendanalyse kan gemonitord worden of de bijdrage van CA aan product- en materiaalhergebruik toe-, of afneemt;
- met behulp van vragenlijst 2 kan worden onderzocht welk type partners relatief het meest bijdragen aan hoogwaardig product- en materiaalhergebruik.

Daarnaast zijn er een aantal aanvullende analyses mogelijk

- met behulp van vraag 13 en 14 van vragenlijst 1 kan inzicht verkregen worden welk deel van de omzet van de CA voortkomt uit producthergebruik na reparatie/opknappen. Zowel een trendanalyse van het relatieve aandeel van de omzet dat hieruit voortkomt kan leiden tot interessante inzichten, als ook de ratio tussen de totale massa producthergebruik na reparatie/opknappen en de omzet die hieruit voortkwam. Een toename van deze ratio zou kunnen duiden op een shift in de waarde die burgers zien in hergebruikte producten. Echter is er diepgaander onderzoek nodig om een dergelijke stelling te kunnen onderbouwen;
- met behulp van vraag 15, vragenlijst 2 kan kwalitatief inzicht verkregen worden in het type initiatieven dat ontstaat om hoogwaardig hergebruik te bevorderen en of dit initiatief ook financieel rendabel uitgevoerd kan worden in de huidige economie.

Tabel 3.8 Data input ten behoeve van inzicht in hoogwaardig product- en materiaalgebruik

Vraag	Vraag nr.
hoeveel kilogram producten en materialen zamelde het CA in 2019 in, onderverdeeld in de volgende categorieën?	9, vragenlijst 1
hoeveel kilogram producten en materialen verkocht het CA in 2019, onderverdeeld in de volgende categorieën? (onder welke categorie werd het aangeslagen bij de kassa?)	10, vragenlijst 1
wat was de omzet uit verkoop in 2019 van het CA?	13, vragenlijst 1
wat was de omzet uit reparaties in 2019 van het CA?	14, vragenlijst 1
welke producten werden er in uw organisatie als onderdeel van het CA gerepareerd/ opgeknapt, of geupcycled en hoe financieel aantrekkelijk was dit in 2019?	15, vragenlijst 2

Mogelijke toevoeging in de toekomst:
Net als bij het doel afvalvermindering is het ook hier interessant om inzicht te krijgen in de relatie tussen de hoeveelheid via het CA hoogwaardig hergebruikte producten en het prijsverschil tussen ontspullen bij het CA en alternatieve methoden zoals de milieustraat. Hiervoor is (wederom) een aanvullend prijsonderzoek nodig.

3.5 Werkgelegenheid

De vragen 18 en 19 uit vragenlijst 1 geven inzicht in de werkgelegenheid die CA bieden in zijn algemeenheid en in PSO-doelgroepen. Vraag 20 geeft bovendien weer hoeveel PSO-medewerkers doorstroomden naar betaald werk. Het is echter goed om te realiseren dat dit niet voor alle PSO-medewerkers het gewenste doel is. Soms is dit bij voorbaat niet haalbaar, of wordt het behalen van een diploma en doorstromen naar een hoger opleidingsniveau als gewenst doel gezien.

Met behulp van vragenlijst 2 kan eventueel onderzocht worden welk type organisatie relatief veel bijdraagt aan de werkgelegenheid.

Trendanalyses kunnen gebruikt worden om te monitoren of de werkgelegenheid mee groeit, met de groei van de CA. Ook kan het interessant zijn om deze trend te vergelijken met de trend in werkeloosheidscijfers.

Tabel 3.9 Data input ten behoeve van inzicht in werkgelegenheid

Vraag/data	Vraag nr., vragenlijst 1/ bron
hoeveel personen zijn bij het CA werkzaam/betrokken in de onderstaande categorieën en hoeveel fte vullen zij in?	18
hoeveel medewerkers uit een PSO-doelgroep zijn bij het CA werkzaam en hoeveel fte vullen zij in?	19

Vraag/data	Vraag nr., vragenlijst 1/ bron
hoeveel PSO-medewerkers stroomden in 2019 door naar betaald werk (binnen of buiten de organisatie)?	20
werkeloosheidspercentage 15-75 jaar	arbeidsdeelname; regionale indeling jaar x, CBS https://opendata.cbs.nl/statline/portal.html?_la=nl&_catalog=CBS&tableId=84469NED&_theme=760

3.6 Bijdrage aan educatie

Vragen 18 en 21 kunnen kwantitatief geanalyseerd worden om inzicht te krijgen in het totaal aantal studenten dat betrokken is bij het CA en hoeveel BBL/BOL, of MBO-*niveau 1* en 2 studenten (PSO-doelgroepen) een diploma behaalden. Met behulp van vraag 22 en 23 kan bovendien inzicht verkregen worden in het type educatie waarbij het CA betrokken was en de doelgroepen. Wanneer hier veranderingen in optreden kan dit aanleiding geven om verder te onderzoeken of er nieuwe vormen zijn ontstaan om bij te dragen aan onderwijs.

Met behulp van vragenlijst 2 kan eventueel onderzocht worden welk type organisatie relatief veel bijdraagt aan de educatie.

Trendanalyses kunnen gebruikt worden om te monitoren of de impact op educatie meegroeit, met de groei van de CA.

Tabel 3.10 Data input ten behoeve van inzicht in bijdrage aan educatie

Vraag	Vraag nr., vragenlijst 1
hoeveel personen zijn bij het CA werkzaam/betrokken in de onderstaande categorieën en hoeveel fte vullen zij in?	18
hoeveel PSO-medewerkers behaalden (mede dankzij het CA) in 2019 een diploma dat toegang gaf tot een hoger opleidingsniveau (binnen of buiten de organisatie)?	21
met welke onderwijsniveaus wordt samengewerkt (kruis uw antwoord aan meerdere antwoorden mogelijk)	22
hoeveel leerlingen van onderwijsinstellingen namen in 2019 bij het AC deel aan een van de volgende activiteiten?	23

3.7 Gedrag van inwoners

Populariteit

De populariteit van het CA onder inwoners kan geduid worden door het aantal bezoekers (betalend en niet betalend) en het aantal zakelijke klanten. Ook de ratio tussen het aantal betalende bezoekers van het CA te vergelijken met het aantal huishoudens in het verzorgingsgebied van het CA (respectievelijk vraag 24 en 8 van vragenlijst 1). De keuze voor huishoudens in plaats van inwoners is gebaseerd op de aanname dat er in de meeste gevallen 1 kassa transactie is per huishouden dat een bezoek brengt aan het CA, ook als ze met meerdere mensen winkelen. Echter is het belangrijk te beseffen dat het hier niet gaat om unieke transacties. Het is zeer aannemelijk dat veel klanten meerdere keren het CA bezoeken terwijl andere inwoners uit het verzorgingsgebied er niet komen. Desalniettemin geeft de indicator wel inzicht in de relatieve populariteit van CA onderling, en betekent een groei, of daling van de ratio een verandering in populariteit, echter is niet met zekerheid te zeggen of dit veroorzaakt wordt door nieuwe of bestaande klanten.

De prijsontwikkeling van tweedehandsproducten geeft een indicatie van de waarde die en/of het belang dat de maatschappij hecht aan hergebruikte producten. De prijsontwikkeling van tweedehandsproducten kan daarmee als een populariteitsindicator voor hergebruikte producten in zijn algemeenheid gezien worden.

Het CA wordt aangeraden zelf in een klantonderzoek (als aanvulling op de Monitor CA) meer informatie in te winnen over haar bezoekers (leeftijd, opleidingsniveau etc.), en dit te vergelijken met de statistieken over hun verzorgingsgebied. Hiermee kunnen zij inzicht krijgen in de groepen die juist goed, of minder goed bereikt worden, wat kan helpen bij een effectieve communicatiestrategie en een groeiende populariteit.

Naast bezoekersaantallen zouden uiteraard ook de massa's ingezamelde en verkochte producten, en omzet als indicator voor populariteit gerekend kunnen worden. Deze parameters worden al geanalyseerd in andere thema's.

Tabel 3.11 Data input ten behoeve van inzicht in gedrag van inwoners

Vraag	Vraag nr., vragenlijst 1
hoeveel bezoekers/ klanten had het CA in 2019 in de volgende categorieën?	23
uit welke gemeente(n), of postcodegebieden komen de klanten van het CA?	8
prijsontwikkeling tweedehandsproducten	BKN-benchmark

Betrokkenheid

Met behulp van vraag 24 wordt gemeten hoeveel bezoekers meer informatie, of vaardigheden hebben gekregen over hoogwaardig hergebruik en dus een extra aanzet hebben gekregen richting duurzaam gedrag.

Tabel 3.12 Data input ten behoeve van inzicht betrokkenheid

Vraag	Vraag nr., vragenlijst 1
hoeveel bezoekers/ klanten had het CA in 2019 in de volgende categorieën?	24
uit welke gemeente(n), of postcodegebieden komen de klanten van het CA?	8

Mogelijke correlaties

Het is mogelijk dat de betrokkenheid van bezoekers bij CA evenementen, of de populariteit van CA een impact hebben op het gedrag van inwoners. Hoewel het uitermate lastig zal worden om significante resultaten te produceren kan het interessant zijn om de correlaties tussen de hoeveelheid restafval in de CA categorieën (op basis van een aanvullende sorteeranalyse) en de betrokkenheid (en populariteit) van CA te onderzoeken. Echter, lijkt kwalitatief onderzoek (bijv. klantonderzoek) naar deze relatie waardevoller.

3.8 Toegevoegde waarde CA

CA hebben toegevoegde waarde op drie aspecten: sociaal, milieu en economisch. Verschillende onderdelen van deze aspecten zijn al aan bod gekomen in de andere paragrafen zoals in de opsomming hieronder te zien is.

sociaal:
- bijdrage aan educatie 4.7;
- gedrag van inwoners 4.8;

milieu/circulariteit:
- verminderen van afval (par4.4);
- toename van hoogwaardig product- en materiaal gebruik (par 4.5);
- (eventueel: milieu-impact par. 4.13);

economisch:
- financiële zelfstandigheid (par. 4.3);
- werkgelegenheid (per 4.6).

Aanvullend kan op basis van de kosten die gemeenten maken voor het verwerken van fijn en grof huishoudelijk afval en de opgegeven massa's producten een inschatting gemaakt worden van de vermeden maatschappelijke kosten. De aanname die hieraan ten grondslag ligt is dat alle producten die verkocht zijn als restafval verwerkt zouden zijn (behalve de categorieën textiel, fietsen en elektronica categorieën, die ook als afval geld opleveren), in het geval dat ze niet door het CA ingenomen zouden zijn.

Vraag	Vraag nr., vragenlijst
hoeveel kost het verwerken van een ton fijn (huishoudelijk) restafval? hoeveel kost het verwerken van een ton grof (huishoudelijk) restafval?	4, vragenlijst gemeente
hoeveel kilogram producten en materialen verkocht het CA in 2019, onderverdeeld in de volgende categorieën?	10, vragenlijst 1

Hiernaast is het goed te realiseren dat CA ook impact hebben op zaken als integratie, sociale cohesie, ontwikkeling van werknemers die niet in deze monitor gemeten worden.

3.9 Geschiktheid van materiaal- en productgroepen voor hergebruik

De geschiktheid van materiaal- en productgroepen voor hergebruik blijkt uit twee vragen. Hoe hoger de massa hergebruikte producten in een bepaalde categorie, hoe beter deze in economische zin geschikt is voor hergebruik. Het nadeel van deze indicator is dat de categorieën onderling niet vergelijkbaar zijn, omdat de producten in de categorieën een ander gewicht hebben. CA ontwikkelen met name op het gebied van hergebruik na reparatie/opknappen allerlei nieuwe concepten. Vraag 15 uit vragenlijst 2 geeft inzicht in de concepten die goed, of juist minder goed werken. Waarbij de financiële aantrekkelijkheid als maatstaf voor de 'geschiktheid' geïnterpreteerd kan worden.

Vraag	Vraag nr., vragenlijst nr.
Welke producten werden er in uw organisatie als onderdeel van het CA gerepareerd/ opgeknapt, of geupcycled en hoe financieel aantrekkelijk was dit in 2019?	15, vragenlijst 2
hoeveel kilogram producten en materialen verkocht het CA in 2019, onderverdeeld in de volgende categorieën?	10, vragenlijst 1

3.10 Delen van knelpunten en successen

In de 'Proef op de som' in Amersfoort bleek het CA uitermate goed op de hoogte te zijn van omstandigheden die haar activiteiten bevorderen, of juist belemmeren. Bovendien bleek de mogelijkheid om te leren van andere centra bij te dragen aan de motivatie om deel te nemen aan de monitor. Vraag 25 t/m 27 (vragenlijst 1) zijn erop gericht deze kennis publiek te maken. Ook nieuwe goedwerkende concepten die in vraag 15, vragenlijst 2 naar voren komen kunnen interessant zijn in het kader van kennisdeling.

Deze vragen geven bovendien kwalitatief inzicht in de geschiktheid van verschillende producten en materialen voor hergebruik.

Tabel 3.13 Data input ten behoeve van inzicht in knelpunten en successen

Vraag	Vraag nr., vragenlijst nr.
welk concepten/ productstromen/ business model werkt goed in het CA, en wat zouden anderen daarvan kunnen leren?	25, vragenlijst 1
welke concepten/ productstromen/ business werken (nog) niet zo goed in het CA en waarom?	26, vragenlijst 1
hoe zou de overheid het CA kunnen helpen om meer hoogwaardig hergebruik (upcycling en directe hergebruik) te faciliteren? En welke belemmering(en) zou dit oplossen?	27, vragenlijst 1
welke producten werden er in uw organisatie als onderdeel van het CA gerepareerd/ opgeknapt, of geupcycled en hoe financieel aantrekkelijk was dit in 2019?	15, vragenlijst 2

3.11 Methodiek beschrijving

Elk CA-onderdeel dat data aanlevert over massa's ingezamelde of hergebruikte producten wordt ook gevraagd hoe deze massa's gemeten zijn. De statistieken die hieruit voortkomen kunnen gebruikt worden voor het rapport dat de EU binnenkort gaat vragen in het kader van 'reporting of Data on Re-use of products'.

Tabel 3.14 Data input ten behoeve van inzicht in de gebruikte meetmethodiek

Vraag	Vraag nr., vragenlijst 2
hoe meet uw organisatie massa's ingezamelde producten en materialen?	5, vragenlijst 2
hoe meet uw organisatie massa's verkochte producten en materialen?	7, vragenlijst 2

3.12 Feedback op vragenlijst

Hoewel de vragenlijsten met de grootste zorgvuldigheid zijn samengesteld en op een praktijk case zijn getest is het heel goed mogelijk dat centra toch problemen ondervinden bij het invullen van de vragen. Om deze problemen inzichtelijk te maken zijn vraag 28 t/m 31 aan de vragenlijsten toegevoegd.

Tabel 3.15 Data input ten behoeve van inzicht in feedback op de vragenlijsten

Vraag	Vraag nr., vragenlijst 1
heeft u deze vragenlijst volledig kunnen invullen?	28
waarom heeft u de openstaande vragen niet volledig kunnen invullen?	29
welke onderdelen waren voor u lastig om in te vullen en waarom?	30
hartelijk dank voor het invullen van deze enquête ten behoeve van de Monitor Circulaire Ambachtscentra. Heeft u opmerkingen of vragen? Dan kunt u deze hieronder kwijt. mocht u graag een reactie van ons willen laat dan ook het telefoonnummer/ e-mailadres achter waarop wij u kunnen bereiken.	31

3.13 Kans voor kwantificeren milieu-impact

Het uitvoeringsprogramma circulaire economie heeft als doel bij te dragen aan de broeikasgasemissie en circulariteitsdoelen van Nederland. Ook de bijdrage van CA aan deze doelen is inzichtelijk te maken, hoe klein deze nu nog mag zijn.

CO_2-uitstoot

De CO_2-rekentool van BKN (opgezet in samenwerking met TNO) kan gebruikt worden om de vermeden CO_2 -uitstoot (CO_2-equivalenten) te berekenen met behulp van de massa's hergebruikte producten naar categorie types. Op dit moment zitten nog niet alle productcategorieën die voor CA van belang zijn in de tool. Wij raden daarom aan de tool uit te bereiden met de categorieën doe-het-zelf producten en bouwmaterialen. Wecycle zou graag uitgebreider inzicht krijgen in het producthergebruik van elektrische apparaten. In de toekomst worden daarom mogelijk ook de volgende e-waste categorieën interessant: warmte- of koude-uitwisselende apparatuur, schermen, monitors en apparatuur met schermen die een oppervlakte hebben van meer dan 100 cm^2, lampen, grote apparaten, kleine apparaten, kleine IT- en telecommunicatieapparatuur

Materiaalgebruik en gebruik schaarse materialen en kritische aardmetalen

Een belangrijk onderdeel van de circulaire economie is het voorkomen van materiaalgebruik. Daarom is het interessant om te weten welke materialen er bespaard worden en hoeveel. Met name de impact op het gebruik van schaarse materialen, en kritische aardmetalen in het bijzonder, is daarbij interessant, omdat dit een directe relatie heeft tot mogelijk eindig raken van bepaalde voorraden en geopolitieke gevolgen die dat kan hebben. Het is daarom interessant om de CO_2-rekentool van BKN uit te breiden met een module gericht op het voorkomen van materiaalgebruik en van schaarse materialen in het bijzonder.